

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ακαδημαϊκό έτος

2023 – 2024

<http://www.hist-arch.uoi.gr/>

Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα ανανεώνεται με ευθύνη των συντακτών.
Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

Οι δηλώσεις των μαθημάτων γίνονται
ΜΟΝΟ ηλεκτρονικά σε ημερομηνίες που
θα ανακοινωθούν.
Οι φοιτητές ΔΕΝ έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις
μαθημάτων που ΔΕΝ έχουν δηλώσει.

<http://www.hist-arch.uoi.gr/>

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	5
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	6
– Ιστορικό ίδρυσης και ανάπτυξης του Τμήματος	6
– Εκπαίδευση	6
– Προπτυχιακές Σπουδές	7
– Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων (ECTS)	10
– Πρόγραμμα Erasmus+	11
– Πρακτική άσκηση	11
– Εκπαιδευτικές εκδρομές	12
– Μεταπτυχιακές Σπουδές	12
– Εργαστήρια	12
– Μουσεία	12
– Βιβλιοθήκη	12
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	14
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	18
ΜΑΘΗΜΑΤΑ	19
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016–17)	20
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)	23

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	25
Α. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας	26
Β. Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων	30
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	35
Δ. Τομέας Λαογραφίας	42
Ε. Προσφερόμενα από Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας	48
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	48
Α. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας	49
Β. Τομέας Ιστορίας Νεότερων Χρόνων	57
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	63
Δ. Τομέας Λαογραφίας	73
Ε. Προσφερόμενα από Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας	76
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	77

Τ Ο Π Α Ν Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ι Ο

Το Πανεπιστήμιο είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενο και εκπληρώνει την αποστολή του στο πλαίσιο του Συντάγματος.

Αποβλέπει στην παροχή ανώτατης παιδείας, στην ουσιαστική κατάρτιση των φοιτητών, καθώς και στην προαγωγή των επιστημών.

Στο επίκεντρο της διδασκαλίας βρίσκεται τόσο η καλλιέργεια της θεωρητικής σκέψης και η απόκτηση των απαραίτητων επιστημονικών εφοδίων, που αποτελούν τις βασικές συνιστώσες για το διεθνές κύρος των χορηγουμένων Τίτλων Σπουδών και την επαγγελματική σταδιοδρομία αποφοίτων, όσο και η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, η οποία θα εμφορείται από κοινωνική ευαισθησία και δημοκρατικό ήθος.

Η λειτουργία του Πανεπιστημίου βασίζεται στη δημιουργική συνεργασία όλων των φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου βασίζεται στις αρχές του ανθρωπισμού και του σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη.

Οι αποφάσεις στα θεσμοθετημένα όργανα του Πανεπιστημίου επιβάλλεται να λαμβάνονται με κριτήρια διαφάνειας και αξιοκρατίας.

Η γνώση, ως κοινωνικό αγαθό, προκύπτει από την έρευνα που σέβεται τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον και διενεργείται σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Η έρευνα, ως το σύνολο των εργασιών που δημιουργούν γνώση, αποτελεί δικαίωμα που ασκείται σε συνθήκες ακαδημαϊκής ελευθερίας, η οποία εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική διερεύνηση και διδασκαλία.

Η κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας στη διδασκαλία, την έρευνα, την έκφραση και τη διακίνηση των ιδεών, καθορίζει το σκοπό του Πανεπιστημιακού Ασύλου.

(Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Απόφαση αρ. 22444/B1, ΦΕΚ 310/10.3.05)

Τ Μ Η Μ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Σ Κ Α Ι Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Α Σ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η **Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων** ιδρύθηκε το 1964 ως παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Β.Δ.735/1964, ΦΕΚ Α' 240) και από το 1970 αποτέλεσε αυτοτελές Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με δύο Σχολές: τη Φιλοσοφική και τη Φυσικομαθηματική (Ν.Δ. 746/1970, Α'267).

Από το 1984 η Φιλοσοφική Σχολή κατατμήθηκε σε τρία Τμήματα τα οποία χορηγούν αντίστοιχα πτυχία:

A. Φιλολογίας

B. Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Γ. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Η Σχολή λειτουργεί από το 1982 σύμφωνα με το Νόμο 1268/82.

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας συγκροτείται από τέσσερεις **Τομείς**:

A. Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας

B. Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων

Γ. Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Δ. Λαογραφίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση των φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχει ως στόχο τη διδασκαλία της μεθοδολογίας για την επίλυση παλαιών και νέων επιστημονικών προβλημάτων, την καθοδήγηση στον εντοπισμό και την έρευνα των αρχαιικών πηγών, τον εξοπλισμό των φοιτητών με τις απαραίτητες γνώσεις πάνω στις βασικές κατευθύνσεις των Ιστορικών και Αρχαιολογικών Σπουδών, καθώς και της Λαογραφίας. Οι απόφοιτοι απασχολούνται κυρίως στη δημόσια και στην ιδιωτική Μέση Εκπαίδευση, στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, σε ερευνητικά κέντρα και σε αρχεία. Πολλοί κατευθύνονται σε μεταπτυχιακές σπουδές στο εσωτερικό ή το εξωτερικό ή και σε αντίστοιχα ερευνητικά κέντρα.

Για το λόγο αυτό στο προπτυχιακό πρόγραμμα συνυπάρχουν μαθήματα κορμού και μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων. Η εκπαίδευση συμπληρώνεται με σεμινάρια–συνέδρια, διαλέξεις ελλήνων και ξένων επιστημόνων, εργασίες και ειδικά μαθήματα-ασκήσεις στο πεδίο, στο εργαστήριο και στα αρχεία. Παράλληλα οι φοιτητές συμμετέχουν σε ανασκαφές, επιτόπιες έρευνες, επισκέψεις σε μουσεία, σε ασκήσεις και μελέτες αρχαιικών συλλόγων, εκπαιδευτικές εκδρομές κ.λ.π.

Αναλυτικότερα οι απόφοιτοι του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας μπορούν να εργασθούν:

- Ως εκπαιδευτικοί στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Σε ερευνητικά ιδρύματα, κέντρα μελετών, υπηρεσίες αρχείων, βιβλιοθήκες, μουσεία.
- Στο Υπουργείο Πολιτισμού (Αρχαιολογική Υπηρεσία και άλλους τομείς) και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού.
- Ως επιστημονικό και ερευνητικό προσωπικό σε κέντρα και υπηρεσίες του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.
- Σε πνευματικά κέντρα και φορείς προβολής και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Σε διπλωματικές υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών.
- Στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαρκούν οκτώ εξάμηνα και οδηγούν στη λήψη **Πτυχίου: 1. Κατεύθυνσης Ιστορίας, 2. Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας**

Οι προθεσμία εγγραφής των πρωτοετών φοιτητών ορίζεται με σχετική ανακοίνωση και πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικής εφαρμογής του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων.

Εκτός από τον αριθμό των εισαγομένων με τις Γενικές Εξετάσεις, εγγράφονται (σε ποσοστό που προσδιορίζει ο νόμος) ύστερα από ειδικές εξετάσεις και όσοι ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες: Έλληνες του εξωτερικού, παιδιά Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό, Κύπριοι, αλλοδαποί, ομογενείς υπότροφοι, άτομα με ειδικές ανάγκες.

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει στις 31 Αυγούστου του επομένου έτους. Το εκπαιδευτικό έργο διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό). Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει τουλάχιστον 13 πλήρεις εβδομάδες για τη διδασκαλία και τουλάχιστον 3 εβδομάδες για τις εξετάσεις. Το χειμερινό εξάμηνο αρχίζει στις **2 Οκτωβρίου 2023** και λήγει στις **9 Φεβρουαρίου 2024**. Το εαρινό εξάμηνο αρχίζει στις **19 Φεβρουαρίου** και λήγει στις **28 Ιουνίου 2024**. Οι ακριβείς ημερομηνίες καθορίζονται από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος για να συμπληρώνεται ο απαραίτητος αριθμός των εβδομάδων διδασκαλίας.

Στο τέλος κάθε εξαμήνου διενεργούνται εξετάσεις, στις οποίες παίρνουν μέρος οι φοιτητές που δήλωσαν και παρακολούθησαν τα αντίστοιχα μαθήματα. Το Σεπτέμβριο κάθε χρόνου διενεργούνται επαναληπτικές εξετάσεις για τα μαθήματα και των δύο εξαμήνων.

Η βαθμολογία καθορίζεται από τον διδάσκοντα, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να οργανώσει γραπτές ή, κατά την κρίση του, και προφορικές εξετάσεις. Στη βαθμολογία μπορεί να συνυπολογιστεί και η εκπόνηση φροντιστηριακής εργασίας (πάλι κατά την κρίση του διδάσκοντα). Το πρόγραμμα διδασκαλίας, καθώς και εκείνο των εξετάσεων, καταρτίζεται από επιτροπή, η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και τις προτάσεις των φοιτητών για μια σωστή κατανομή των ωρών διδασκαλίας και των εξετάσεων (π.χ. να μη συγκεντρώνονται τα μαθήματα στις αρχές της εβδομάδος, να μη συμπίπτουν οι ώρες διδασκαλίας ενός διδάσκοντος με τις ώρες άλλου, να μη συμπίπτουν τα μαθήματα κατά τις εξετάσεις, αλλά να υπάρχουν τα απαιτούμενα χρονικά διαστήματα κ.λπ.).

Στο προπτυχιακό πρόγραμμα συνυπάρχουν μαθήματα κορμού, μαθήματα κατεύθυνσης και μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών προαιρετικά (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων.

Η εκπαίδευση συμπληρώνεται με σεμινάρια–συνέδρια, διαλέξεις Ελλήνων και ξένων επιστημόνων, εργασίες και ειδικά μαθήματα. Παράλληλα οι φοιτητές συμμετέχουν σε ανασκαφές, επιτόπιες έρευνες, επισκέψεις σε μουσεία, σε ασκήσεις και μελέτες αρχαικών συλλογών, εκπαιδευτικές εκδρομές κ.λπ.

Για τον εσωτερικό κανονισμό του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, βλ.:

http://users.uoi.gr/akyuoi/documents/Es_kanonismos.pdf

Ιδιαίτερη **προσοχή** πρέπει να δοθεί στα ακόλουθα:

1. Το Ακαδημαϊκό έτος ξεκινά την 1η Σεπτεμβρίου 2023 και λήγει στις 31 Αυγούστου 2024. Σε κάθε Ακαδημαϊκό έτος αποτελείται από δύο διδακτικές περιόδους, το Χειμερινό και το Εαρινό εξάμηνο και τρεις εξεταστικές περιόδους που πραγματοποιούνται: του Χειμερινού Εξαμήνου κατά το μήνα Ιανουάριο–Φεβρουάριο, του Εαρινού εξαμήνου κατά το μήνα Ιούνιο και η επαναληπτική εξεταστική περίοδος κατά το μήνα Σεπτέμβριο.

2. Προκειμένου οι φοιτητές να μπορούν να συμμετάσχουν στην εξέταση των μαθημάτων, να προμηθευτούν τα αντίστοιχα διδακτικά συγγράμματα και να συμμετάσχουν σε πολλές άλλες διαδικασίες όπως π.χ. επίδομα στέγασης κ.τ.λ., θα πρέπει να πραγματοποιήσουν ηλεκτρονικά δηλώσεις μαθημάτων μέσω της εφαρμογής classweb, ξεχωριστά για κάθε διδακτική περίοδο (χειμερινό και εαρινό εξάμηνο) του εκάστοτε Ακαδημαϊκού έτους. Σημειώνεται ότι οι δηλώσεις μαθημάτων για κάθε διδακτική περίοδο ισχύουν μόνο για το εξάμηνο αναφοράς και όχι για όλη την περίοδο φοίτησης. Στις δηλώσεις μαθημάτων μπορούν να δηλωθούν μαθήματα τα οποία διδάσκονται στο Τμήμα σύμφωνα με τον Οδηγό Σπουδών του Ακαδημαϊκού έτους 2023–2024. Τέλος, υπενθυμίζεται ότι η εξεταστική περίοδος του Σεπτεμβρίου είναι επαναληπτική εξεταστική περίοδος στην οποία εξετάζονται τα μαθήματα που έχουν δηλωθεί (και δεν έχουν επιτυχώς περαστεί) στις δύο δηλώσεις μαθημάτων του Ακαδημαϊκού έτους που έχει προηγηθεί, συνεπώς δεν χρειάζεται δήλωση μαθημάτων για αυτή την εξεταστική περίοδο.

3. Οι φοιτητές οι οποίοι έχουν υπερβεί τα κανονικά έτη φοίτησης (9ου εξαμήνου και άνω) μπορούν σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία να δηλώνουν τα μαθήματα όλων των εξαμήνων, Χειμερινού και Εαρινού. Στην εμβόλιμη αυτή δήλωση δηλώνονται τα μαθήματα τα οποία έχουν διδαχθεί σε προηγούμενο εξάμηνο, δηλαδή εαρινά μαθήματα για το Χειμερινό εξάμηνο και χειμερινά μαθήματα για το Εαρινό εξάμηνο σπουδών. Βασική προϋπόθεση προκειμένου να γίνουν δεκτές οι δηλώσεις αυτές από το σύστημα classweb είναι να έχουν δηλωθεί τα μαθήματα στην αμέσως προηγούμενη δήλωση μαθημάτων.

Τέλος, ενημερώνονται οι φοιτητές ότι, προκειμένου να καταστεί εφικτός ο προγραμματισμός του τρόπου διδασκαλίας των μαθημάτων του χειμερινού και εαρινού εξαμήνου, δεν θα γίνουν δεκτές δηλώσεις μαθημάτων εκτός των προκαθορισμένων περιόδων δηλώσεων μαθημάτων, οι οποίες ορίζονται μετά από απόφαση του Τμήματος και ανακοινώνονται στον ιστότοπό του (www.hist-arch.uoi.gr).

4. Ο έλεγχος μαθημάτων είναι αποκλειστική ευθύνη του φοιτητή και συνιστάται να πραγματοποιείται μετά το 3ο έτος σπουδών ανελλιπώς, σε συνεπικουρία με τον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος. Σχετικά έντυπα ελέγχου μαθημάτων καθώς και ο Οδηγός Σπουδών υπάρχουν αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Η γραμματεία του Τμήματος είναι στη διάθεση των φοιτητών για οποιαδήποτε ερώτηση αφορά το πρόγραμμα σπουδών. Ο τελικός έλεγχος μαθημάτων πραγματοποιείται από τη γραμματεία του Τμήματος μετά την κατάθεση αιτήσεως πτυχίου.

5. Σημειώνεται ότι δεν προβλέπεται από το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας η εκπόνηση, ακόμη και προαιρετικά, διπλωματικής εργασίας.

6. Συνιστάται στους φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας να μην λαμβάνουν πληροφορίες από συμφοιτητές τους και ιδιαιτέρως από διάφορες αναξιόπιστες πηγές εντός και εκτός διαδικτύου για θέματα που αφορούν το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος καθώς και για άλλες διοικητικές διαδικασίες, προς αποφυγή προβλημάτων και δυσλειτουργιών που μπορεί να προκύψουν από την χρήση τέτοιου είδους πληροφοριών. Για την επίλυση οποιασδήποτε απορίας ή πληροφορίας χρειαστεί, οι φοιτητές δύνανται να απευθύνονται στη γραμματεία του Τμήματος η οποία θα απαντήσει αρμοδίως.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)

Το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων βασίζεται στο φόρτο εργασίας, τον οποίο απαιτείται να καταβάλει κάθε φοιτητής για να επιτύχει τους αντικειμενικούς στόχους ενός προγράμματος σπουδών. Το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που πρέπει να έχει συγκεντρώσει ένας φοιτητής για την απόκτηση πτυχίου είναι 240.

Στα μαθήματα που προέρχονται από τα Τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας και Φιλολογίας καθώς και τα μαθήματα Παιδαγωγικών και Διδακτικής από το Τμήμα Φιλοσοφίας αντιστοιχούν στο καθένα 5 πιστωτικές μονάδες.

Το προαιρετικό μάθημα της ξένης γλώσσας παρέχει 2 ECTS όπως και η προαιρετική πραγματοποίηση της Πρακτικής Άσκησης.

Σύνολο ECTS μαζί με την ξένη γλώσσα και την πρακτική άσκηση: 244.

Με την καθιέρωση του συστήματος των πιστωτικών μονάδων και από το ακαδημαϊκό έτος 2020–21 ο βαθμός πτυχίου/διπλώματος υπολογίζεται ως Σταθμικός Μέσος Όρος με βάση τα ECTS των μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα ο βαθμός υπολογίζεται ως εξής: ο βαθμός κάθε μαθήματος πολλαπλασιάζεται με τα αντίστοιχα ECTS και το άθροισμα των γινομένων διαιρείται με το σύνολο των ECTS (μαθημάτων).

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+

Το Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, που στοχεύει στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας, σε όλους τους τομείς της Διά Βίου Μάθησης (Ανώτατη Εκπαίδευση, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Σχολική Εκπαίδευση, δραστηριότητες νεολαίας, κλπ). Στο πλαίσιο αυτό ενισχύεται η κινητικότητα φοιτητών και διδασκόντων σε άλλα Πανεπιστήμια τα οποία συμμετέχουν στο Πρόγραμμα.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Κριτήρια επιλογής: επιπλέον των κριτηρίων που θέτει το ίδιο το πρόγραμμα, για το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ισχύουν τα παρακάτω κριτήρια επιλογής φοιτητών για την κινητικότητα.

α) Προηγούνται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές που δεν έχουν κάνει χρήση του προγράμματος άλλη φορά.

Η κατάταξη των μεταπτυχιακών φοιτητών καθορίζεται από τον βαθμό εισαγωγής (για τους πρωτοετείς)

ή από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει διαιρούμενο διά του αριθμού των μαθημάτων που σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών έπρεπε να έχουν περάσει (για τους φοιτητές μεγαλύτερων εξαμήνων).

β) Για τους προπτυχιακούς φοιτητές η κατάταξη καθορίζεται από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει διαιρούμενο διά του αριθμού των μαθημάτων που σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών έπρεπε να έχουν περάσει.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://erasmus.uoi.gr/erasmus/37/erasmus>

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ (Π.Α.)

Η Π.Α. πραγματοποιείται προαιρετικά επί ένα δίμηνο σε επιλεγμένους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (ιστορικά αρχεία, ερευνητικά κέντρα, μουσεία, πινακοθήκες, Εφορείες Αρχαιοτήτων κ.λπ.), με σκοπό α) την εμπέδωση που απέκτησαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στα μαθήματα μέσα από την πρακτική εφαρμογή τους, β) την άμεση γνώση των συνθηκών εργασίας σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους στους οποίους μπορούν να εργαστούν οι απόφοιτοι του Τμήματος, γ) την ανάπτυξη δεξιοτήτων και εξειδικεύσεων που σχετίζονται με τις γνώσεις και τα εφόδια που έχουν λάβει οι φοιτητές του Τμήματος από το Πρόγραμμα Σπουδών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και δ) τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τους αποφοίτους του Τμήματος. Η πραγματοποίηση της Πρακτικής Άσκησης προμηδοτείται με 2 ECTS.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Στο πλαίσιο των μαθημάτων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές εκδρομές, στις οποίες η συμμετοχή των φοιτητών δεν είναι υποχρεωτική, εφ' όσον απαιτείται να πληρώσουν γι' αυτές.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας εντάσσονται τρία Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Master).

- Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών
- Διατομεακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»
- Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία»

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

- Εργαστήριο Βυζαντινής Ιστορίας (Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας)
- Εργαστήριο Αρχαιολογίας (Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας και Τέχνης)
- Εργαστήριο ιστορικής έρευνας νεότερων και σύγχρονων κοινωνιών (Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων) Τηλ. 2651005161
- Εργαστήριο Λαογραφίας (Τομέας Λαογραφίας) Τηλ.: 2651005146

- Εργαστήριο Προβιομηχανικής Τεχνολογίας (Τομέας Λαογραφίας) Τηλ.: 2651005113
- Εργαστήριο Προφορικής Ιστορίας και Ιστοριών Ζωής (Τομέας Νεότερης Ιστορίας και Τομέας Λαογραφίας)
- Εργαστήριο Πληροφορικής (για τα μέλη ΔΕΠ και τους φοιτητές) Τηλ.: 2651005158

ΜΟΥΣΕΙΑ

- Μουσείο Εικμαγείων και Διδακτικών Συλλογών
- Λαογραφικό Μουσείο και Αρχείο
- Μουσείο Τυπογραφίας

Στεγάζονται στην Πανεπιστημιούπολη, στο κτήριο της Φιλοσοφικής Σχολής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με μονογραφίες και συλλογικούς τόμους από την ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, καθώς και περιοδικά σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Τα παραπάνω, μαζί με τις σειρές παλαιούτων και σπανίων εκδόσεων, που προέρχονται από δωρεές (Μητροπολίτη Κορυτσάς Ευλογίου Κουρίλα, Σοφίας Αντωνιάδου, Δημοκρατίας Ηλιάδου, Ευρυδίκης Κοντολέοντος, Δημήτρη Λουλέ, Κωνσταντίνου Μέρτζιου, Δημητρίου Πετροπούλου, Χρήστου Πράτσικα, Ιωάννη Τσανάκα, Σεραφείμ Χαριτωνίδη, Ιωάννη Τουράτσογλου, Luigi Beschi κ.ά.) και αγορές, στεγάζονται στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, όπου ολόκληρη η πανεπιστημιακή κοινότητα έχει ελεύθερη πρόσβαση (εκτός από τις ειδικές συλλογές, βλ. Εσωτερικό Κανονισμό). Στην Βιβλιοθήκη έχουν μεταφερθεί από το τμήμα και τα παρακάτω Αρχεία:

- Αρχείο ανασιαφών Ηπείρου «Σωτήρη Δάκκαρη» (Τομέας Αρχαιολογίας)
- Αρχεία Εφρετίου και Υποθηκοφυλακείου Ιωαννίνων. Συμβολαιογραφικά έγγραφα, εγκλησιαστικά και μοναστηριακά αρχεία, αρχείο δημοτικού νοσοκομείου «ΕΛΠΙΣ» Αθηνών, οικογενειακά αρχεία καθώς και πλούσιο φωτογραφικό και άλλο έντυπο υλικό, όπως ημερολόγια, εφημερίδες ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες.

Στους οικείους Τομείς του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας στεγάζονται επίσης τα εξής Αρχεία:

- Λαογραφικό Αρχείο με πρωτογενές, αδημοσίευτο χειρόγραφο υλικό από ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο και την Κύπρο (Τομέας Λαογραφίας)
- Αρχείο Εθνοτοπικών και Πολιτιστικών Συλλόγων (Τομέας Λαογραφίας)
- Μουσικολογικό Αρχείο (Τομέας Λαογραφίας)

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ

Διδάσκοντες και φοιτούντες υποχρεούνται σε αμοιβαίο σεβασμό της προσωπικότητας ενός εκάστου. Οι φοιτητές/φοιτήτριες, ως διδασκόμενοι, οφείλουν τον προσήκοντα σεβασμό προς τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα στο πλαίσιο της διαδικασίας εκμάθησης της επιστήμης την οποία έχουν επιλέξει. Ο/η διδάσκων/διδάσκουσα οφείλει να παρέχει τις απαραίτητες διευκρινήσεις που αφορούν στην ουσία της εκπαιδευτικής αποστολής του και να συμπεριφέρεται προς τους διδασκόμενους με την προσήκουσα ευγένεια που επιβάλλει το ακαδημαϊκό ήθος.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ

Στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας υπάρχουν διδάσκοντες καθηγητές οι οποίοι παρέχουν στους/στις φοιτητές/φοιτήτριες συμβουλές που αφορούν στον προσανατολισμό και την υποστήριξη τους σε θέματα σπουδών και φοίτησης και γενικότερα μεριμνούν για ζητήματα που άπτονται της πορείας των φοιτητών/φοιτητριών, υπ' αυτή την ιδιότητά τους, στο ακαδημαϊκό περιβάλλον του Ιδρύματος.

Οι διδάσκοντες οργανώνουν την επικοινωνία τους με τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες για συνεργασία μαζί τους, όπως ο νόμος ορίζει και όπως περιγράφεται, για κάθε έναν από τους διδάσκοντες, στον ιστότοπο του Τμήματος προς ενημέρωση των φοιτητών/φοιτητριών.

ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥ

Ζητήματα συμπεριφοράς του διδακτικού προσωπικού έναντι των φοιτητών/φοιτητριών τα οποία εκφεύγουν της κανονικότητας που επιβάλλουν η ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική δεοντολογία επιλύονται κατ' αρχήν μέσω της ενημέρωσης από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια του Συμβούλου Καθηγητή, ο οποίος έχει υποχρέωση να προτείνει τρόπους και διαδικασίες εξομάλυνσης των τριβών.

Τυχόν παρεκκλίσεις εκ μέρους διδασκοντα που κρίνονται από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια ως πολύ σοβαρές δύνανται να καταγγέλλονται προφορικώς, με τήρηση σχετικού πρακτικού, ή γραπτώς στην Επιτροπή Φοιτητικών Ζητημάτων, η οποία, αφού συνεδριάσει, ενημερώνει τον Πρόεδρο του Τμήματος και εισηγείται είτε τις συστάσεις που πρέπει να γίνουν είτε και περαιτέρω ενέργειες διοικητικής φύσης. Εάν από την καταγγελία ή σε οποιοδήποτε στάδιο της ακολουθηθείσας διαδικασίας ανακύψουν στοιχεία που πιθανολογούν ποινικές ευθύνες, ο φάκελος διαβιβάζεται αμελλητί στην Πρυτανεία και τίθεται υπ' όψιν του νομικού συμβούλου του Πανεπιστημίου. Η όλη διαδικασία υπακούει αυστηρά στον κανόνα της εμπιστευτικότητας κατά το σκέλος των εγγράφων που άπτονται της καταγγελίας και σε αυτόν της αυστηρής διακριτικότητας κατά τον γενικότερο χειρισμό της. Ποινική

απόληξη του ζητήματος αίρει την εμπιστευτικότητα κατά το μέτρο όπου ο νόμος το επιβάλλει και τα όργανα του Τμήματος παύουν να παρακολουθούν την υπόθεση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥΣ

Τα μαθήματα κάθε εξαμήνου υφίστανται αξιολόγηση από τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες, μέσω συμπλήρωσης, ηλεκτρονικά, σχετικού ερωτηματολογίου. Η αξιολόγηση λαμβάνει χώρα μεταξύ όγδοης και ενδέκατης εβδομάδας του κάθε εξαμήνου (εξαιρούμενων των διακοπών).

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η Γραμματεία του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας βρίσκεται στην αριστερή πτέρυγα/διάδρομο του 1ου (πρώτου) ορόφου του Κτηρίου Διοίκησης (Μεταβατικό Κτήριο). Οι ώρες λειτουργίας της για υποδοχή του φοιτητικού και λοιπού κοινού, με φυσική παρουσία, είναι 11.00 έως 13.00. Τηλεφωνική πρόσβαση καθ' όλες τις εργάσιμες ώρες, 8:00 έως 15.00, στους αριθμούς: 2651007232 – 2651007180 – 2651007231. Επίσης, η Γραμματεία επικοινωνεί με τους φοιτητές μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον ιδρυματικό λογαριασμό τον οποίο κάθε φοιτητής/φοιτήτρια αποκτά αυτόματα κατά την εγγραφή και την παραλαβή της φοιτητικής ταυτότητας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Οι εξετάσεις για το κάθε μάθημα διενεργούνται στο τέλος του εξαμήνου στο οποίο ανήκει η διδασκαλία του μαθήματος. Κατά κανόνα, οι εξεταστικές περιόδους εκτείνονται: αυτή του Χειμερινού εξαμήνου, από τα μέσα έως το τέλος Ιανουαρίου· εκείνη του Εαρινού, από τις αρχές έως τα μέσα Ιουνίου τέλος, η επαναληπτική εξεταστική περίοδος και για τα δύο Εξάμηνα, από τις αρχές έως τα τέλη Σεπτεμβρίου.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές ή προφορικές, κατά την επιλογή του διδάσκοντα, ενώ διεξάγονται σε συγκεκριμένη ημερομηνία και ώρα, με ορισμένη διάρκεια η οποία δεν ξεπερνά τις 3 (τρεις) ώρες και ανακοινώνονται εγκαίρως με ανάρτηση στον ιστότοπο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Μετάθεση ημερομηνίας και/ή ώρας γίνεται μόνο κατόπιν κωλύματος του διδάσκοντα εξεταστή ή λόγω ανώτερης βίας και έκτακτων περιστάσεων.

Οι προϋποθέσεις για να λάβει ένας/μία φοιτητής/φοιτήτρια μέρος στις εξετάσεις είναι οι εξής::

1. Εμπρόθεσμη δήλωση των μαθημάτων που επιθυμεί να συμμετάσχει στην ηλεκτρονική πύλη των φοιτητών (Classweb).

Οι φοιτητές/φοιτήτριες που δεν δήλωσαν τα μαθήματα που επιθυμούν να εξεταστούν, δεν εξετάζονται από τον διδάσκοντα.

2. Ενημέρωση από την ιστοσελίδα του Τμήματος για τον τίτλο και το περιεχόμενο του μαθήματος. Εάν έχουν παρόλθι οι δύο εξεταστικές περιόδους του έτους στο οποίο ο/η φοιτητής/φοιτήτρια όφειλε να εξετασθεί για πρώτη φορά, η δήλωση συμμετοχής περιλαμβάνει και την

υποχρέωση του εξεταζόμενου/–ης να έχει ενημερωθεί, με αναζήτηση που υπάγεται στη δική του ευθύνη, στον ιστότοπο του Τμήματος και στη σελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης του πανεπιστημίου ή στη σχετική σελίδα του διδάσκοντα για τυχόν αλλαγές στον τίτλο και στο περιεχόμενο και την εξεταστέα ύλη του μαθήματος. Ο/η εξεταζόμενος/–η υποχρεούται να προσαρμόσει τη μελέτη του αναλόγως προς την αναρτημένη ύλη και όχι προς εκείνη η οποία θα του αναλογούσε εάν ο/η ίδιος/–α είχε επιλέξει να προσέλθει στην εξέταση των δύο περιόδων του ακαδημαϊκού έτους κατά το οποίο διδάχθηκε το μάθημα.

3. Προσέλευση στην εξέταση / Αυτοπρόσωπη παρουσία

Αυτή ελέγχεται με την επίδειξη της φοιτητικής ταυτότητας και την υπογραφή εκ μέρους του/της εξεταζόμενου/–ης στον σχετικό κατάλογο συμμετοχής που αναπτύσσεται κατά την αποχώρηση των εξεταζόμενων από την αίθουσα εξέτασης. Καθυστερημένη προσέλευση μετά την έναρξη της γραπτής εξέτασης συνιστά απώλεια του δικαιώματος συμμετοχής σ' αυτή. Αδυναμία προσέλευσης συνεπάγεται το ίδιο αποτέλεσμα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες εξετάζονται κατά τον τρόπο τον οποίο υποδεικνύει η ιατρική γνωμάτευση που έχει υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο στην Επιτροπή Φοιτητικών Ζητημάτων.

Έγγραφη βεβαίωση προσέλευσης στην εξέταση παρέχεται επί τόπου από τον διδάσκοντα εξεταστή στον εξεταζόμενο εκείνον ο οποίος θα τη ζητήσει για κάθε νόμιμη χρήση. Η βεβαίωση υπογράφεται από τον εξεταστή και επικυρώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος. Σημειώνεται ότι, εφόσον η εν λόγω βεβαίωση φέρει ηλεκτρονική υπογραφή του διδάσκοντα, δεν απαιτείται επικύρωση από τη γραμματεία.

ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΡΙΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η κείμενη νομοθεσία, Ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141/Α'/21-7-2022) άρθρο 65, παρ. 6, προβλέπει: «Αν ο φοιτητής αποτύχει περισσότερες από τρεις (3) φορές στο ίδιο μάθημα, δύναται να ζητήσει, με αίτησή του προς τον Πρόεδρο του Τμήματος, να αξιολογηθεί από τριμελή επιτροπή, η οποία αποτελείται από διδακτικό προσωπικό του ίδιου ή άλλου Τμήματος του Α.Ε.Ι. με γνωστικό αντικείμενο ίδιο ή συναφές με αυτό του προς εξέταση μαθήματος, στην οποία δεν δύναται να συμμετέχει ο διδάσκων του μαθήματος. Η αξιολόγηση από την τριμελή επιτροπή της παρούσας πραγματοποιείται οποτεδήποτε εντός του ακαδημαϊκού έτους».

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Η επιτροπή φοιτητικών ζητημάτων αποτελείται από **τέσσερα** μέλη ΔΕΠ που εκπροσωπούν τους Τομείς του Τμήματος. Για το ακαδημαϊκό έτος 2023–24 ο ορισμός των μελών θα αναρτηθεί εγκαίρως στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

Για τα θέματα που άπτονται της επιτροπής φοιτητικών ζητημάτων ο/η φοιτητής/φοιτήτρια απευθύνεται στη Γραμματεία του Τμήματος (στην ηλεκτρονική διεύθυνση gramisar@uoi.gr) με συγκεκριμένο αίτημα, το οποίο μεταφέρεται στην εν λόγω επιτροπή.

Δ Ι Ο Ι Κ Η Σ Η Τ Ο Υ Τ Μ Η Μ Α Τ Ο Σ

1. Πρόεδρος

2. **Γενική Συνέλευση.** Αποτελείται από τα μέλη ΔΕΠ, από έναν εκπρόσωπο Ε.Δ.Ι.Π, έναν εκπρόσωπο Ε.Τ.Ε.Π. και από έναν εκπρόσωπο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών.

3. **Διοικητικό Συμβούλιο.** Αποτελείται από τον πρόεδρο του Τμήματος, τους διευθυντές των Τομέων, δύο προπτυχιακούς και έναν εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών. Συμμετέχει εκπρόσωπος Ε.Δ.Ι.Π./Ε.Τ.Ε.Π., όταν συζητούνται θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του κλάδου τους.

4. Γραμματεία Τμήματος

Δέχεται τους φοιτητές/τριες για κάθε γραμματειακή υποστήριξη και παροχή πληροφοριών σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους και διειπεραιώνει τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος. Στεγάζεται στο Κτήριο Διοίκησης (Μεταβατικό Κτήριο) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και λειτουργεί καθημερινά. Δέχεται τις φοιτητές καθημερινά από τις 11.00 έως τις 13.00 (τηλ. 2651007231, 2651007232, 2651007180, 2651007441 email: gramisar@uoi.gr).

Πρυτανεία

Πρύτανης: Άννα Μπατιστάτου

Αντιπρυτάνεις: Ιωάννης Λεονάρδος, Παναγιώτα Καντή, Θεόδωρος Ματίκας, Ξενοφών Μπήτσικας

Κοσμητεία

Κοσμήτορας: Ιωάννης Τζαμτζής

Προεδρία Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πρόεδρος: Άννα Μαχαιριά

Αναπληρωτής Πρόεδρος: Ανδρέας Βλαχόπουλος

Προϊσταμένη Γραμματείας: Κατερίνα Παπαδήμα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα μαθήματα του τμήματος κατηγοριοποιούνται ως εξής:

1. Μαθήματα **κορμού υποχρεωτικά** (Εξάμηνα **A'** και **B'**)
2. Μαθήματα **κατεύθυνσης Ιστορίας υποχρεωτικά** για όσους επιλέγουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση (Εξάμηνα **Γ'** και **Δ'**)
3. Μαθήματα **κατεύθυνσης Αρχαιολογίας υποχρεωτικά** για όσους επιλέγουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση (Εξάμηνα **Γ'** και **Δ'**)
4. Μαθήματα **κατ' επιλογήν υποχρεωτικά** (Εξάμηνα **Ε'**, **ΣΤ'**, **Ζ'**, **Η'**)

(ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΤΟ 2016–17)

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Κ Ο Ρ Μ Ο Υ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία
7. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
8. Ξένη Γλώσσα

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
7. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
8. Ξένη γλώσσα

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ
Κ Α Τ Ε Υ Θ Υ Ν Σ Η Σ

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Βαλκανική Ιστορία
4. Ρωμαϊκή Ιστορία
5. Λαογραφία
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
7. Νεοελληνική Λογοτεχνία
8. Ξένη Γλώσσα

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Αρχαία Ελληνικά
(Όμηρος, Τραγωδία)
4. Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι
5. Επιγραφική
6. Ξένη Γλώσσα

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος
2. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία
ή Νεότερη Φιλοσοφία
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
4. Επιλογή από ομάδα Α'
5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Α'

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Κλασική Αρχαιολογία
4. Επιλογή από ομάδα Α'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Επιλογή από ομάδα Β'
4. Επιλογή από ομάδα Β'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Παιδαγωγικά
2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία ή
Μεσαιωνική Λογοτεχνία
6. Ιστορία της Τέχνης
7. Ξένη γλώσσα

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά
(Όμηρος, Τραγωδία)
5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Επιγραφική
7. Ξένη Γλώσσα

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή
Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή
Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και
Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης
5. Αρχαία Ελληνική
Φιλοσοφία ή Νεότερη
Φιλοσοφία
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή
Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή
Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Παιδαγωγικά
5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή
Αρχαιολογία και Τέχνη
2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Β'
4. Επιλογή από ομάδα Γ'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

(ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Κ Ο Ρ Μ Ο Υ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ
Κ Α Τ Ε Υ Θ Υ Ν Σ Η Σ

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Ρωμαϊκή Ιστορία
4. Λαογραφία
5. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
6. Νεοελληνική Λογοτεχνία

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής
4. Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι
5. Επιγραφική
6. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος
2. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία
ή Νεότερη Φιλοσοφία
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία ή
Αρχαιομετρία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
5. Επιλογή από ομάδα
ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα
ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή
Αρχαιολογία και Τέχνη
4. Αρχαία Ελληνικά
(Όμηρος, Τραγωδία)
5. Επιλογή από ομάδα
ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Επιλογή από ομάδα
ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
5. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Παιδαγωγικά
2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα
ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
6. Ιστορία της Τέχνης

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Επιγραφική
7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης
5. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ή Νεότερη Φιλοσοφία
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Παιδαγωγικά
5. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛ.
3. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
3. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

**ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016–17**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α': Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής

Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΙΜΑ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ': Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία

Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α': Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία

Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ': Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής

Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΙΜΑ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Β': Κλασική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία

Κωδικοί: ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Κωδικοί: ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175)

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Κωδικοί: ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ: Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία

Κωδικοί : ΑΠΡ, ΑΚΛ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ/ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ: Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ιστορία των Μεσαιωνικών Λαών της Ανατολής

Κωδικοί: ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΙΜΑ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ: Κλασική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία

Κωδικοί: ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Κωδικοί: ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ175)

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Κωδικοί: ΦΠΠ175

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ¹

---

¹ Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα ανανεώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

**Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023–2024**

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΑΕ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
103	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Α' (Υπ.),
173	Πελοποννησιακός πόλεμος: Η καταστροφική εμφύλια σύγκρουση	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΡΩ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
179	Η Ρωμαϊκή Επέκταση στον Μεσογειακό χώρο (343–31 π. Χ.)	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Γ' (Υπ.)
191	Θεσμοί της Καρχηδόνας	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
201	Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές (Εκπαιδευτική Εξδρομή)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
238	Κωνσταντινούπολη: Πόλη και κοινωνία (Εκπαιδευτική Εξδρομή)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
311	Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος: Κράτος και κοινωνία	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Ε' (Υπ.), (Ιστ.)
219	Οι Βυζαντινοί και οι γείτονές τους στο χώρο των ΝΔ Βαλκανίων και της Αδριατικής (12 ^{ος} –15 ^{ος} αι.)	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
104	Το Βυζάντιο του 11 ^{ου} αιώνα (1025–1081): Οι μαρτυρίες των πηγών	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Ε', Ζ', (Σ) (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
401	Εισαγωγή στην ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης (4 ^{ος} – 15 ^{ος} αι.)	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Α' (Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΙΑΕ 103 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Στο μάθημα εξετάζεται η πολιτική ιστορία της Ελλάδος από την Εποχή του Χαλκού μέχρι και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Βασικούς άξονες θα αποτελέσουν, η επισκόπηση των χρονικών, αλλά και των θεματικών ενοτήτων (βαθμιαία διαμόρφωση και εξέλιξη των πολιτευμάτων, θεσμοί, κοινωνική και οικονομική διάρθρωση των πόλεων-κρατών, πνευματική ζωή και τέχνη). Παράλληλα θα συζητηθούν οι αρχαίες πηγές (φιλολογικές, επιγραφικές, νομισματικές), οι μέθοδοι προσέγγισης και αξιολόγησής τους και σε ειδικό μάθημα η εκπόνηση εργασίας.

ΙΑΕ 173 ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ: Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΦΥΛΙΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Στο μάθημα παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της πολιτικής, στρατιωτικής, οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας της περιόδου του Πελοποννησιακού πολέμου. Στόχος του μαθήματος είναι η μελέτη των γεγονότων του 27ετούς πολέμου, των αιτιών που οδήγησαν στην σύρραξη μεταξύ Αθήνας και Σπάρτης αλλά και των συνεπειών που είχε για τον ελληνικό κόσμο η γενικευμένη εμφύλια σύγκρουση. Εξετάζονται συστηματικά οι επιγραφικές και οι αρχαιολογικές μαρτυρίες που φωτίζουν τα γεγονότα και τις προσωπικότητες της Ιστορίας του Θουκυδίδη. Η διεξοδική ανάλυση των διαφόρων πτυχών του πολέμου επιτρέπει να εξαχθούν διδάγματα όσον αφορά στην πολιτική συμπεριφορά αλλά και την ιστορική και στρατηγική σκέψη. Στους φοιτητές ανατίθενται προαιρετικές εργασίες με στόχο την εξοικείωσή τους με την επιστημονική έρευνα, τεκμηρίωση και παρουσίαση. Η αξιολόγηση των φοιτητών γίνεται με γραπτές εξετάσεις.

ΙΡΩ 179 Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ (343–31 π.Χ.)

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Η διείσδυση της Ρώμης στον μεσογειακό χώρο μεταξύ των ελληνιστικών κρατικών οντοτήτων και της Καρχηδόνας. Η λογική του επεκτατισμού και η σημασία του πολιτεύματος της Respublica για την επίτευξη των ρωμαϊκών γεωστρατηγικών στόχων. Οι Σαμνιτικοί πόλεμοι και ο εξελικτικός εκρωμαϊσμός της Ιταλίας. Η απόκρουση της εισβολής του Πύρρου. Οι Μακεδονικοί πόλεμοι. Ο πόλεμος του Αντιόχου. Οι Καρχηδονιακοί πόλεμοι. Η κατάκτηση της Μέσης Ανατολής και της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους.

Σκοπός του μαθήματος: η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η Respublica κατέκτησε μέσα σε τρεις αιώνες ολόκληρο τον μεσογειακό χώρο και η ανάλυση της διασύνδεσης μεταξύ του πολιτικού συστήματος της Ρώμης κατ' αυτή την περίοδο και της αποτελεσματικότητας στην υλοποίηση των επεκτατικών της βλέψεων.

Μαθησιακό αποτέλεσμα: Αναμένεται η δημιουργία εκ μέρους των φοιτητών σφαιρικής εικόνας των διαδραματισθέντων από την έναρξη του Α' Σαμνιτικού πολέμου έως τη ναυμαχία του Ακτίου και, συνάμα, συνειδητοποίηση της σημασίας που είχε για την εξέλιξη της Ιστορίας η στρατηγική στόχευση της Ρώμης να ελέγξει πλήρως, ως φυσικό της χώρο, την ιταλική χερσόνησο και στη συνέχεια να διευρύνει το *imperium* τόσο προς Δυσμάς όσο και προς Ανατολάς, σε βάρος της Καρχηδόνας και των ελληνιστικών κρατικών οντοτήτων.

ΙΡΩ 191 ΘΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΑΡΧΗΔΟΝΑΣ

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Οι άρχοντες της φοινικικής Καρχηδόνας και η ιεράρχησή τους. Το σώμα των "παλαιών/ισχυρών" της Καρχηδόνας: η δομή του και οι αρμοδιότητές του. Το δικαστικό σώμα της πόλης: οι καλούμενοι *εκατόν*. Η λαϊκή συνέλευση: η σύνθεσή της και η επιρροή της στα πολιτικά δρώμενα. Η λειτουργική αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτειακών συνιστωσών. Η στρατηγία και οι ασκήσαντες αυτό το αξίωμα στην Καρχηδόνα. Οι σχέσεις της Καρχηδόνας με τα Ελληνιστικά βασίλεια και η επιλογή της να συγκρουσθεί με τη Ρώμη. Η χωροταξική διάταξη της πόλης, μέσα από τις περιγραφές που περιέχονται στην Αρχαία γραμματεία.

IBY 201 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Το μάθημα απαρτίζεται από 13 διαλέξεις, οι οποίες επικεντρώνονται στα πλέον βασικά ενδιαφέροντα των σύγχρονων βυζαντινών σπουδών. Στόχος του μαθήματος είναι, ανάμεσα σε άλλα, να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα τρέχοντα ενδιαφέροντα της Μέσης Εκπαίδευσης σχετικά με το μάθημα της Βυζαντινής Ιστορίας και τις βασικές τεχνικές διδακτικής των μεσαιωνικών μαθημάτων στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται τα παρακάτω ζητήματα:

Σκοποί του μαθήματος: εξοικείωση με την επιστήμη της Ιστορίας του Βυζαντίου, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου (αυτοκράτορες, σημαντικά γεγονότα/σταθμοί), του κοινωνικού πλαισίου και των δομών της διοίκησης του κέντρου και των επαρχιών και των βασιικών αρχών της οικονομίας του κράτους. Προσέγγιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας.

Διάγραμμα μαθημάτων: Ιστορία των βυζαντινών σπουδών, πηγές της Βυζαντινής Ιστορίας, οι περιοχές του κράτους, ο αυτοκράτορας και οι θεσμοί, η κρατική οργάνωση, η εκκλησία, η διοίκηση (πολιτική και στρατιωτική), η οικονομία, ο πληθυσμός, εξωτερική πολιτική και σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς, η επιβίωση του Βυζαντίου μέχρι σήμερα και η προσφορά του στον πολιτισμό. Εξοικείωση με τη διδασκαλία του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας. Στην εξοικείωση συμπεριλαμβάνονται: Βασικές αρχές διδακτικής με πεδίο εφαρμογής τα μεσαιωνικού περιεχομένου μαθήματα [σχέδιο μαθήματος (αφόρμηση, παρουσίαση, συμπεράσματα), ανάπτυξη της διδακτέας ύλης, προσδιορισμός ειδικών και γενικών μαθησιακών στόχων και σκοπών, υλοποίηση και διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, μαθησιακά περιβάλλοντα και διδασκαλία, μορφές αξιολόγησης, γλωσσικών και ερμηνευτικών ασκήσεων / παρατηρήσεων, σχολικά εγχειρίδια και εποπτικά μέσα, διδακτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτικά λογισμικά και νέες τεχνολογίες, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και το μάθημα της βυζαντινής ιστορίας, ιστορία της διδασκαλίας και το νομικό πλαίσιο διδασκαλίας των μεσαιωνικών μαθημάτων, εξωσχολική εκπαίδευση και διαθεματική διδασκαλία (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.), σχέδιο δράσης (project)].

Στα πλαίσια του μαθήματος προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στην Άρτα και τη Νικόπολη.

IBY 238 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ: ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Σ)

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Σεμιναριακό μάθημα στο οποίο επί τη βάση των εργασιών θα παρουσιαστεί η εικόνα της Κωνσταντινούπολης ως πρωτεύουσας του Βυζαντίου με τις παντοειδείς δομές της (πολιτικές, εκκλησιαστικές, οικονομικές, κοινωνικές) από την ίδρυσή της έως την κατάληψή της από τους Οθωμανούς το 1453.

Σκοπός του μαθήματος είναι πρωτίστως να εξοικειωθούν οι φοιτητές και φοιτήτριες με την επιστημονική έρευνα και τη συγγραφή επιστημονικών δοκιμίων στον χώρο των βυζαντινών σπουδών. Ακολούθως να αποκτήσουν μια πρώτη εικόνα για την πρωτεύουσα του Βυζαντίου με όλες τις λειτουργίες της ως πόλης, διοικητικού κέντρου και πόλου έλξης κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Η βαθμολόγηση των συμμετεχόντων θα γίνει αποκλειστικά επί τη βάση των γραπτών εργασιών που θα παραδώσουν και της παρουσίασης αυτών.

Διάγραμμα μαθημάτων: Εισαγωγή και παρουσίαση των μεθόδων της έρευνας, instrumenta studiorum, παρουσίαση και εξήγηση των θεμάτων των σεμιναριακών εργασιών. Ακολούθως, σε κάθε μάθημα οι συμμετέχοντες θα παρουσιάζουν την πρόοδο της έρευνάς τους, θα ακολουθεί συζήτηση επί των προβλημάτων και θα παρουσιάζουν ξενόγλωσσα άρθρα σχετικά με την εργασία τους. Θα πραγματοποιηθεί εκπαιδευτική εκδρομή στην Κωνσταντινούπολη.

IBY 311 ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

(Ε. ΣΥΤΚΕΛΛΟΥ)

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Οι παραδόσεις εμπλουτίζονται με την μελέτη και ανάλυση αντιπροσωπευτικών πηγών (κυρίως κειμένων).

Το Βυζαντινό κράτος υφίσταται το 1204, με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, τον «φυσικό» περιορισμό του. Ο κατακερματισμός της βυζαντινής επικράτειας σε μικρές ηγεμονίες αλλάζει τον πολιτικό χάρτη και θέτει τις βυζαντινές δυνάμεις σε καθεστώς εξουσίας. Εκεί, στη Νίκαια, την Ήπειρο και την Τραπεζούντα δημιουργούνται πυρήνες, από τους οποίους η Νίκαια θα είναι αυτή που θα πετύχει την αποκατάσταση της βυζαντινής εξουσίας. Το 1261 ξεκινά η περίοδος εξουσίας των Παλαιολόγων, η οποία θα χαρακτηριστεί από εσωτερικές διαμάχες, εξωτερικές απειλές, οικονομική και πνευματική κρίση, αλλά και μια πρωτοφανή ανάπτυξη της παιδείας και της

τέχνης. Στο μάθημα παρουσιάζονται οι πολιτικές συνθήκες, καθώς και πτυχές της κοινωνίας των παλαιολόγειων χρόνων.

IBY 219 ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΝΔ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ (12^{ος}–15^{ος} αι.) (Σ)

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Το σεμινάριο αποσκοπεί στην παρουσίαση των πολιτικών συνθηκών στην περιοχή των ΝΔ Βαλκανίων και της Αδριατικής κατά τον ύστερο Μεσαίωνα. Στη συγκεκριμένη περιοχή εμπλέκονται ποικίλες δυνάμεις, δυτικές και βαλκανικές, που καθόρισαν την ιδιότυπη ιστορία της. Βυζαντινοί, Αλβανοί, Σέρβοι, Ιταλοί και Οθωμανοί συγκρούονται και ανταλλάσσουν πρακτικές και αντιλήψεις σε ποικίλα επίπεδα. Η συνδιαλλαγή αυτή διερευνάται μέσα από την ανάλυση πολεμικών γεγονότων, την κατανόηση της γεωστρατηγικής σημασίας του χώρου, όπως αυτή ορίζεται από τη διαπλοκή πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων και την εμβάθυνση στο πολιτισμικό υπόβαθρο των εμπλεκόμενων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους βαλκανικούς λαούς. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου δίδονται και συζητώνται εργασίες, που αφορούν σε ειδικότερα θέματα. Στο σεμινάριο παρέχονται εργασίες προς εκπόνηση.

IBY 104 ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΤΟΥ 11^{ου} ΑΙΩΝΑ (1025–1081): ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ (Σ)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στα πλαίσια του σεμιναριακού μαθήματος θα εξεταστεί η αντίληψη που είχαν για την κρίση του 11ου αιώνα οι σύγχρονοι ή οι λίγο μεταγενέστεροι βυζαντινοί συγγραφείς, ενώ θα εντοπιστούν τα βασικότερα σημεία της κριτικής τους. Μέσα από την συγκριτική μελέτη των πηγών θα αναζητηθούν τα αίτια της αναποτελεσματικότητας του βυζαντινού στρατού στην αντιμετώπιση των σελτζουκικών επιδρομών στην ανατολή, με κορυφαία εκδήλωσή της την ήττα των βυζαντινών στρατευμάτων το 1071 στο Μαντζικέρτ, ενώ θα εκτιμηθεί και η αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμιστικών μέτρων που έλαβαν οι αυτοκράτορες του 11ου αιώνα στον τομέα της οικονομίας. Οι μαρτυρίες των βυζαντινών ιστορικών και χρονογραφικών έργων θα συνεκτιμηθούν, προκειμένου να προβληθούν ανάγλυφα οι επιτυχημένες ή όχι επιλογές των αυτοκρατόρων της τόσο κρίσιμης περιόδου από τον θάνατο του Βασιλείου Β' έως την άνοδο του Αλεξίου Α' Κομνηνού στον βυζαντινό αυτοκρατορικό θρόνο.

Στόχος του σεμιναρίου είναι να μελετηθούν οι αλλαγές που επήλθαν στον βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11ο αιώνα, αλλά και να αξιολογηθούν, με βάση τις μαρτυρίες των συγχρόνων, τα μεταρρυθμιστικά μέτρα που έλαβαν οι αυτοκράτορες της περιόδου, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση (;) που έπληττε την αυτοκρατορία.

Υποχρεωτική εκπόνηση εργασίας.

ΙΕΠ 401 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ (4^{ος}–15^{ος} αι.)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Το μάθημα αυτό αποτελεί μία σύντομη ανασκόπηση της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης στη δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής περιόδου. Θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της εγκατάστασης των γερμανικών φύλων στα ρωμαϊκά εδάφη, την άνοδο της παποσύνης, τις περιφερειακές περιοχές όπως η Αγγλία και η Ιβηρική, την ύπαρξη δύο αυτοκρατοριών, τις Σταυροφορίες, και τις εξελίξεις στο μοναστικό, πολιτιστικό και οικονομικό τομέα. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές πτυχές της ιστορίας του δυτικού μεσαίωνα, μία πρώτη γνώση της κατηγοριοποίησης των πηγών, καθώς και μία πρώτη κριτική αποτίμηση της σημασίας θεσμών και γεγονότων που αναλύονται κατά τις παραδόσεις. Αποτέλεσμα του μαθήματος αναμένεται να είναι η μετέπειτα γνώση, έστω, βασικών πτυχών και εξελίξεων του Ευρωπαϊκού μεσαίωνα και η δυνατότητα να εντάξουν οι φοιτητές αυτά που έμαθαν μέσα στα πλαίσια των εξελίξεων στην Ευρώπη.

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023-2024***

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΝΕ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
393β	Εισαγωγή στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος – 20ός αιώνας): Η Ελληνική Επανάσταση του 1821: Η Ευρωπαϊκή διάσταση.	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	Γ' (Υπ.)
351	Ιστορία της σεξουαλικότητας (18ος-20ός αιώνας)	Α. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
408	Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
414	Θεσμική συγκρότηση και εξέλιξη στο Ελληνικό κράτος	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ		
466	Ιστορία της Ευρώπης κατά την πρώτη νεότερη εποχή (15ος – 18ος αι.)	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	Γ' (Υπ.)
467	Ιστορία της ομολογιοποίησης – Μεταρρύθμιση, Αντιμεταρρύθμιση και η διαμόρφωση θρησκευτικών ταυτοτήτων στην Ευρώπη (16ος – 19ος αι.)	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
432	Πριν από την «Παρακμή της Δύσης»: Κοινωνίες και ιδεολογίες στην Ευρώπη τον 19 ^ο αιώνα	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
429	Η εποχή του ιμπεριαλισμού και της αποικιοκρατίας	Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Ε', Ζ', Πτ. (Επ. Υπ.)
399	Το φασιστικό φαινόμενο στην Ευρώπη.	Α. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Ε', Ζ', Πτ. (Επ. Υπ.)

* Οι διδάσκοντες/ουσες του Τομέα Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων, που προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

INE 393β ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (19^{ος}-20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ): Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Γενικές επισημάνσεις – Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα εξετάζει το κορυφαίο γεγονός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 στην ευρωπαϊκή του διάσταση. «Αγαπημένο παιδί» της ελληνικής ιστοριογραφίας, ο δωδεκαετής αγώνας των Ελλήνων για ανεξαρτησία από την Οθωμανική αυτοκρατορία και συγκρότησης εθνικού νεοτερικού κράτους στην άκρη της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, έχει εμπλουτιστεί, τα τελευταία χρόνια, από αξιόλογες μελέτες της ευρωπαϊκής ερευνητικής παραγωγής. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, το μάθημα διερευνά τις ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις του ελληνικού επαναστατικού φαινομένου, αξιοποιώντας τις σύγχρονες, διεθνείς, ιστοριογραφικές προσεγγίσεις που τοποθετούν το συγκεκριμένο γεγονός στο ευρύτερο επαναστατικό κύμα το οποίο κατακλύζει την Ευρώπη και τον κόσμο στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το μάθημα θα διερευνήσει τα εθνικιστικά αφηγήματα του 19ου και του 20ού αιώνα, σύμφωνα με τα οποία η Ελληνική Επανάσταση κατέχει κυρίαρχη θέση, στα πλαίσια των εθνικών επετείων και κάθε είδους δημόσιου λόγου όπου αποτυπώνονται τα ελάχιστο εθνικά οράματα/διεκδικήσεις.

Θα μας απασχολήσουν οι όροι υπό τους οποίους οι ελληνικές κοινωνίες της οθωμανικής επικράτειας προσέλαβαν τις ιδεολογίες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, οι οσμώσεις αλλά και οι αντιπαλότητες των νεοτερικών ιδεών με τον παραδοσιακό κόσμο των οθωμανοκρατούμενων περιοχών όπου ξέσπασε και επικράτησε ο αγώνας, τα πολιτικά-διοικητικά όργανα και τα κείμενα που συγκροτήθηκαν, οι κυριότερες πολεμικές επιχειρήσεις και τα όρια του ανταρτοπολέμου, οι Ευρωπαίοι και Βαλκάνιοι «μαχητές της ελευθερίας» που προσέτρεξαν στα μέτωπα καθώς και η διεθνής διπλωματία, όταν μετά τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου, τον Οκτώβριο του 1827, οι Μεγάλες Δυνάμεις ανταγωνίζονταν για το ελληνικό ζήτημα. Η θεσμοθέτηση της εθνικής επετείου το 1838 κατά την Οθωμανική βασιλεία, οι επετειακοί δημόσιοι λόγοι της πρώτης εκατονταετηρίδας της και η αναπαραγωγή ενός συγκεκριμένου νοήματος της Επανάστασης στα σχολεία του ελληνικού κράτους, θα ολοκληρώσουν τους βασικούς άξονες του μαθήματος.

Τρόπος εξέτασης:

Γραπτή εξέταση. Ερωτήσεις ανάπτυξης όπου απαιτείται από μεγάλα κεφάλαια να επιλεγούν τα σημαντικότερα. Μικρές ερωτήσεις εξειδικευμένων αλλά σημαντικών θεμάτων της Ιστορίας της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας με παράλληλη ανάλυση πρωτογενούς υλικού.

Σε ειδικές περιπτώσεις (π.χ. εξ αποστάσεως εξετάσεις λόγω πανδημίας) δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να συνθέσουν μια μεγάλη εργασία η οποία μπορεί να λειτουργήσει και ως απαλλακτική των εξετάσεων.

INE 351 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ (18^{ος}-20^{ός} ΑΙΩΝΑΣ)

(Α. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Περίληψη

Πως διαμορφώνεται ιστορικά η σεξουαλικότητα; Με την παραδοχή ότι η σεξουαλικότητα συνιστά ιστορικό φαινόμενο, το μάθημα εξετάζει πως μεταβάλλονται στον χρόνο οι σεξουαλικές πολιτισμικές πρακτικές και τα νοήματά τους. Μετά από μια εισαγωγή στη θεωρητική και ιστοριογραφική συζήτηση για την ιστορία του φύλου, την ιστορία του σώματος και την ιστορία της σεξουαλικότητας, το μάθημα θα διερευνήσει τους κανονιστικούς λόγους (εκκλησιαστικούς, ιατρικούς, παιδαγωγικούς) που από τον 17ο αιώνα και μετά επιχειρούν να ρυθμίσουν όψεις της οικογενειακής ζωής και της σεξουαλικότητας των πληθυσμών. Εστιάζοντας στην κοινωνική διαμόρφωση της σεξουαλικότητας ιστορικά, στην Ευρώπη και στον ελληνικό χώρο, το μάθημα επιχειρεί να αναδείξει τη μεταβαλλόμενη ενδεχομενική φύση της σεξουαλικότητας και τα ποικίλα νοήματα που διακινούνται μέσω των κοινωνικών σχέσεων. Η οικογένεια και τα συστήματα συγγένειας, η οικονομική και κοινωνική οργάνωση, ποικίλες κοινωνικές ρυθμίσεις και επιστημονικές θεωρίες, δημόσιοι λόγοι, κρατικές πολιτικές, κοινωνικά κινήματα και λαϊκές κουλτούρες διαμορφώνουν και οργανώνουν τη σεξουαλικότητα ιστορικά, κατά την νεότερη και σύγχρονη εποχή, ενώ η ιδεολογία, το φύλο, η τάξη και η εθνότητα επηρεάζουν (ή δομούν) τις έμφυλες σχέσεις εξουσίας. Θα διερευνηθούν κεντρικά ζητήματα στην ιστορία της σεξουαλικότητας, όπως οι ανασημασιοδοτήσεις της πορνείας, της αντισύλληψης και των αμβλώσεων, η ευγονική, οι επιστημονικοί

λόγοι και οι σεξουαλικές πρακτικές, οι ομοερωτικές σχέσεις και πρακτικές, η σεξουαλική βία, τα αφροδίσια νοσήματα και το AIDS, ο μεταπολεμικός νεοσυντηρητισμός και η δύσκολη ανάδυση των φιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων την περίοδο 1960-1980.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

INE 408 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ

(Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Περίληψη: Το μάθημα αναλύει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και εστιάζει την προσοχή του στην ανάλυση των μεταβαλλόμενων ή σταθερών δομών της πραγματικότητας στην Ελλάδα. Ειδικότερα, καλύπτεται χρονικά η περίοδος από την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 έως την έναρξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940. Στο μάθημα εξετάζονται, κατά θεματικό τρόπο, ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την οργάνωση του κράτους, την λειτουργία των πολιτικών θεσμών καθώς και την διαμορφούμενη εσωτερική και εξωτερική πολιτική κατά την μεσοπολεμική περίοδο. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την προσφυγική ή υπερπόντια μετανάστευση, τις σταθερές και τις μεταβολές στην οικονομία όπως και τον αστικό εκσυγχρονισμό. Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, το εργατικό κίνημα και την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ληστείας. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν την πνευματική και πολιτισμική ζωή κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχειακό υλικό (βίντεο) για την περίοδο του Μεσοπολέμου από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ. Θα επιδιωχθεί η πραγματοποίηση μιας επίσκεψης στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.

Μαθησιακοί στόχοι: Γενικότερα, στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για τα ιστορικά δεδομένα της περιόδου του Μεσοπολέμου. Ομοίως, να μνηθούν στην βασική για το θέμα βιβλιογραφία, στην κριτική προσέγγιση των πηγών (που παρουσιάζονται και αναλύονται κατά τις παραδόσεις) και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος. Ενθαρρύνεται επίσης η εκπόνηση εργασίας η οποία, εφόσον κριθεί επαρκής μπορεί να βελτιώσει την τελική βαθμολογία κατά ένα ή δύο βαθμούς.

INE 414 ΘΕΣΜΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

(Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Περίληψη: Σκοπός του μαθήματος είναι να εξετάσει τα χαρακτηριστικά της θεσμικής συγκρότησης και αντίστοιχα εξέλιξης στο Ελληνικό κράτος. Με αφετηρία την Ελληνική Επανάσταση και απόληξη την μεταπολιτευτική περίοδο παρουσιάζονται, ερμηνεύονται και αναλύονται όλες οι θεσμικές πτυχές που αφορούν το κράτος, τη συγκρότησή του, τη δημόσια διοίκηση και τον θεσμικό εκσυγχρονισμό.

Αναλυτικότερα, στο μάθημα εξετάζονται ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την οργάνωση του κράτους, την λειτουργία των πολιτικών θεσμών καθώς και την θέσπιση των Συνταγμάτων. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την Πολιτειακή εξέλιξη και την αποτύπωση των φορέων της εξουσίας με έμφαση στην κοινωνική τους βάση και τις προγραμματικές τους αρχές κατά την διάρκεια ύπαρξης του Ελληνικού κράτους. Ο αστικός εκσυγχρονισμός και οι μεταβολές στην οικονομία φωτίζουν και επηρεάζουν τις πτυχές αυτής της θεσμικής εξέλιξης.

Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με την εξέλιξη του πολιτικού συστήματος και την εκλογική διαδικασία, την επιρροή της εκτελεστικής εξουσίας, την οργάνωση της δικαιοσύνης και τις παρεμβάσεις του στρατού. Ακόμα, το μάθημα παρακολουθεί τις διαδικασίες ένταξης της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Γενικότερα, στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για τη θεσμική συγκρότηση και αντίστοιχα εξέλιξη στο Ελληνικό κράτος. Ομοίως, να μνηθούν στην βασική για το θέμα βιβλιογραφία, στην κριτική προσέγγιση των πηγών (που παρουσιάζονται και αναλύονται κατά τις παραδόσεις) και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος. Ενθαρρύνεται επίσης η εκπόνηση εργασίας η οποία, εφόσον κριθεί επαρκής μπορεί να βελτιώσει την τελική βαθμολογία κατά ένα ή δύο βαθμούς.

Εκπαιδευτική εκδρομή: Στο πλαίσιο του μαθήματος δύναται να πραγματοποιηθεί εκδρομή στη Βουλή των Ελλήνων και το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Αθηνών.

ΙΕΠ 466 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ (15ος – 18ος αι.)

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Περίληψη:

Το μάθημα προσφέρει μία εισαγωγική επισκόπηση της πρώιμης νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας από την Εποχή των Ανακαλύψεων έως την Γαλλική Επανάσταση αναφορικά σε κεντρικές πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις. Σκόπος είναι, πέρα από την βασική πραγματολογική ενημέρωση, μία διαφοροποιημένη ιστορική προσέγγιση η οποία λαμβάνει υπόψην τόσο τη Δυτική, όσο και την Ανατολική/Νοτιοανατολική Ευρώπη με ιδιαίτερη έμφαση σε διαπεριφερειακές σύνδεσμούς και ανταλλαγές.

Λέξεις κλειδιά: αποικιοκρατία και παγκοσμιοποίηση / τράπεζες και καπιταλισμός / τυπογραφία και πυροβόλα / Ουμανισμός και Αναγέννηση / Ισπανική ηγεμονία και «Μαύρος Θρύλος» / Μεταρρύθμιση και θρησκευτική πόλεμοι / γραφειοκρατίες και τακτικοί στρατοί / η οθωμανική Ευρώπη / η Μεσόγειος / πρώτοι «παγκόσμιοι πόλεμοι»: Τριακονταετής Πόλεμος 1618-1648, Πόλεμος Ισπανικής Διαδοχής 1701-1714, Επταετής Πόλεμος 1756-1763 / άνοδος των κεντρο-ανατολικών μεγάλων δυνάμεων: Αυστρία, Ρωσία, Πρωσία / πεφωτισμένη απολυταρχία και επανάσταση.

ΙΕΠ 467 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ, ΑΝΤΙΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (16ος – 19ος αι.)

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Περίληψη:

Η Μεταρρύθμιση και τα επακόλουθά της αποτελούν καιρία τροπή στην νεότερη ευρωπαϊκή ιστορία με πολλαπλές επιπτώσεις τόσο σε πολιτικό, όσο και σε κοινωνικο-πολιτισμικό πεδίο. Αυτές οι επιπτώσεις εξετάζονται στο μάθημα υπό την όψη της ομολογιοποίησης. Ο όρος αυτός περιγράφει την διαμόρφωση και εμπέδωση θρησκευτικών ταυτοτήτων ως αποτέλεσμα συντονισμένων διεργασιών – διασαφήνιση θεολογικών δογμάτων, διάδοση και επιβολή κανόνων, εσωτερικευση του κανονιστικού συστήματος μέσω παιδείας, τελετουργιών κλπ., κοινωνική πειθάρχηση των οπαδών – οι οποίες καθιστούσαν θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την εξέλιξη σύγχρονης κρατικότητας στην Ευρώπη. Επεξεργασμένο αρχικά για τις χώρες της Προτεσταντικής Κεντρικής Ευρώπης και επεκτεινόμενο αργότερα στη Ρωμαιοκαθολική Δυτική και Νότια Ευρώπη, το παράδειγμα της ομολογιοποίησης εξελίχθηκε σε ένα πολύτιμο ερμηνευτικό εργαλείο για την ιστορική έρευνα της πρώιμης νεότερης εποχής, το οποίο δοκιμάζεται πλέον και για την Ορθόδοξη Ανατολική Ευρώπη όπως και για τον οθωμανικό χώρο σε διαθρησκευτικές διαστάσεις (Ισλάμ, Εβραϊσμός). Αυτές οι νέες ερευνητικές προσεγγίσεις θα συζητηθούν επίσης στο μάθημα.

ΙΕΠ 432 ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ»: ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ)

Περίληψη: Στο μάθημα θα αναζητήσουμε τη Δύση ως αναπαράσταση στην περίοδο πριν από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, πριν κυριαρχήσει η ανησυχία ή και η αγωνία της παρακμής ως πνεύμα μιας εποχής (zeitgeist), όταν η ιδεολογία της φιλελεύθερης δημοκρατίας μπορούσε ακόμη να ενσωματώσει την ελληνική επιστήμη, το ρωμαϊκό δίκαιο, τη βιβλική εσχατολογία που μετατρέπει τον χρόνο από κυκλικό σε ευθύγραμμο, που κινείται μόνο μπροστά και αντιλαμβάνεται τον κόσμο ως Ιστορία, με τις προηγούμενες επαναστάσεις (αγγλικές: 1648, 1688, αμερικανική: 1775-1783, γαλλική: 1789-1792) αλλά και με τις επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα (1848, 1871). Θα εξετάσουμε τη συγκρότηση των φιλελεύθερων θεσμών στα σύγχρονα δυτικά κράτη: την αντιπροσωπευτική δημοκρατία, την καθολική ψηφοφορία, τον χωρισμό των εξουσιών, την ανεξάρτητη δικαιοσύνη, τη θρησκευτική ανοχή, την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας, τις ακαδημαϊκές ελευθερίες και την ελευθερία του τύπου, την ελευθερία της εργασίας και την ελευθερία του επιχειρείν, την προστασία της υλικής και άυλης ατομικής ιδιοκτησίας και τον σεβασμό των συμβολαίων. Θα εξετάσουμε το οικονομικό και πολιτικό σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών που διαμόρφωσαν αυτούς τους θεσμούς αλλά και τον γεωπολιτικό χώρο που κατέλαβαν μέσω της δουλείας και των κατακτήσεων, προβάλλοντας την αξίωση ότι κατείχαν μια αλήθεια που έπρεπε να εφαρμοστεί σε όλη την ανθρωπότητα.

ΙΕΠ 429 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

(Λ. ΦΛΙΓΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Στο συγκεκριμένο μάθημα αρχικά γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην αποικιακή εξάπλωση της Ευρώπης στον κόσμο από το 16ο αιώνα ως τα μέσα του 19ου αιώνα. Η ισπανική και πορτογαλική εξάπλωση και η παρρακική του, το ολλανδικό παράδειγμα, η ανάδυση νέων δυνάμεων και οι μορφές του αποικιακού ανταγωνισμού. Βασικό κομμάτι του μαθήματος αποτελεί η παρουσίαση των αποικιακών πολιτικών της Βρετανίας και της Γαλλίας κατά το 19ο αιώνα, η ανάδυση νέων αποικιακών χωρών (Γερμανία, Ιταλία, ΗΠΑ, Ιαπωνία) καθώς και οι τρόποι αποικιακής εξάπλωσης που η κάθε χώρα εφάρμοσε στα τέλη του 19ου αιώνα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις πολιτισμικές διαστάσεις του φαινομένου. Χρονολογικό όριο της εξέτασης είναι ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και η άνοδος του αντιαποικιακού μεταπολεμικού ρεύματος.

Μαθησιακοί στόχοι:

Το μάθημα αποσκοπεί στην διασαφήνιση των ιστορικών εννοιών των όρων ιμπεριαλισμός και αποικιοκρατία και στην διερεύνηση των ιστορικών καταβολών συγκρότησης των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών της Δ. Ευρώπης.

Τρόπος εξέτασης: γραπτές εξετάσεις

ΙΕΠ 399 ΤΟ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

(Λ. ΦΛΙΓΟΥΡΗΣ)

Περίληψη: Στο μάθημα γίνεται ανάλυση των αιτιών γένεσης και εξέλιξης του φασιστικού φαινομένου στον ευρωπαϊκό χώρο από το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ως το 1945. Μελετάται ειδικότερα η Ιταλία ως χώρος επιμόρφωσης του φαινομένου, εξετάζεται ο ιστορικός του χαρακτήρας και προτείνονται ερμηνευτικά πλαίσια. Έμφαση δίνεται στην οργάνωση του φασιστικού μύθου, της εικόνας του Ηγέτη και της διαδικασίας συγκρότησης του «νέου ανθρώπου» και του «νέου Κράτους» στο φασιστικό ολοκληρωτικό εργαστήριο. Επιπλέον εξετάζονται οι ιστοριογραφικές προσεγγίσεις του φαινομένου, οι σύγχρονες «αναθεωρητικές» προσπάθειες, γίνεται σύγκριση του ιταλικού παραδείγματος με παρόμοια πολιτικά ιδεολογικά συστήματα που εμφανίστηκαν σε άλλες χώρες της Ευρώπης (Γερμανία, Ισπανία, Πορτογαλία κτλπ.) και γίνεται μια πρώτη εξέταση των επιγόνων του στην μεταπολεμική Ευρώπη. Αριθμός φοιτητών: Το μάθημα μπορεί να δηλωθεί χωρίς περιορισμό από φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας και από τα υπόλοιπα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής.

Μαθησιακοί στόχοι:

Η αποσαφήνιση των όρων φασισμός και ναζισμός, η γνώση των ιστορικών διαφορών, των προελεύσεων και των επιδράσεων. Η διατύπωση ερωτημάτων για την σύγχρονη πραγματικότητα. Η επιτόπια έρευνα σε τόπους του Ολοκαυτώματος στο εξωτερικό.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023–2024

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΑΠΡ	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
501	Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία. Πολιτισμοί του προϊστορικού Αιγαίου από την Εποχή του Λίθου έως το τέλος της Εποχής του Χαλκού	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Α' (Υ)
517	Εισαγωγή στον Μινωικό Πολιτισμό	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
578	Το Αιγαίο πριν από τη 2η χιλιετία π.Χ.	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
516	Η Αρχαιολογία της Ανθρώπινης Εξέλιξης	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΚΑ	ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
601	Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία και Τέχνη (1100–31 π.Χ.)	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Α' (Υ)
605	Γεωμετρική και Αρχαϊκή Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
110	Η Αρχαιολογία στην Ελλάδα: παρελθόν και παρόν	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
703	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
762	Τοπογραφία Βυζαντινής Ηπείρου	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
750	Βυζαντινά Εικονογραφημένα Χειρόγραφα (Γενική Επισκόπηση)	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
757	Μνημειακή Τοπογραφία Βυζαντινής Θεσσαλονίκης	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.) (Σ)
ΙΝΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
817β	Η Ευρωπαϊκή Τέχνη στον μακρύ 18 ^ο αιώνα: Από τον νεοκλασικισμό και το Γκράντ Τουρ στον νατουραλισμό και τον πρώιμο ρομαντισμό	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Γ' (Υ) Αρχαιολογίας
826	Θέματα από την Ευρωπαϊκή τέχνη 6: Η δεύτερη ζωή των γλυπτών του Παρθενώνα	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
840	Μοντερνισμός και μοντέρνα ζωή στην Ελλάδα του α' μισού του 20 ^{ου} αιώνα	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.) (Σ)
841	Μοντέρνα Τέχνη: Πόλεμος και Επανάσταση (1795-1855)	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΑΠΡ 501 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει βασικές γνώσεις για τον κλάδο της Προϊστορικής Αρχαιολογίας. Παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιστημονικοί στόχοι του κλάδου, οι μέθοδοι και τεχνικές της έρευνας πεδίου, οι εργαστηριακές αναλύσεις στις οποίες υποβάλλονται τα προϊστορικά ευρήματα και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την χρονολόγησή τους και την ταύτιση των τρόπων κατασκευής τους. Τονίζεται ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της Προϊστορικής Αρχαιολογίας και η εξάρτησή της από επικουρικούς κλάδους, όπως η γεωμορφολογία, η φυσική ανθρωπολογία, η ταφονομία και η παλυνολογία. Παρουσιάζεται επίσης η διαδοχή των πολιτισμών στην Ηπειρωτική Ελλάδα και στον Αιγαϊακό χώρο κατά την Εποχή του Λίθου και την Εποχή του Χαλκού. Στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με βασικές έννοιες (ορολογία), με το χρονολογικό–πολιτισμικό πλαίσιο του προϊστορικού Αιγαίου, με τις πρακτικές που ακολουθεί η σύγχρονη Προϊστορική Αρχαιολογία καθώς και η κατανόηση των διαφορών της από γειτονικούς κλάδους, όπως η αρχαιολογία της ιστορικής περιόδου και η ιστορία.

Ο τελικός βαθμός βασίζεται σε γραπτή εξέταση.

ΑΠΡ 517 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΜΙΝΩΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξετάζει την αρχαιολογία της Εποχής του Χαλκού στην Κρήτη, από την εποχή των ανασκαφών του Μ. Καλοκαιρινού και του Α. Έβανς, όταν ο προϊστορικός πολιτισμός του νησιού ονομάστηκε «Μινωικός», έως σήμερα, εποχή συνολικής επανεκτίμησης των δεδομένων. Η Κρήτη εμφανίζει ήδη κατά την 3η χιλιετία π.Χ. και υπό την επίδραση των γειτονικών πολιτισμών, δυναμική πορεία στην ιστορική της διαδρομή. Η πορεία αυτή κορυφώνεται με την ίδρυση των ανακτόρων και την παγίωση σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών δομών, που χαρακτηρίζουν τη φυσιογνωμία του νησιού καθ' όλη τη 2η χιλιετία π.Χ. (Παλαιοανακτορική, Νεοανακτορική και Μετανακτορική περίοδος).

Μέσα από την ανασκαφική τοπογραφία των θέσεων, την εξέταση των οικιστικών καταλοίπων, των ταφικών εθίμων και των τόπων λατρείας, τη γραφή και την τέχνη, το μάθημα προσφέρεται για μία εισαγωγική γνωριμία με τον Μινωικό πολιτισμό.

Εκπαιδευτική εκδρομή στην Κρήτη.

Εργασίες προαιρετικές και παρουσίασή τους στο μάθημα.

ΑΠΡ 578 ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ 2^Η ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Το μάθημα είναι υποχρεωτικό για φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης του δεύτερου έτους σπουδών. Το μάθημα προσφέρει αναλυτικές γνώσεις – τόσο αρχαιολογικά δεδομένα όσο και συζήτηση προβλημάτων – για την παλαιότερη και πλέον μακρόχρονη περίοδο της Αιγαιακής προϊστορίας, από την Παλαιολιθική και τη Νεολιθική Εποχή μέχρι και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (3η χιλιετία π.Χ.). Περιλαμβάνει εποπτική εισαγωγή για την ιστορία της Αιγαιακής προϊστορίας και για τους θεσμούς της αρχαιολογικής πράξης στη σύγχρονη Ελλάδα, επίσης παρουσιάζει τη σχετική βιβλιογραφία καθώς και τη μορφή και δομή των δημοσιεύσεων των προϊστορικών ερευνών. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την πορεία των πολιτισμών στο Αιγαίο μέχρι το 2000 π.Χ. και η κατανόηση των μεθόδων με τις οποίες η Αιγαιακή προϊστορία τεκμηριώνει τα πορίσματά της.

ΑΠΡ 516 Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Το μάθημα εξετάζει πρωτίστως τα αρχαιολογικά και δευτερευόντως τα παλαιοανθρωπολογικά δεδομένα που συνοδεύουν την πορεία της ανθρωπίνης εξέλιξης, από την εμφάνιση των πρώιμων ανθρωπίδων, του γένους *Homo* και των πρώτων λίθινων εργαλείων στα 2-3 εκατομμύρια χρόνια πριν από σήμερα, έως και την εξάπλωση των ανατομικά σύγχρονων ανθρώπων (*Homo sapiens*) από την

Αφρική στην Ευρασία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διεπιστημονική προσέγγιση που χαρακτηρίζει την έρευνα της καταγωγής και εξέλιξης του ανθρώπου μέσα από τη μεθοδολογική σύγκλιση διαφορετικών επιστημονικών πεδίων (προϊστορική αρχαιολογία, παλαιοντολογία, αρχαιοζωολογία, αρχαιοβοτανική, γεωλογία/γεωαρχαιολογία, ταφονομία, παλαιοανθρωπολογία, κοινωνική ανθρωπολογία, εθνογραφία/εθνοαρχαιολογία, βιολογία, γενετική, οικολογία, βιογεωγραφία). Εστιάζοντας κυρίως στα αρχαιολογικά κατάλοιπα της Ευρώπης και της Αφρικής, στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές με το πολιτισμικό τοπίο της Παλαιολιθικής περιόδου και τα σύγχρονα ερευνητικά ερωτήματα γύρω από την κινητικότητα (mobility), τις στρατηγικές επιβίωσης, τα μοτίβα κατοίκησης, τις συμπεριφορικές προσαρμογές, τις κοινωνικές διεργασίες και τον τρόπο ζωής των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών της Παλαιολιθικής.

ΑΚΛ 601 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ (1100–31 π. Χ.)

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Περιγραφή

Το μάθημα απευθύνεται σε πρωτοετείς φοιτητές, με λιγιστές έως ανύπαρκτες γνώσεις περί αρχαιολογίας με στόχο να μυηθούν στο αντικείμενο της κλασικής αρχαιολογίας και να γνωρίσουν κάποια από τα σημαντικότερα μνημεία της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Οι φοιτητές γνωρίζουν την ιστοριογραφία της κλασικής αρχαιότητας: Σχολές, μεθοδολογικά εργαλεία, ερευνητικές κατευθύνσεις. Αξιολογείται η σημασία των υλικών καταλοίπων και των γραπτών πηγών. Συζητείται το ζήτημα και η σχέση αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Παρουσιάζονται τα σημαντικότερα μνημεία της Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης: Αρχιτεκτονική Γλυπτική- Ζωγραφική- Αγγειογραφία- Μικροτεχνία.

Σκοποί

Το μάθημα στοχεύει στην απόκτηση των βασικών γνώσεων που αφορούν την επιστήμη της κλασικής αρχαιολογίας.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

ΑΚΛ 605 ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Περιγραφή

Το μάθημα, υποχρεωτικό για δευτεροετείς φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης, εξετάζει διεξοδικά τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνηρα στον κυρίως ελλαδικό και νησιωτικό χώρο από το 12ο αιώνα έως το τέλος της Αρχαϊκής εποχής (480 π.Χ.).

Εξετάζονται η αρχιτεκτονική, γλυπτική, κεραμική, ειδωλοπλαστική, και μεταλλοτεχνία σε στενή συνάρτηση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρό τους, όπως και τα ποικίλα ερευνητικά ζητήματα που αφορούν τις πρώιμες αυτές περιόδους.

Σκοποί

Το μάθημα έχει διττό σκοπό. Αφενός, επιδιώκει την εξοικείωση των φοιτητών με τα υλικά μέσα έκφρασης, τα τέχνηρα, και τις τεχνικές δημιουργίας κατά τους Πρώιμους Ιστορικούς Χρόνους και την Αρχαϊκή εποχή. Αφετέρου, διδάσκεται η χρήση αυτών ως εργαλεία μελέτης και ανασύστασης της σύγχρονης κοινωνικής και ιστορικής τους πραγματικότητας. Οι φοιτητές καλούνται να προσεγγίσουν τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνηρα, αλλά και τους δημιουργούς τους ως προϊόντα κοινωνικών διαδικασιών και αναπόσπαστα στοιχεία του περιβάλλοντος με το οποίο αλληλοεπιδρούν.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

ΑΚΛ 110 Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ (Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα αυτό επιλογής για τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές επιχειρεί να σκιαγραφήσει την ιστορία της επιστήμης της αρχαιολογίας και να καταδείξει την καθοριστική συμβολή της στη γνώση και κυρίως στην κατανόηση του ανθρώπινου παρελθόντος. Πιο συγκεκριμένα, εστιάζει στην ιστορική διαδρομή της επιστήμης αυτής στην Ελλάδα από το 19^ο αιώνα έως και σήμερα. Οι φοιτητές θα διαπιστώσουν ότι η αρχαιολογία έχει σαφή ιδεολογική και πολιτική διάσταση όσον αφορά την ανασύνθεση και τη διαχείριση του παρελθόντος. Επιπλέον θα κατανοήσουν ότι η μελέτη των αρχαίων ελληνικών κοινωνιών επηρεάστηκε και επηρεάζεται από τις αντιλήψεις της εκάστοτε εποχής με αποτέλεσμα η προσέγγιση του παρελθόντος να ήταν και να παραμένει άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική και πολιτισμική σύγχρονή της πραγματικότητα.

Σκοποί

Το μάθημα παρουσιάζει το αντικείμενο και τους στόχους της αρχαιολογικής επιστήμης, προσεγγίζοντας κριτικά την εξέλιξη της στους αιώνες, προσεγγίζοντας την κριτικά σε σχέση με τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες. Επιπλέον, εξετάζει την πρόσληψη της αρχαιότητας από τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, παρουσιάζοντας τη διάσταση της πολιτιστικής διαχείρισης των αρχαιοτήτων και τις επιδράσεις της στη διαμόρφωση της θεσμικής, αισθητικής, ιδεολογικής και πολιτικής προσέγγισης του παρελθόντος στην Ελλάδα από το ευρύ κοινό.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Εκπαιδευτική εκδρομή

Προβλέπονται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και πολιτισμικούς χώρους εντός και εκτός Ηπείρου.

ΑΒΥ 703 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ**

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Το μάθημα παρακολουθεί και αναλύει τους βασικούς σταθμούς εξέλιξης της βυζαντινής αρχιτεκτονικής στους περισσότερους από δέκα αιώνες της ύπαρξής της. Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα αναδειχθεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Βυζαντίου μέσα από αναφορές στις τεχνικές κατασκευής, τα υλικά δομής και τους αρχιτεκτονικούς τύπους. Εκτενή αναφορά θα γίνει στις ρωμαϊκές και ανατολικές απαρχές, στις επιρροές από τον αραβικό κόσμο και γενικότερα στα εξωγενή δάνεια που εμπλούτιζαν την βυζαντινή αρχιτεκτονική παράδοση σε όλη την ιστορία της. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ανάλυση της εκκλησιαστικής και κοσμικής αρχιτεκτονικής της Κωνσταντινούπολης και στην πολεοδομική οργάνωση της Πόλης από την ίδρυσή της μέχρι την Άλωση.

ΑΒΥ 762 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η περίοδος από την επικράτηση του Χριστιανισμού ως το 15^ο αιώνα στην Ήπειρο. Θα εξεταστούν τα κυριότερα καλλιτεχνικά κέντρα της ύστερης αρχαιότητας, όπως η Νικόπολη, χωρίς να παραλειφθούν το Δυρράχιο και το Βουθρωτό στο βόρειο τμήμα της Ηπείρου. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην περίοδο ακμής της τέχνης του «Δεσποτάτου» στην Άρτα και τα Ιωάννινα. Σε παραλληλισμό και συνάφεια με τα κυριότερα κέντρα, θα εξεταστούν τα μεμονωμένα μνημεία (π.χ. Γλυκή, Παραμυθιά, Τουρκοπάλουκο, Μονοδένδρι), όπως και οι σχέσεις με τις γειτονικές περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας, της Θεσσαλίας αλλά και της Απουλίας.

Στόχος του μαθήματος είναι μια σφαιρική παρουσίαση των μνημείων της περιοχής καθ'όλη τη διάρκεια της βυζαντινής περιόδου. Η Νικόπολη, το Βουθρωτό και η Άρτα, με την πλούσια αρχιτεκτονική και καλλιτεχνική τους παρακαταθήκη, θα είναι οι κεντρικοί πυρήνες των παραδόσεων.

Εκτός ωρών των μαθημάτων προβλέπονται μια επίσκεψη στα βυζαντινά μνημεία της πόλης των

Ιωαννίνων και ειδρομές στη Νικόπολη, την Άρτα και το Βουθρωτό. Αν το επιθυμούν, οι φοιτητές μπορούν να αναλάβουν εργασίες σχετικές με συγκεκριμένα μνημεία, που θα παρουσιάσουν κατά τη διάρκεια των ειδρομών.

ABY 750 **ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ**

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Το μάθημα εστιάζει στο χειρόγραφο βιβλίο κατά την Αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα: ύλη, σχήμα, σύνθεση, γραφή, συνθήκες παραγωγής. Εξετάζεται η εικονογράφηση του βιβλίου στην Αρχαιότητα και η εξέλιξη της από το ειλητό στον κώδικα. Επιπλέον, η εικονογράφηση-διακόσμηση του βιβλίου στο Βυζάντιο: τύποι, θέματα. Τέλος, μελετάται η εικονογράφηση στα πιο διαδεδομένα θρησκευτικά-λειτουργικά βιβλία: τετραεάγγελο, ευαγγελιστάριο, ψαλτήριο, ομιλίες.

Σκοποί

Οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με τα κοσμικά και θρησκευτικά χειρόγραφα της παλαιοχριστιανικής, μέσης και ύστερης βυζαντινής εποχής.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά, προαιρετική εκπόνηση εργασίας

ABY 757 **ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ (Σ)**

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Σεμιναριακό μάθημα που εξετάζει την καλλιτεχνική δημιουργία σε επίπεδο αρχιτεκτονικής και ζωγραφικής από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους μέχρι και την άλωση της πόλης από τους Οθωμανούς το 1430. Αρχικά μελετάται η ταφική ζωγραφική της πόλης, ενώ στη συνέχεια εξετάζονται τα σημαντικότερα μνημεία της παλαιοχριστιανικής, μέσης και ύστερης βυζαντινής περιόδου. Όσον αφορά στην τελευταία, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ονομαζόμενη «σχολή της Θεσσαλονίκης» και εξετάζεται η σχέση της με τη σύγχρονη ζωγραφική της Κωνσταντινούπολης. Ένα τμήμα του μαθήματος παραδίδεται υπό μορφή διαλέξεων, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εργασίες που έχουν ειπληθεί από τους φοιτητές.

Τρόπος Εξέτασης

Υποχρεωτική εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας.

Ειπαιδευτική ειδρομή

Πιθανή μονοήμερη ειπαιδευτική ειδρομή στη Θεσσαλονίκη.

INT 817β **Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΟΝ ΜΑΚΡΥ 18^ο ΑΙΩΝΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΓΚΡΑΝΤ ΤΟΥΡ ΣΤΟΝ ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΩΙΜΟ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟ**

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται πολιτιστικά και καλλιτεχνικά φαινόμενα του 18ου και των αρχών του 19ου αι. Αυτή είναι η περίοδος της ανακάλυψης της ιστορίας και της αρχαιολογίας με τη σημερινή σημασία των όρων, της επικράτησης του κριτικού και επιστημονικού λόγου στην περιγραφή της φύσης και της ζωής – δηλ. το ρεύμα που συνήθως αποκαλούμε Διαφωτισμό –, και του τελικού θριάμβου της βιομηχανικής επανάστασης στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση της ζωής. Αυτές οι κοσμοϊστορικές αλλαγές συνοδεύονται από επίσης τεκτονικά ρήγματα στον ίδιο τον ορισμό, την παραγωγή και κατανάλωση της τέχνης. Η ακαδημαϊκή αναδιοργάνωση του καλλιτεχνικού επαγγέλματος και η νέα του σχέση με την ιστορία και την αρχαιότητα οδηγεί στο ευγενές στυλ του Νεοκλασικισμού το οποίο αποκτά διαμετρικά αντίθετες πολιτικές διαστάσεις ανάλογα με τη χώρα στην οποία επιβάλλεται. Επίσης, μία νέα πιο άμεση, αυθεντική και δυναμική σχέση με τα φαινόμενα της φυσικής και εμπειρικής πραγματικότητας οδηγεί την ίδια περίοδο σε μία εξαιρετική ποικιλία φυσιοκρατικών ρευμάτων αλλά και προ-ρομαντικών τάσεων που εστιάζουν στο πάθος, την εκφραστικότητα και την αύξηση της αισθητηριακής έντασης των καλλιτεχνικών έργων. Αυτή είναι η εποχή των μεγάλων πολέμων και επαναστάσεων στην Ευρώπη και την Αμερική, η περίοδος κατά την οποία η τέχνη επικεντρώνεται στην παραγωγή όλο και εντονότερων συγκινήσεων σε άμεση αντιστοιχία με τις αύξουσες απαιτήσεις του καλλιτεχνικού κοινού για όλο και ισχυρότερες συναισθηματικές εμπειρίες από την τέχνη (ρομαντισμός και προ-ρομαντικές τάσεις, θεωρία του Υπέροχου και καταφυγή στις περιοχές του παράλογου και της φαντασίας).

Στα πλαίσια του μαθήματος θα παρουσιαστούν και εξηγηθούν οι τρεις μεγάλοι υφολογικοί άξονες της τέχνης αυτής της περιόδου – «νεοκλασικισμός», φυσιοκρατία, «ρομαντισμός». Θα εξεταστούν οι νέες κοινωνικές λειτουργίες και ο νέος ιστορικός ρόλος του καλλιτέχνη. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τη δημιουργία νέων δικτύων παραγωγής αλλά κυρίως προαγωγής και πώλησης καλλιτεχνικών έργων (μία νέα αγορά τέχνης). Επιπλέον, θα παρουσιαστεί η εισαγωγή νέων μορφών κριτικού λόγου και αξιολόγησης του καλλιτεχνικού έργου και τέλος, θα διερευνηθεί η διαμόρφωση ενός νέου αστικού κοινού για την τέχνη με πολλαπλές επενδύσεις στο έργο τέχνης αλλά και ιδιαίτερες αισθητηριακές και πολιτικές απαιτήσεις από αυτό.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 826 ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ 6: Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΛΥΠΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Το μάθημα αυτό θα εστιάσει στη νεωτερική ιστορία των γλυπτών του Παρθενώνα στη Βρετανία, από τα μέσα του 18ου αι. μέχρι σήμερα. Θα εξετάσουμε τις πολύπλοκες ιστορικές δυνάμεις – κοινωνικές, καλλιτεχνικές, θεωρητικές και πολιτικές – που συνέβαλαν στη μεταφορά τους από το αρχικό περιβάλλον τους στην περιφέρεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – την Αθήνα – στο μητροπολιτικό κέντρο της ισχυρότερης αυτοκρατορίας της εποχής – το Λονδίνο. Το μάθημα θα παρουσιάσει με λεπτομέρεια την (αρνητική) έκπληξη που τα γλυπτά αρχικά προκάλεσαν, τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους υπονόμισαν υπάρχουσες προσδοκίες διαμορφωμένες κάτω από την επίδραση του νεοκλασικισμού και άλλων επίσημων μοντέλων αισθητικής πρόσληψης. Σκοποί – να συντελεστεί μία πρώτη εξοικείωση των φοιτητών με τον πολύπλοκο και πολυστρωματικό κόσμο της τέχνης κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την πολιτιστική ιστορία του ταξιδιού και των συλλογών 54 που βρίσκεται στη βάση του εγχειρήματος του Έλγιν – να παρουσιαστεί το ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών κινημάτων και φιλοδοξιών της εποχής – να διερευνηθεί η νέα και ριζοσπαστική αισθητική που τα γλυπτά εισήγαγαν στον καλλιτεχνικό κόσμο της Αγγλίας, και κυρίως η θέση τους στην πορεία προς ένα είδος ρομαντισμού με φυσιοκρατικές και επιστημονικές διαστάσεις που συνδέεται αποφασιστικά με τα γλυπτά αυτά – να εξεταστούν οι πολυάριθμες και μεταβαλλόμενες χρήσεις των έργων αυτών από το Βρετανικό Μουσείο αλλά και τους καλλιτέχνες και κριτικούς της εποχής – να εντάξουμε τις δραστικές μεταβολές της σημασίας των γλυπτών μέσα στην γενικότερη ιστορία των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εξελίξεων της περιόδου αυτής Σκοποί Τρεις είναι οι κύριοι στόχοι αυτού του μαθήματος – πρώτον, να κατανοήσουμε τον αποφασιστικό ρόλο που οι διαδικασίες δημόσιας υποδοχής παίζουν στην ιστορία της τέχνης – δεύτερον, να εξετάσουμε την κομβική θέση αυτών των έργων στη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία της Βρετανίας – τρίτον, να αποκτήσουμε μέσα από την ιστορικό-κριτική διερεύνηση του ζητήματος μία οξυδερκέστερη κατανόηση της τρέχουσας προσκόλλησης των Βρετανών στη συλλογή αυτή και, άρα, να διευρύνουμε τη βάση της συζήτησης που γίνεται εδώ και χρόνια σχετικά με τις ελληνικές διεκδικήσεις για την επιστροφή των γλυπτών. Στο ίδιο πλαίσιο, ο απώτατος στόχος είναι να δείξουμε την εξέχουσα θέση που κατέχει η συζήτηση γύρω από τα Γλυπτά του Παρθενώνα ως προς τις σύγχρονες αναζητήσεις σχετικά με μία ιστορικά ενημερωμένη και ηθική διαχείριση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Τρόπος Εξέτασης Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα σε εθελοντική βάση εκπόνησης ατομικών ή ομαδικών εργασιών, μεταφράσεις συγκεκριμένων πρωτογενών πηγών από τα αγγλικά ή αυτόνομα δοκίμια πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και βιβλιογραφία. Οι εργασίες θα αξιολογηθούν και θα συνοπολογισθούν στην τελική βαθμολογία.

INT 840 ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ Α' ΜΙΣΟΥ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ (Σ)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την πρόσληψη του μοντερνισμού ως καλλιτεχνικού κινήματος στην Ελλάδα, στο α' μισό του 20ού αιώνα. Με βασικό άξονα τη μελέτη της εξέλιξης των εικαστικών τεχνών, επιχειρείται μια περισσότερο συνολική προσέγγιση της περιόδου, με σκοπό να διερευνηθεί η υποδοχή του μοντερνισμού σε ποικίλες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης, όπως η αρχιτεκτονική, οι εφαρμοσμένες τέχνες, η σκηνογραφία του θεάτρου, η πρόσληψη της λαϊκής τέχνης κ.ά. Θα εξεταστεί η έννοια της περιφέρειας σε σχέση με τη μελέτη της ελληνικής τέχνης, το ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι καλλιτέχνες κλήθηκαν να δημιουργήσουν τα έργα τους, οι επιδράσεις που δέχθηκαν

από τις καλλιτεχνικές μητροπόλεις της δυτικής Ευρώπης, οι θεσμοί, κρατικοί και ιδιωτικοί που δημιουργήθηκαν για να υποστηρίξουν την καλλιτεχνική παραγωγή της περιόδου και η ανταπόκριση των καλλιτεχνών σε μια από τις πιο πυκνές περιόδους της ιστορίας της ελληνικής τέχνης.

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα και θα καταβληθεί προσπάθεια να πραγματοποιηθεί εκπαιδευτική εκδρομή στην Αθήνα, με σκοπό την επίσκεψη σε μουσεία και χώρους τέχνης.

Η εκπόνηση εργασιών απαιτείται.

INT 841 ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ: ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1795–1855)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την ανάδυση της έννοιας του μοντέρνου στην τέχνη, όπως αυτό συνδέεται άρρηκτα με τις αλλαγές που παρατηρούνται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες στο α' μισό του 19^{ου} αιώνα. Η εδραίωση του νεοκλασικισμού στην Ευρώπη και η άμεση σύνδεσή του με τις εκάστοτε πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας, η ανάδυση του ρομαντισμού σε συσχέτιση με κοινωνικές και εθνικές εξεγέρσεις και επαναστάσεις που ξεσπούν σε διαφορετικές χώρες, η βιοματική εμπειρία της Βιομηχανικής Επανάστασης και η «ρεαλιστική» στάση των καλλιτεχνών απέναντι σε αυτή, η εφεύρεση της φωτογραφίας και η ανάγκη για τη νατουραλιστική απεικόνιση είναι από τους βασικούς άξονες με τους οποίους διαμορφώνεται το μάθημα, με έμφαση στις εικαστικές τέχνες, αλλά και την αρχιτεκτονική. Παράλληλα εξετάζεται η επίδραση του φιλελληνισμού στην Ελληνική Επανάσταση και η διαμόρφωση του εικαστικού τοπίου στην Ελλάδα τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, με τον «εισαγόμενο» Νεοκλασικισμό, τον «υβριδικό» Ρομαντισμό και τον αναπόφευκτο φορμαλισμό στην πρόσληψη των δυτικοευρωπαϊκών καλλιτεχνικών κινήματων.

Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023–2024*

ΚΩΔ. ΛΑΟ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
451	Εισαγωγή στη Λαογραφία	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
461	Προφορικότητα και συλλογική μνήμη	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Γ' (Υπ.)
495	Έθιμα και τελετουργίες του χώρου και του χρόνου	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
471	Κοινωνικές δομές στον προβιομηχανικό κόσμο	Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

* Οι διδάσκοντες/ουσες του Τομέα Λαογραφίας, που προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία».

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΛΑΟ 451 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

(B. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Κατ' αρχάς προσεγγίζονται εννοιολογικά οι όροι «λαογραφία», «λαϊκός πολιτισμός», «παράδοση» και καταβάλλεται προσπάθεια να αντιληφθούν οι πρωτοετείς φοιτητές τη σύγχυση που έχει προκαλέσει η τρέχουσα χρήση των όρων στο πλαίσιο των ερασιτεχνικών, φολκλορικών και άλλων δραστηριοτήτων και ενασχολήσεων. Γίνεται συγκεκριμένη και αναλυτική, με βάση τα κείμενα, αναφορά στους ορισμούς της επιστήμης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η Λαογραφία ως επιστήμη σε σχέση με τις ευρύτερες κοινωνικές και ανθρωπιστικές σπουδές. Γίνεται εκτενής αναφορά στα πνευματικά και ιδεολογικά ρεύματα αλλά και το πολιτικό σκηνικό μέσα στο οποίο προκύπτει η ενασχόληση με τους λαϊκούς πολιτισμούς και τους λαούς ως φορέων τους. Στο παραπάνω πλαίσιο παρουσιάζεται με όρους ιστορικούς το νεωτερικό φαινόμενο του έθνους-κράτους και η αντίστοιχη ιδεολογία του εθνικισμού και εξηγείται η σχέση της Λαογραφίας με αυτά.

Με υπόβαθρο τα παραπάνω, γίνεται στη συνέχεια αναλυτική αναφορά στα ρεύματα του διαφωτισμού και του ρομαντισμού, όπως αυτά εμφανίζονται στον ευρωπαϊκό χώρο, και προσεγγίζεται η επίδρασή τους στη σκέψη των Ελλήνων διανοουμένων με άξονα αναφοράς τόσο τη νεωτερική σύλληψη του έθνους-κράτους όσο και τη ρομαντική έννοια του έθνους. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται η προεπιστημονική και πρωτοεπιστημονική φάση της Λαογραφίας.

Στη συνέχεια προσεγγίζονται τα πρώτα στάδια της Λαογραφίας ως επιστήμης με εκτενή αναφορά στο Νικόλαο Πολίτη, την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία και το περιοδικό *Λαογραφία*. Με βάση τα παραπάνω παρουσιάζεται η θεωρία της εθνικής συνέχειας, η συγκριτική μέθοδος του Πολίτη και ιστορική μέθοδος του Στ. Κυριακίδη. Αναλύεται η διαδικασία επικράτησης της συλλεκτικής-λημματογραφικής μεθόδου με άξονα προσανατολισμού τη σύνδεση του νεώτερου λαϊκού πολιτισμού με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αναφορά στη γραμμική αντίληψη του ιστορικού χρόνου και στη συγκρότηση της εθνικής αφήγησης, που παράγει τις έννοιες της συνέχειας στον εθνικό χρόνο και της ενότητας στον εθνικό χώρο.

Η μετέπειτα πορεία της επιστήμης παρακολουθείται μέσα από το πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάζουν τη σκέψη των Λαογράφων. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται αναφορά στους ακαδημαϊκούς αλλά και τους ερασιτέχνες Λαογράφους του Μεσοπολέμου και έτσι ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πρώτης φάσης της επιστήμης.

Στα επόμενα μαθήματα η προσοχή μας εστιάζεται στις μεταπολεμικές εξελίξεις με αναφορά κυρίως στην περίπτωση του Γεωργίου Μέγα και ακολούθως σ' αυτή του Δημητρίου Λουκάτου. Με τον Δ. Λουκάτο εγκαινιάζεται ουσιαστικά μια νέα φάση της επιστήμης με τη στροφή προς έναν συγχρονικό προσανατολισμό και το συνδυασμό της κλασικής λαογραφικής μεθόδου με την εθνογραφική. Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο της Λαογραφίας, που εντοπίζεται χρονικά στη δεκαετία του 1960, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, καθώς προετοιμάζεται το έδαφος για τη «Νέα Λαογραφία», που ανατέλλει ουσιαστικά την επόμενη δεκαετία.

Έτσι, περνάμε στη νέα φάση, η οποία χαρακτηρίζεται από τη ριζική αλλαγή προσανατολισμού της επιστήμης. Η Λαογραφία αφήνει τον κατά βάση εθνικό της προσανατολισμό και αποκτά περισσότερο κοινωνικά και ουσιαστικά ιστορικά χαρακτηριστικά. Έτσι προκύπτει η κοινωνικο-ιστορική μέθοδος αλλά και η συνάντηση της Λαογραφίας με την Κοινωνιολογία, την Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία. Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται εκτενής αναφορά στη λεγόμενη γενιά του 1970, που εκπροσωπών κατά κύριο λόγο ο Μ. Μερακλής και η Ά. Κυριακίδου-Νέστορος.

Σε μια επόμενη ενότητα παρουσιάζεται το έργο τους με ιδιαίτερες αναφορές στον ιδεολογικό προσανατολισμό και την επιστημολογική του σημασία και αξία. Στην ίδια βάση εξηγούνται οι μετέπειτα εξελίξεις φτάνοντας μέχρι σήμερα, όπου προσεγγίζονται οι κύριες τάσεις και βασικοί τους εκπρόσωποι.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη σχέση της Λαογραφίας με τις συγγενείς επιστήμες και ιδιαίτερα με την Κοινωνική Ανθρωπολογία. Έτσι παρουσιάζονται οι κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες (εξελικτισμός, λειτουργισμός, δομο-λειτουργισμός, μαρξιστική και μετα-μοντέρνα ανθρωπολογία) αλλά και η εθνογραφική μέθοδος από τη λεγόμενη «ρεαλιστική εθνογραφία» μέχρι την «πολιτισμική κριτική». Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη σχέση της Λαογραφίας με την Οικολογία με παρουσίαση και του νεώτερου σχετικά κλάδου της Πολιτισμικής Οικολογίας.

Οι κριτικές που έχουν ασκηθεί στην επιστήμη της Λαογραφίας μας απασχολούν στη συνέχεια, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση του Στ. Δαμιανάκου, ο οποίος ασχολήθηκε με το λαϊκό πολιτισμό από τη σκοπιά της Κοινωνιολογίας και άσκησε ουσιαστική κριτική στην ακαδημαϊκή Λαογραφία σε μια σειρά δημοσιευμάτων του. Με τις κριτικές ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πορείας της επιστήμης μέσα στο χρόνο και το ενδιαφέρον μας στη συνέχεια εστιάζεται στη γενικότερη σύγχρονη προβληματοθεσία και στα ανάλογα επιστημολογικά ζητούμενα.

Έτσι, επιστρέφουμε ξανά στους ορισμούς, στο γνωστικό αντικείμενο και στην «ύλη», την οποία επιχειρούμε να αναδιατάξουμε υπό το φως των νέων δεδομένων και των νεότερων θεωρητικών εξελίξεων.

Τα μαθήματα ολοκληρώνονται με προσεγγίσεις, θεωρητικές και μεθοδολογικές, συγκεκριμένων θεμάτων, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά έχουν ακούσει στα προηγούμενα μαθήματα.

Οι στόχοι του μαθήματος είναι: Να κατανοήσουν οι φοιτητές τους ιστορικούς όρους γένεσης και εξέλιξης της επιστήμης, να αντιληφθούν πώς επηρεάζεται η θεωρία και μέθοδος της από ευρύτερα ιδεολογικά ζητούμενα, να ανιχνεύσουν τη σχέση της με τον ευρύτερο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών, να γνωρίσουν τα θεωρητικά και ευρύτερα πνευματικά ρεύματα που καθόρισαν τον προσανατολισμό της. Επίσης, να προσεγγίσουν με κριτικό τρόπο τα προγραμματικά κείμενα σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο παραγωγής τους αλλά και τα βιογραφικά των συγγραφέων τους. Να εξοικειωθούν με την επιστημονική ορολογία, να γνωρίσουν τις σχετικές επιστημονικές θεωρίες και τους εκπροσώπους τους διαχρονικά. Να μάθουν να εφαρμόζουν όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά ακούν πάνω σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Οι φοιτητές μπορούν να εκπονήσουν προαιρετικές εργασίες, οι οποίες λαμβάνονται συμπληρωματικά υπόψη για την τελική τους αξιολόγηση. Επίσης υπάρχει δυνατότητα, στο πλαίσιο κυρίως του προαιρετικού φροντιστηρίου, να ασκηθούν στην επιτόπια έρευνα εκπονώντας και ανάλογες εργασίες.

ΛΑΟ 461 ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

(Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Το μάθημα διατρέχει δύο μεγάλες περιοχές των πολιτισμικών σπουδών – την προφορικότητα και την συλλογική μνήμη, όπως αυτές παράγουν αφενός φαινόμενα και πρακτικές, όπως η προφορική παράδοση και λογοτεχνία ή οι τελετουργίες και οι επιτελεστικές πρακτικές, και αφετέρου όπως αυτές διαμορφώνουν σημαντικά τη συλλογική ταυτότητα των φορέων τους, αλλά και τις ίδιες τις κοινωνικές δομές. Το μάθημα αποτελείται από ένα σταθερό και από ένα μεταβλητό μέρος. Το σταθερό μέρος αφορά στη θεωρητική παρουσίαση των δύο θεματικών του τίτλου, δηλαδή την προφορικότητα και τη συλλογική μνήμη, μέσα από βασικές αναφορές της διεθνούς βιβλιογραφίας. Το μεταβλητό μέρος, διαφοροποιείται τακτικά ως προς το περιεχόμενό του προκειμένου να καλύψει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος παραδειγμάτων. Κατά το τρέχον εξάμηνο θα δοθεί έμφαση στις σύγχρονες επιτελέσεις του προφορικού αφηγηματικού λόγου και με έμφαση στον ελληνικό χώρο.

Μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος:

α) Κατανόηση του επιστημολογικού περιεχομένου των δύο βασικών εννοιών του τίτλου του μαθήματος και της συμπληρωματικότητάς τους στις νεωτερικές κοινωνίες και στους προφορικούς πολιτισμούς. Διερεύνηση της συλλογικής μνήμης ως κοινωνικού φαινομένου και ως μοχλού διαμόρφωσης συλλογικών ταυτοτήτων και αντίληψης της ιστορίας. Εισαγωγή στις σπουδές μνήμης και στο έργο του Maurice Halbwachs.

β) Εξοικείωση με βασικά θεωρητικά κείμενα της διεθνούς βιβλιογραφίας και κριτική ανάγνωσή τους.

γ) Γνωριμία με το μεγάλο φάσμα των μορφών και πρακτικών του προφορικού αφηγηματικού λόγου, καθώς και της λειτουργίας τους ως φαινομένων επικοινωνίας, πολιτισμού και συγκρότησης συλλογικών ταυτοτήτων.

Τρόπος Εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου βάσει της ύλης του μαθήματος (στο σύνολό της, πλην του συγγραμματος, αναρτημένη στο e-course).

ΛΑΟ 495 **ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ** (Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Περίληψη:

Θεωρητικά ζητήματα αναφορικά με την κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση του χώρου και του χρόνου. Από τη θεωρία της αντανάκλασης στη θεωρία της «κατασκευής». Πώς το φυσικό μετατρέπεται σε πολιτισμικό τοπίο. Η ιστορικότητα του τοπίου. Φυσικό περιβάλλον και κοινωνικές σχέσεις παραγωγής. Φύση και κοινωνία στη μικρή κλίμακα. Ο τόπος και η κοινότητα. Τοπότητα και μνημονικοί τόποι. Ο τόπος και οι πολιτισμικές διαδικασίες. Λαογραφικές αναφορές και εθνογραφικά παραδείγματα.

Η κοινωνική συγκρότηση του χρόνου. Κυκλικός και γραμμικός χρόνος. Ο χρόνος της παραγωγής και ο χρόνος των ρολογιών. Για την αρχή και το τέλος. Η «αιώνια επιστροφή» και ο «ενιαύσιος δαίμων». Ο χρόνος και η κοινότητα. Ο οικολογικός και ο δομικός χρόνος. Ο κύκλος του χρόνου και ο κύκλος της ζωής. Ανθρωπολογικές και θρησκευτικές προσεγγίσεις. Λαογραφικές αναφορές και εθνογραφικά παραδείγματα.

Στόχοι του μαθήματος:

Να εξοικωθούν οι φοιτητές με τα θεωρητικά ζητήματα που αφορούν στην κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση του χώρου και του χρόνου.

Να γνωρίσουν πως οι παραπάνω θεωρίες και ιδιαίτερα η θεωρία της «κοινωνικής παραγωγής» του χώρου και του χρόνου εφαρμόζονται στη μελέτη και την ερμηνεία των εθίμων και τελετουργιών οικιοποίησης και καθαγιασμού των παραπάνω κατηγοριών.

Να σιύψουν με κριτικό πνεύμα στη μελέτη των εθνογραφικών και λαογραφικών δεδομένων σε ό,τι αφορά στον ελλαδικό χώρο.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτή ή προφορική εξέταση.

ΛΑΟ 471 **ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ** (Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ)

Το μάθημα θα αναπτυχθεί σε τρεις ενότητες.

Η πρώτη εστιάζει στη θεωρητική προσέγγιση της έννοιας του υλικού πολιτισμού και των οικονομικών δομών ως αντικειμένων μελέτης των κοινωνικών σπουδών και ιδιαίτερα της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας. Θα παρουσιαστούν βασικές έννοιες, θεωρητικά ρεύματα, σχολές αλλά και ο διεπιστημονικός χαρακτήρας του υλικού πολιτισμού ως γνωστικού πεδίου που αναδείχτηκε μέσα από τον διάλογο των κοινωνικών σπουδών και των επιμέρους κατευθύνσεών τους. Παράλληλα θα εξεταστεί ο υλικός πολιτισμός και οι σχέσεις παραγωγής ως αντικείμενα έρευνας και διδασκαλίας στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η παρουσίαση του Λαογραφικού Αρχείου εργασιών του Τομέα Λαογραφίας του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων με σκοπό την αποτίμηση των ερευνητικών και διδακτικών προσεγγίσεων του υλικού πολιτισμού από την επιστήμη της λαογραφίας.

Η δεύτερη ενότητα θα επικεντρωθεί στην ανάλυση της έννοιας «προβιομηχανικός κόσμος» καθώς και στις χωρικές και χρονικές συσχετίσεις της με τις «παραδοσιακές» κοινωνίες του ελλαδικού χώρου και ευρύτερα του βαλκανικού κόσμου. Η δομική σχέση τους με το περιβάλλον και η οικονομική και κοινωνική λογική της οικιοποίησής του από τους τοπικούς πληθυσμούς, οι συσχετίσεις με το ευρύτερο οικονομικό – πολιτικό σύστημα στο οποίο εντάσσονται και λειτουργούν, οι παραγωγικές, κοινωνικές και συμβολικές εκφάνσεις αυτής της λειτουργίας και οι χρονικές διάρκειες αυτών των φαινομένων θα αποτελέσουν τον βασικό άξονα ανάλυσης αυτής της ενότητας. Μέσα από τα παραδείγματα που θα παρουσιαστούν θα αναλυθούν οι έννοιες του χώρου, του χρόνου και της ιστορικότητας ως βασικές παράμετροι μίας συνολικής ανθρωπολογικής προσέγγισης των εγκατεστημένων κοινωνιών που διαβιούν στο εσωτερικό των ιστορικών εξελίξεων.

Στην τρίτη ενότητα θα αναλυθούν θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με την μνημονική διαχείριση και μουσειακή ανάδειξη του υλικού πολιτισμού και των παραγωγικών διαδικασιών. Σε αυτή τη προσέγγιση θα αξιοποιηθεί το Λαογραφικό Μουσείο του Πανεπιστημίου ως χώρος εποπτικής διδασκαλίας. Στον ίδιο χώρο θα γίνουν αναφορές στα τεχνικά συστήματα (παραγωγικές διαδικασίες και τεχνικές) των προβιομηχανικών κοινωνιών ως βασική παράμετρος στη διαδικασία διάθρωσης του υλικού πολιτισμού. Η άμεση επαφή των φοιτητών με τα «εργαλεία» και τις τεχνικές του «παραδοσιακού» κόσμου αποσκοπεί στο να αντιληφθούν την τεχνολογία ως βασική παράμετρος της οργάνωσης της παραγωγής και, κατ' επέκταση, των κοινωνικών συστημάτων που τη διαχειρίζονται.

Στόχοι του μαθήματος:

α. Να εξοικειωθούν οι φοιτητές με το εννοιολογικό περιεχόμενο ειδικών όρων όπως «κοινωνικές και οικονομικές δομές», «πααραγωγικές διαδικασίες», «υλικός πολιτισμός» και τη σχέση τους με τα επιστημονικά πεδία της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας καθώς και με τον διεπιστημονικό τους χαρακτήρα. Στο πλαίσιο αυτό θα γνωρίσουν σχετικές επιστημονικές θεωρίες, τους εκπροσώπους τους διαχρονικά καθώς και τη σχετική βιβλιογραφία

β. Να αντιληφθούν οι φοιτητές τις ιστορικές και ανθρωπολογικές διαστάσεις του όρου «προβιομηχανικός κόσμος», εφόδιο απαραίτητο για τη μελέτη του «παραδοσιακού» κόσμου. Στο πλαίσιο αυτό θα γνωρίσουν ερευνητικές και βιβλιογραφικές προσεγγίσεις των προβιομηχανικών κοινωνιών του ελλαδικού χώρου

γ. Να εξοικειωθούν οι φοιτητές με το ανωτέρω θεωρητικό και εννοιολογικό υπόβαθρο, το οποίο θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τις δομές καθώς και τις διαδικασίες συγκρότησης και μετασχηματισμού των παραδοσιακών κοινωνιών στον ιστορικό χρόνο.

Τρόπος εξέτασης: γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2023–2024

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
APX 100	Αττική Ρητορεία	Κλασική Φιλολογία	Σ. Χρονόπουλος	Γ' (Υ) ή Α' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
APX 102	Ιστοριογραφία: Πολύβιος	Κλασική Φιλολογία	Π. Αθανασόπουλος	Ε' (Υ) ή Γ' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΦΙΝ 169	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία, 19^{ος} – 20^{ος}	Νέα Ελληνική Φιλολογία	Α. Σαμίου	Γ' (Υ)
ΦΙΜ 125	Δημώδης Βυζαντινή Λογοτεχνία	Βυζαντινή Φιλολογία	Κ. Καραβίδας	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΜ 149	Ο βυζαντινός μοναχισμός στις φιλολογικές πηγές	Βυζαντινή Φιλολογία	Α. Αλεξάκης	Ζ' (Επ. Υπ.)
APX 122	Τραγωδία: Αισχύλου Χοηφόροι	Κλασική Φιλολογία	Ε. Γκαστή	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΑ 132	Λυρική Ποίηση	Κλασική Φιλολογία	Χ. Αυγερινός	Ζ' (Επ. Υπ.) 70
ΛΑΤ 106	Λατινική Επική Ποίηση: Οβιδίου Μεταμορφώσεις	Λατινική Φιλολογία	Σ. Αλέκου	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΑ 116	Λατινικό Μυθιστόρημα	Λατινική Φιλολογία	Β. Παππάς	Ζ' (Επ. Υπ.) 70

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Α.Α	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
ΦΠΦ 101	Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Ι*	Φιλοσοφία	Κ. Πέτσιος	Ε' (Υ)
ΦΠΦ 102	Νεότερη Φιλοσοφία Ι*	Φιλοσοφία	Γκ. Μαγγίνη	Ε' (Υ)

*Οι φοιτητές–τριες του Ε' εξαμήνου επιλέγουν υποχρεωτικά ένα από τα δύο μαθήματα

Ε Α Ρ Ι Ν Ο   Ε Ε Α Μ Η Ν Ο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ²

---

² Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα ενημερώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023–2024

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΑΕ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
112α	Αρχαία Ελληνική Ιστορία: Από το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου ως την κατάκτηση της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Δ' (Υπ.) Ιστορίας
159	Ιστορική Γεωγραφία και Εθνογραφία στην Αρχαιότητα	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
170	Θέματα αρχαίας ελληνικής ιστορίας μέσα από επιγραφικές πηγές	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
171	Η εμφάνιση και διάδοση του Χριστιανισμού (1ος – 4ος αι. μ.Χ.)	Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
154	Οι Έλληνες υπό Ρωμαϊκή κυριαρχία (1ος-3ος αι. μ. Χ)	Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΕΠΙ	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ		
152	Εισαγωγή στην Επιγραφική	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Δ' (Υπ.)
ΙΡΩ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
171	Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Β' (Υπ.)
202	Γάιος Ιούλιος Καίσαρ	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΙΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
205*	Η Μέση Βυζαντινή περίοδος Β'	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Δ' (Υ) Ιστορίας
212*	Το Δεσποτάτο της Ηπείρου: Κράτος – Κοινωνία - Τοπογραφία	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Δ' (Υ) Ιστορίας
213	Πολεμικές συγκρούσεις και στρατιωτικά κινήματα στο Βυζάντιο. Μέση και ύστερη περίοδος	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Στ', Η', (Σ) (Επ. Υπ.)
102	Βυζαντινές και μεταβυζαντινές επιγραφές της Ηπείρου	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Στ', Η', (Σ) (Επ. Υπ.)
210	Βυζάντιο και δύση τον 10 ^ο αιώνα	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Στ', Η', (Σ) (Επ. Υπ.)
114	Πολιτική ιδεολογία και συλλογικές ταυτότητες στην Βυζαντινή κοινωνία: αντιφάσεις και αμφίδρομες επιρροές	Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
253	Η περίοδος της εικονομαχίας και η πρόσληψή της στον Ανατολικό και Δυτικό Χριστιανικό κόσμο (8ος-9ος αι.)	Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
* Οι φοιτητές–τριες κατεύθυνσης Ιστορίας επιλέγουν ένα από τα δύο μαθήματα (ΙΒΥ205 ή ΙΒΥ212)			
ΙΜΑ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ		
100	Εισαγωγή στην Ιστορία των λαών της Στέπας: Προέλευση, κοινωνία και πολιτική, μεταναστεύσεις και μετασχηματισμοί (5 ^{ος} -15 ^{ος} αιώνας)	ΧΡ. ΜΑΛΑΤΡΑΣ	Δ' (Υ) Ιστορίας

101	Ο δρόμος του μεταξίου ως καταλύτης πολιτικών και πολιτιστικών δράσεων και αλληλεπιδράσεων: Συγκρίσεις και αποκλίσεις (7 ^{ος} -15 ^{ος} αιώνας)	ΧΡ. ΜΑΛΛΑΤΡΑΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΙΒΑ	ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
302	Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές	Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ	Β' (Υπ.)
352	Η Ρωσία του Κιέβου, 882-1240	Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.) (Σ)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΙΑΕ 112α **ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ**

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Περίληπτική παρουσίαση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περίοδος από το τέλος του 5ου ως το τέλος του 1ου αι. π.Χ. Εξετάζονται οι αλλαγές που επέφερε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος στην πολιτική, την κοινωνία και τον πολιτισμό των ελληνικών πόλεων κατά τη διάρκεια του 4ου αι., καθώς και η εμφάνιση νέων πρωταγωνιστών, όπως η Μακεδονία. Παρουσιάζεται η συμβολή των βασιλέων της Μακεδονίας στη δημιουργία της ελληνιστικής οικουμένης και αναλύονται βασικές πολιτειακές και κοινωνικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων (Αντιγονιδών, Σελευκιδών, Πτολεμαίων και Ατταλιδών). Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με τον ρόλο της Ρώμης στα ελληνικά πράγματα και την υποταγή του ελληνικού κόσμου στη νέα κοσμοκρατία.

Στόχοι

Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση μιας ευρύτερης περιόδου της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας. Στόχος είναι να αναδείξει τις συνέχειες και τις τομές μεταξύ της ύστερης κλασικής και της ελληνιστικής περιόδου, σε βασικές έννοιες και θεσμούς, τόσο στην πολιτική, όσο και στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

Έμφαση δίνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ιστορική έρευνα, καθώς και στην ανάλυση αντιπροσωπευτικών γραμματειακών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών της περιόδου, αλλά και σε νεότερες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις της ύστερης κλασικής και ελληνιστικής ιστορίας.

Στα πλαίσια του μαθήματος οργανώνεται εκπαιδευτική εκδρομή.

ΙΑΕ 159 **ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ**

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Είδος μαθήματος: Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Περίληπτική παρουσίαση: Μάθημα ειδίκευσης, το οποίο αποσκοπεί στην: 1. Κατανόηση των ευρύτερων αρχών της γεωγραφικής και εθνογραφικής σκέψης στην Αρχαιότητα. 2. Αναγνώριση των παραγόντων που οδηγούν στη συγκρότηση της αντίληψης για τον χώρο και τα γεωγραφικά όρια ως βάση για τη δημιουργία μιας κοινής συλλογικής ταυτότητας. 3. Σημασία των αντιλήψεων για τον χώρο και τη γεωγραφία ως επιχείρημα για την άσκηση στρατιωτικής και οικονομικής πολιτικής. 4. Εξοικείωση με ερευνητικά εργαλεία και μεθοδολογία που χρησιμοποιούν οι ιστορικοί της αρχαιότητας.

Το μάθημα προσεγγίζει το θέμα της γεωγραφίας και της εθνογραφίας σε σχέση με την πολιτική και ιστορική πραγματικότητα. Μελετάται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτός ο δημόσιος και ιδιωτικός χώρος και η επιρράτεια μιας κρατικής οντότητας. Εξετάζεται η ανάπτυξη του εθνογραφικού λόγου στο πλαίσιο της αρχαίας *πάλεως* και ειδικότερα της δημοκρατικής κατά τον 5^ο αι. μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα. Κατόπιν, στον χώρο των ελληνιστικών βασιλείων και τέλος της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Επιχειρείται μια διαχρονική ανίχνευση του είδους αυτού που σχετίζεται με την γεωγραφία και τονίζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις αυτής της εξέλιξης. Επίσης, εξετάζεται ο τρόπος εργαλειοποίησης αυτών των αφηγήσεων κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα σε ένα αποικιοκρατικό και μετα-αποικιοκρατικό λόγο.

ΙΑΕ 170 **ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ**

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζονται ελληνικές επιγραφές της κλασικής και της ελληνιστικής εποχής που συμβάλλουν με ουσιαστικό τρόπο στην μελέτη του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Ειδικότερα, εξετάζονται επιγραφές από διάφορες περιοχές του αρχαίου κόσμου (Αθήνα, Σπάρτη, Ήπειρος, Μακεδονία, Θεσσαλία, νησιά Αιγαίου, Μικρά Ασία, Κύπρος κλπ.) και αναδεικνύεται η σημασία τους για την μελέτη σημαντικών γεγονότων της πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας και διαφόρων θεμάτων σχετικών με την μορφή και την εξέλιξη των θεσμών και του θρησκευτικού βίου των αρχαίων Ελλήνων. Τα επιγραφικά κείμενα μεταφράζονται ενώ επιπλέον σχολιάζονται τόσο από γλωσσική άποψη όσο και από ιστορική σκοπιά. Κατά την μελέτη των διαφόρων θεμάτων συνεξετάζονται τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας με στόχο να διαφανεί η μεθοδολογία της κριτικής των ιστορικών πηγών, να αναπτυχθεί η ικανότητα αξιοποίησης των αρχαίων ελληνικών επιγραφών ως ιστορικών πηγών και να προαχθεί η ιστορική σκέψη. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικά γραπτές εργασίες.

ΕΠΙ 152 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Το μάθημα είναι μια γενική εισαγωγή στη μελέτη των αρχαίων ελληνικών επιγραφών και αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο της ελληνικής Επιγραφικής. Στο πλαίσιο του μαθήματος προσδιορίζεται το γνωστικό αντικείμενο της Επιγραφικής καθώς και τα χρονικά και γεωγραφικά όρια που καλύπτει, ενώ παρουσιάζεται η ιστορία της Επιγραφικής ως επιμέρους κλάδου και οι σχέσεις της με τις άλλες αρχαιολογικές επιστήμες. Παρουσιάζεται μια επισκόπηση της ιστορίας της γραφής στον αρχαίο ελληνικό κόσμο με συνοπτική παρουσίαση των αρχαιότερων προ-αλφαβητικών συστημάτων γραφής και των σταδίων εξέλιξης της αρχαίας ελληνικής αλφαβητικής γραφής από τις απαρχές ως την ρωμαϊκή αυτοκρατορική εποχή. Αναλύονται οι κυριότερες κατηγορίες αρχαίων ελληνικών επιγραφών με εξέταση αντιπροσωπευτικών παραδειγμάτων (νόμων, ψηφισμάτων, τιμητικών, αναθηματικών, επιτύμβιων κλπ.). Εξετάζονται επιγραφές που αναδεικνύουν την σημασία τους για την μελέτη της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας (διεθνής βίος, νομοθεσία, θεσμοί πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης κλπ.), της θρησκείας (λατρείες, θρησκευτικές παραδόσεις και δοξασίες, κανονισμοί λειτουργίας ιερών, κατηγορίες αναθημάτων κλπ.), της φιλολογίας (γραφή, γλώσσα, λογοτεχνία κλπ.) και διαφόρων άλλων τομέων της επιστήμης της Αρχαιότητας. Παρουσιάζεται η μέθοδος μελέτης, σχολιασμού και έκδοσης των επιγραφών, ενώ οι φοιτητές εξοικειώνονται με την καταγραφή των επιγραφών και της μορφής των φερών τους, καθώς και με την σχετική βιβλιογραφία και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις ιστοσελίδων ελληνικών και διεθνών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων (Corpora επιγραφών, Supplementum Epigraphicum Graecum Bulletin épigraphique κλπ.). Πραγματοποιούνται ασκήσεις ανάγνωσης επιγραφών στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων και εντός του μαθήματος. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικά γραπτές εργασίες.

ΙΡΩ 171 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Πηγές της Ρωμαϊκής Ιστορίας. Επισκόπηση των περιόδων της Βασιλείας, της *Respublica* και της Ηγεμονίας.

Σκοπός του μαθήματος: εξοικείωση των πρωτοετών φοιτητών με τις πηγές οι οποίες αφορούν στη ρωμαϊκή ιστορία, και η εξέταση των στοιχείων που τοποθετούν σε εξελικτική προοπτική την πορεία των Ρωμαίων στο ιστορικό γίγνεσθαι (γιατί, πώς και πότε συντελέστηκαν οι αλλαγές εκείνες, πολιτικές και κοινωνικές, που διαχωρίζουν την ιστορία της Ρώμης στις τρεις προεκτεθείσες περιόδους).

Μαθησιακό αποτέλεσμα: η απόκτηση βασικών γνώσεων για την Αρχαία Ρώμη, οι οποίες θα καθιστούν ήδη αντιληπτή την ιδιοσυστασία της ρωμαϊκής συμβολής στην παγκόσμια Ιστορία.

ΙΑΕ171 Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ (1^{ος} -4^{ος} ΑΙ. μ. Χ.)

(Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ)

Πηγές για την ιστορία του Χριστιανισμού. Οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες, η οργάνωση και η διοίκηση τους. Σχέση Χριστιανών και Ιουδαίων. Η θέση των Χριστιανών στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Η αυτοκρατορική πολιτική έναντι των Χριστιανών. Η αντιπαράθεση μεταξύ Χριστιανών και Εθνικών. Η ανάδειξη του Χριστιανισμού ως επίσημη θρησκεία του ρωμαϊκού κράτους.

ΙΑΕ154 ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΥΠΟ ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ (1^{ος} -3^{ος} ΑΙ. μ. Χ.)

(Π. ΚΟΥΡΚΟΥΒΑΤΗ)

Το μάθημα εξετάζει τη θέση των Ελλήνων στα πλαίσια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αναλύονται οι θεσμοί των ελληνικών πόλεων (κυρίως της Ν. Ελλάδας και της Μ. Ασίας) κατά την περίοδο αυτή και η σχέση τους με τη ρωμαϊκή διοίκηση και τον αυτοκράτορα. Μέσα από την ανάλυση γραμματειακών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών δίνεται έμφαση σε θέματα που αφορούν την ιδεολογία των ελίτ αυτών των πόλεων και τον τρόπο με τον οποίο έβλεπαν τον εαυτό τους τόσο ως συνεχιστές μιας ελληνικής παράδοσης όσο και ως συμμετοχούς μιας ρωμαϊκής πραγματικότητας την οποία επιθυμούσαν να συνδιαμορφώσουν.

ΙΡΩ 202 ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Η πολιτική και στρατιωτική σταδιοδρομία του Ιουλίου Καίσαρα. Από την ηγεσία των *populares* στην ισόβια δικτατορία. Οι θεσμικές επιλογές και μεταρρυθμίσεις του.

Σκοπός του μαθήματος: πέραν της, αυτονομίας, εκμάθησης των στοιχείων που συνθέτουν μια ιστορική προσωπικότητα του βεληνεκού του Ιουλίου Καίσαρα, σκοπός είναι η κατανόηση από τους φοιτητές της χρησιμότητας που έχει μια ιστορική βιογραφία και η εξήγηση της μεθοδολογίας της προσωπογραφίας.

ΙΒΥ 205 Η ΜΕΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' (843-1081)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στο μάθημα θα εξεταστούν η κρατική οργάνωση και η διοίκηση του βυζαντινού κράτους κατά τη μέση βυζαντινή περίοδο. Θα γίνει αναφορά και στα πολιτικά γεγονότα της περιόδου, τη βυζαντινή πολιτιστική επίδραση, τις σχέσεις με τη Δύση μέσω της μελέτης σχετικών πηγών. Θα παρουσιαστούν η λαμπρή περίοδος της μακεδονικής δυναστείας, η συμβολή των επιγόνων του Βασιλείου Β' στην κρίση του 11ου αιώνα, οι εξελίξεις που οδήγησαν στο σχίσμα του 1054, αλλά και η ενίσχυση της νορμανδικής απειλής στον νότο της Ιταλίας, που προκάλεσε σοβαρά προβλήματα στον ανεληθόντα το 1081 στον θρόνο Αλέξιο Κομνηνό.

Μαθησιακοί στόχοι:

Κατανόηση των αλλαγών που επήλθαν στο status της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τα μέσα του 9^{ου} αιώνα στο πλαίσιο της ανάπτυξης νέων ισχυρών πολιτικών οργανισμών στην Δύση, των αξιώσεων των δυτικών ηγεμόνων και της Παπικής Εκκλησίας στη ρωμαϊκή κληρονομιά.

ΙΒΥ212 ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΑΤΟ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ. ΚΡΑΤΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Το λεγόμενο Δεσποτάτο της Ηπείρου ήταν ένα βυζαντινό-ελληνικό κρατικό μόρφωμα, που αναπτύχθηκε στον χώρο της Μεσαιωνικής Ηπείρου μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204) και σε συνθήκες ρευστότητας, αμφισβήτησης και πολιτικού κατακερματισμού του βυζαντινού κόσμου. Η ιδρυτική δυναστεία των Κομνηνοδουκάδων συνέβαλε στην ισχύ του συγκεκριμένου κράτους κατά τον 13ο αι., καθώς ανέπτυξε ένα πολιτικό πρόγραμμα αυτονομίας και ανεξαρτησίας, ενώ παράλληλα διεκδικήσε τη βυζαντινή ηγεμονία. Η ισχύς του «Δεσποτάτου» διατηρήθηκε ως τις αρχές του 14ου αι., οπότε πλήθος διεκδικητών οδήγησαν στη διάσπασή του σε μικρές επικράτειες, με σημαντικότερες το σερβικό «δεσποτάτο» των Ιωαννίνων και το αλβανικό «δεσποτάτο» της Άρτας, στα μέσα του ίδιου αιώνα. Η εμφάνιση του ιταλού ηγεμόνα Καρόλου Α' Τόκιο στις αρχές του επόμενου αιώνα συνέβαλε σε αναβίωση του παλαιού Δεσποτάτου, το οποίο όμως άρχισε να καταλαμβάνεται σταδιακά από τους Οθωμανούς κατά τη διάρκεια του 15ου αι. Στο μάθημα παρουσιάζεται η πολιτική ιστορία του «Δεσποτάτου», περιγράφεται η οργάνωση της κοινωνίας και αναδεικνύεται ο χώρος ως σημαντικός παράγων της κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης.

ΙΒΥ 213 ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (Σ)

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Ο πόλεμος αποτελεί ένα φαινόμενο με ιστορική και πανανθρώπινη διάσταση, το οποίο συνοδεύει διαχρονικά την εξέλιξη του πολιτισμού. Στους χρόνους του Βυζαντίου έλαβε σχεδόν ενδημικές διαστάσεις και υπήρξε, πέρα από μια αναπόφευκτη και τραγική πραγματικότητα, μέσο επιβίωσης

μιας αυτοκρατορίας, που εξελίχθηκε κατά καιρούς σε υπερδύναμη. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ιδεολογικό οπλοστάσιο της πολιτικής θεωρίας των Βυζαντινών, που παρήγαγε μια «υψηλή» στρατηγική, υπεύθυνη για τη δημιουργία του μακροβιότερου κέντρου διεθνούς ισχύος στην ιστορία του δυτικού πολιτισμού. Στο σεμινάριο εξετάζεται η διεξαγωγή και εξέλιξη του πολέμου στο Βυζάντιο κατά τη μέση και ύστερη περίοδο. Παρουσιάζεται η πολεμική εμπειρία των Βυζαντινών (π.χ. τακτική και στρατηγική του πολέμου, επιχειρησιακές δυνατότητες, εξοπλισμός του βυζαντινού στρατού, πολιορκητική τέχνη, ναυτικός πόλεμος, κ.ά.), και αναλύεται η πολεμική τους ιδεολογία. Ο πόλεμος αντιμετωπίζεται ως προϊόν ενός ολοκληρωμένου συστήματος παραδόσεων, πεποιθήσεων και ιδεών, ως μία πτυχή του βυζαντινού πολιτισμού.

IBY 102 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (Σ)

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα εξεταστούν οι επιγραφές ως ομάδα ιστορικών πηγών για την ιστορία της ευρύτερης περιοχής της βυζαντινής Ηπείρου αλλά και των πρώιμων χρόνων της οθωμανικής κατάκτησης. Θα δοθούν υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, οι οποίες θα παρουσιαστούν και προσφορικά. (Εκπαιδευτική εκδρομή).

Αντικειμενικός σκοπός του μαθήματος είναι η απόκτηση ικανότητας ανάγνωσης των επιγραφών και χρήσης τους ως πηγών για την ιστορία και την ιστορία της τέχνης.

IBY 210 ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ ΔΥΣΗ ΤΟΝ 10ο ΑΙΩΝΑ (Σ)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στο σεμινάριο θα διερευνηθούν οι πολιτισμικές και άλλες επαφές που αναπτύχθηκαν ανάμεσα στο ανατολικό φραγκικό κράτος και το Βυζάντιο κατά τον 10ο αιώνα. Θα μελετηθούν οι σχέσεις του Βυζαντίου με την αυλή των Οθώνων πριν και μετά τον γάμο της βυζαντινής πριγκίπισσας Θεοφανώς με τον διάδοχο του γερμανικού θρόνου, Όθωνα Β', το 972. Θα εξεταστούν οι σχέσεις του Βυζαντίου με την παπική εκκλησία κατά τον 10ο αιώνα, καθώς και οι σχέσεις της τελευταίας με τους Σάξονες ηγεμόνες. Μέσω της «οθωνικής ιστοριογραφίας» θα αναζητηθεί η «εικόνα» του Βυζαντίου στην αυλή των Οθώνων, ενώ θα μελετηθεί η «ιταλική» πολιτική τους, καθώς και ο ανταγωνισμός τους με το Βυζάντιο για τη βυζαντινής επιρροής νότια Ιταλία και τον ρωμαϊκό αυτοκρατορικό τίτλο.

Μαθησιακοί στόχοι:

Κατανόηση της θεώρησης της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής ιδέας από Εκκλησία και Κράτος στη Δύση, και ανάδειξη της σε παράγοντα που καθόρισε τις ανταγωνιστικές σχέσεις Βυζαντίου και Γερμανικής αυτοκρατορίας όσον αφορά τον ρωμαϊκό αυτοκρατορικό τίτλο και την κυριαρχία στη νότια Ιταλία.

IBY 114 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΦΙΔΡΟΜΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ

(Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτικών ιδεολογιών και συλλογικών ταυτοτήτων στην Βυζαντινή κοινωνία. Στην μακροαίωνα ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας πολιτικές, θεολογικές και κοινωνικές εντάσεις αποτυπώθηκαν σε ρητορικές φορτισμένες ιδεολογικά. Πολύ συχνά το ιδεολογικό πλαίσιο καθόριζε τον τρόπο με τον οποίο διάφορες ομάδες (κοινωνικές, θρησκευτικές, εθνοτικές κ.α.) αντιλαμβάνονταν την ύπαρξή τους μέσα στα πλαίσια του κράτους, αλλά και του Χριστιανικού κόσμου. Η αλληλεπίδραση ιδεολογίας και συλλογικών ταυτοτήτων πολλές φορές γίνεται αισθητή μέσω σημασιολογικών αλλαγών στους όρους με τους οποίους δηλώνεται τόσο η ταυτότητα όσο και η ετερότητα. Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα μελετήσουν επιλεγμένα κείμενα στα οποία θα διαφαίνονται διαφορετικές ιδεολογικές ατζέντες και διαφορετικές θεωρήσεις συλλογικών ταυτοτήτων σε μία δεδομένη περίοδο της Βυζαντινής ιστορίας. Επίσης, θα εξοικειωθούν με τον τρόπο που οι σύγχρονοι ιστορικοί της βυζαντινής ιστορίας προσεγγίζουν τα ζητήματα ταυτότητας και ιδεολογίας. Στο μάθημα θα δοθούν σε όσους ενδιαφέρονται σεμιναριακές εργασίες.

IBY 253 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΟΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (8ος – 9ος ΑΙ.)

(Ε. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)

Η θεολογική διαμάχη σχετικά με την λατρευτική χρήση των ιερών εικόνων διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο στις ιστορικές εξελίξεις του ογδόου και ενάτου αιώνα. Η πρώτη περίοδος της εικονομαχίας (δεκαετία 730- 787) συνέπεσε με την πτώση του εξαρχάτου της Ραβέννας (751) και την στροφή της παποσύνης προς τους Φράγκους. Στο τέλος της δεύτερης περιόδου της εικονομαχίας (814-842) ο Χριστιανικός/Ρωμαϊκός κόσμος είχε πια διχοτομηθεί μεταξύ δύο αυτοκρατόρων και δύο εκκλησιαστικών κέντρων (Ρώμης-Κωνσταντινούπολης). Στο εσωτερικό πάλι της αυτοκρατορίας, η διαμάχη των εικόνων είχε αποκτήσει τόσο πολιτική όσο και κοινωνική διάσταση. Η τελική επικράτηση των ομάδων που τάχθηκαν υπέρ της λατρευτικής χρήσης των εικόνων συνοδεύτηκε από μία χειραγώγηση της ιστορικής μνήμης καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι λεγόμενοι εικονομάχοι θα γίνονταν γνωστοί στους επόμενους αιώνες. Στο πλαίσιο του μαθήματος οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα μελετήσουν επιλεγμένα κείμενα στα οποία θα διαφαίνεται η πρόσληψη αυτής της διαμάχης τόσο στον Δυτικό όσο και στον Ανατολικό Χριστιανικό κόσμο, θα εξοικειωθούν με τις απόψεις των σύγχρονων ιστορικών, και τέλος θα κληθούν να αξιολογήσουν τον ρόλο της εικονομαχίας στις ιστορικές εξελίξεις του ογδόου και ενάτου αιώνα. Στο μάθημα θα δοθούν σε όσους ενδιαφέρονται σεμιναριακές εργασίες.

ΙΜΑ 100 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΣΤΕΠΑΣ: ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (5^{ος}-15^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

(ΧΡ. ΜΑΛΑΤΡΑΣ)

Οι μετακινήσεις των λαών της Στέπας που έλαβαν χώρα κατά την Ύστερη Αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του γεωπολιτικού και πολιτισμικού χάρτη τόσο της εποχής, όσο και του σήμερα. Στο συγκεκριμένο μάθημα θα μελετηθούν η προέλευση των λαών της Στέπας (π.χ. Ούννοι, Άβαροι, Βούλγαροι, Ρως, Ούγγροι, Πετσενέγοι και Κουμάνοι), η πολιτική, κοινωνική και στρατιωτική τους οργάνωση, καθώς και η μετανάστευσή τους προς την περιοχή του Εύξεινου Πόντου και των Βαλκανίων. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα ενδογενή και εξωγενή κίνητρα που συνέβαλαν στις μετακινήσεις τους, στους μετασχηματισμούς που προκλήθηκαν από την εγκατάστασή τους εντός και εκτός των συνόρων των μεγάλων αυτοκρατοριών της εποχής (πρωτίστως της Βυζαντινής και δευτερευόντως της Αγία Ρωμαϊκής), καθώς και στις πολιτισμικές, εμπορικές, διπλωματικές και στρατιωτικές αλληλεπιδράσεις τους με τις αυτοκρατορίες αυτές. Στο μάθημα θα δοθούν σεμιναριακές εργασίες σε όσους ενδιαφέρονται.

ΙΜΑ101 Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ ΩΣ ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ: ΣΥΓΚΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ (7^{ος} -15^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

(ΧΡ. ΜΑΛΑΤΡΑΣ)

Ο χερσαίος και θαλάσσιος δρόμος του μεταξιού αποτέλεσε τον κύριο σύνδεσμο μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Ο δρόμος του μεταξιού διασχιζόταν από εμπόρους, τεχνίτες, μοναχούς και ιεραπόστολους, διπλωμάτες, νομάδες και στρατιώτες, και είχε τεράστια οικονομική, εμπορική, πολιτική, στρατιωτική και γεωστρατηγική σημασία. Ο ρόλος του δρόμου του μεταξιού στη διακίνηση και ανταλλαγή πρώτων υλών, προϊόντων (καθημερινής χρήσης και πολυτελείας), τεχνοτροπιών (π.χ. υαλοτεχνία, μεταξουργία, κατασκευή στρατιωτικού εξοπλισμού) και κουλτούρων (θρησκευτική, πολιτική, πολεμική), υπήρξε τόσο καταλυτικός που ορισμένες φορές μας επιτρέπει να χαρακτηρίσουμε τις δύο τελευταίες ως «ευρασιατικές». Στο μάθημα θα μελετηθούν τα παραπάνω φαινόμενα με έμφαση κυρίως στις συγκλίσεις και αποκλίσεις ανάμεσα στην Ανατολή και Δύση δηλ. τις μεγάλες αυτοκρατορίες, όσον αφορά τη χρήση, υιοθέτηση και μετασχηματισμό προϊόντων, τεχνοτροπιών και κουλτούρων που διακινήθηκαν μέσω αυτού του δρόμου, αλλά και την αντιμετώπιση των προκλήσεων (στρατιωτικών, οικονομικών, διπλωματικών, πολιτικών) που συνεπαγόταν η διασύνδεση του δρόμου του μεταξιού. Στο μάθημα θα δοθούν σεμιναριακές εργασίες σε όσους ενδιαφέρονται.

ΙΒΑ 302 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

(Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ)

Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης του μεσαιωνικού βαλκανικού χώρου από τον 6ο έως τον 15ο αιώνα. Μέσα από τις σχετικές πληροφορίες κατά τις

παραδόσεις και την ανάλυση των πηγών στο δεύτερο μέρος κάθε μαθήματος, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα να εξοικειωθούν με τα σημαντικά γεγονότα της υπό εξέταση περιόδου και ταυτόχρονα να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα επάνω στα ζητήματα που τίγονται σε κάθε μάθημα ξεχωριστά.

Διάγραμμα μαθημάτων: με απαρχή την κατανόηση του γεωγραφικών χαρακτηριστικών της βαλκανικής χερσονήσου, εξετάζονται οι εθνοτικές και πολιτισμικές μεταβολές που επέφερε εγκατάσταση των Σλάβων, οι οποίες σηματοδοτούν τη μετάβαση από την ύστερη Αρχαιότητα στον Μεσαίωνα (με αναφορά και στο ζήτημα των σλαβικών εγκαταστάσεων στον ελλαδικό χώρο). Εξετάζονται οι συνθήκες που οδήγησαν στην εθνογένεση των βαλκανικών λαών και η ιδιαίτερη εξέλιξη κάθε σύγχρονης χώρας κατά τον Μεσαίωνα (πρώτο και δεύτερο «βουλγαρικό κράτος», οι σερβικές ηγεμονίες της Ράσκας και της Διόκλειας/Ζέτας, το σερβικό βασίλειο των Νεμανιδών, το μεσαιωνικό κροατικό βασίλειο καθώς και τα πρώιμα κρατικά μορφώματα στην Αλβανία και τη Ρουμανία). Σημαντική παράμετρο για τα παραπάνω αποτελούν οι σχέσεις των μεσαιωνικών βαλκανικών λαών με το Βυζάντιο ή τις ελληνικές ηγεμονίες της Νίκαιας και της Ηπείρου καθώς και με τη Δύση.

Τρόπος Εξέτασης: Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

IBA 352 Η ΡΩΣΙΑ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ, 882-1240 (Σ)

(Γ. ΚΑΡΔΑΡΑΣ)

Το Σεμινάριο προσεγγίζει διεπιστημονικά την ιστορική και πολιτισμική εξέλιξη της σημαντικότερης ηγεμονίας της Ανατολικής Ευρώπης κατά τους Μέσους Χρόνους, γνωστής στη διεθνή βιβλιογραφία ως «Ρωσία του Κιέβου», από τις απαρχές της μέχρι την υποταγή της στους Μογγόλους. Ξεκινώντας από τον πρόδρομο της, την ηγεμονία του Νόβγκοροντ, η οποία σχετίζεται με τη λεγόμενη «πρόσκληση των ηγεμόνων» από τη Σκανδιναβία, το Σεμινάριο εμβαθύνει στις τρεις ιστορικές φάσεις της Ρωσίας του Κιέβου (882–988, 988–1169, 1169–1240) και αναδεικνύει αρχειτές όψεις της εσωτερικής της εξέλιξης (εθνοτική πολυμορφία, πολιτική ιδεολογία, κρατική οργάνωση και θεσμοί, στρατός, κοινωνία, δίκαιο, γραμματεία, τέχνη, υλικός πολιτισμός κ.ά.) καθώς και τις σχέσεις με τον περίγυρό της, σε συνάρτηση με το ευρύ φάσμα των έξωθεν επιδράσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, δίνεται έμφαση στις σχέσεις με τη Σκανδιναβία, το Βυζάντιο και τον κόσμο της στέπας (Κουμάνοι και Μογγόλοι). Αναφορικά με το Βυζάντιο, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην ένταξη της Ρωσίας του Κιέβου στη λεγόμενη «Βυζαντινή Κοινοπολιτεία» καθώς και στον υδάτινο «δρόμο από τους Βαράγγους στους Έλληνες», καθοριστικό για την ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων. Στη διάρκεια του Σεμιναρίου θα εξεταστούν διεξοδικά γραπτές πηγές και αρχαιολογικά τεκμήρια και θα παρακολουθείται η πρόοδος των εργασιών των φοιτητών (μεθοδολογία, βιβλιογραφική ενημέρωση, υποσημειώσεις κ.ά.).

Τρόπος εξέτασης: Υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, τις οποίες οι φοιτητές παρουσιάζουν προφορικά και συντάσσουν γραπτά.

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023-2024***

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΝΕ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
361	Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία.	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ (Α-Κ) Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ (Λ-Ω)	Β' (Υπ.)
367	Οικονομική ιστορία της μεταπολεμικής Ελλάδας 1945-1974	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
386	Δημόσιες Τελετές και Εθνικές Επέτειοι στην Ευρωπαϊκή Νεότερικότητα.	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
385	Ελληνική Διασπορά. Κοινωνία, Οικονομία, Πολιτισμός από τις αυτοκρατορίες στα Έθνη-Κράτη (19ος – 20ός αιώνας)	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
413	Η Ήπειρος κατά τη νεότερη και σύγχρονη περίοδο (τέλη 18 ^{ου} – 20 ^{ός} αι.).	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ		
464	Η Ευρώπη στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο	Α. ΜΑΧΑΪΡΑ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
415	Ιστορία της ανάγνωσης στην Ευρώπη, 19 ^{ος} – 20 ^{ός} αι.	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
460	Ο Ψυχρός Πόλεμος 1945-1990	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
419	Ιστορία του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)
418	Ιστορία της ρύθμισης διακρατικών σχέσεων στη νεότερη Ευρώπη – από την Ειρήνη της Βεστφαλίας στον ΟΑΣΕ	Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ	ΣΤ', Η', (Επ. Υπ.)

* Οι διδάσκοντες/ουσες του Τομέα Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων, που προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΙΝΕ 361 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ (Α-Κ) - Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ (Λ-Ω))

Περίληψη: Εισαγωγικό μάθημα στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία. Βασικοί άξονες αποτελούν: α) η περιεχόμενη της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, β) η ιστοριογραφική ανάλυση των εννοιών που χρησιμοποιεί η ιστορική επιστήμη για να ορίσει την νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία ως «ιστορία του νέου ελληνισμού», «ιστορία του κατακτημένου ελληνικού έθνους», «βενετοκρατία», «τουρκοκρατία», «οθωμανική κυριαρχία», «ιστορία του ελληνικού κράτους», «σύγχρονη ιστορία» κ.ο.κ..

Ταυτόχρονα στο μάθημα παρουσιάζεται η έννοια της ιστορικής πηγής, του αρχείου και εξετάζεται συνοπτικά η κριτική μέθοδος και η επεξεργασία των πηγών. Παρουσιάζονται και συζητούνται σώματα πηγών της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, βασικά εργαλεία έρευνας (βιβλιογραφίες, περιοδικά) και τα κύρια γενικά ιστορικά έργα (λ.χ. Ιστορία του Νέου Ελληνισμού του Α. Βακαλόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770–2000 σε επιμέλεια Β. Παναγιωτόπουλου, Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα σε επιμέλεια Χ. Χατζηιωσήφ, κ.ο.κ.).

Στο μάθημα περιλαμβάνονται επισκέψεις σε ιστορικά αρχεία και βιβλιοθήκες.

Μαθησιακοί στόχοι: Εξοικείωση με την ιστορία της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, εξοικείωση με την επιστήμη της ιστορίας, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος.

ΙΝΕ 367 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, 1945-1974 (Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Περίληψη

Το μάθημα επιδιώκει να εισάγει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στις πρόσφατες προσεγγίσεις της οικονομικής ιστορίας για την μεταπολεμική ανασυγκρότηση της Ελλάδας. Εξετάζονται τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομικής ανάπτυξης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα οποία συνδέονται με τις πολιτικές και κοινωνικές εντάσεις και συγκρούσεις της περιόδου. Μετά από μια εισαγωγή στο γνωστικό αντικείμενο της οικονομικής ιστορίας, θα συζητηθούν: η οικονομία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της Κατοχής, το πρόβλημα του πληθωρισμού και οι απόπειρες νομισματικής αναπροσαρμογής, η συζήτηση για την μεταπολεμική ανασυγκρότηση, η βρετανική οικονομική ανάμιξη στην Ελλάδα, η αμερικανική οικονομική βοήθεια και η ένταξη της χώρας στο σχέδιο Μάρσαλ, η έλευση του ξένου κεφαλαίου, η διαμόρφωση του μεταπολεμικού μοντέλου εκβιομηχάνισης, το πρόβλημα του ισοζυγίου πληρωμών, η έντονη αστικοποίηση και η άθηση της οικοδομής, η τουριστική ανάπτυξη, η σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ (1960), η μαζική αγροτική έξοδος, η μετανάστευση, οι εργασιακές σχέσεις καθώς και τα πρώτα συμπτώματα της διεθνούς ενεργειακής κρίσης στην ελληνική οικονομία (1973).

Τρόπος Εξέτασης

Γραπτή εξέταση αποτελούμενη από ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας που θα περιλαμβάνουν: α) Κατανόηση και ανάλυση ιστορικής πηγής β) Ορισμούς εννοιών και ιστορικών όρων γ) Ερώτηση ανάλυσης και σύνθεσης.

Προαιρετικές εργασίες. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ενθαρρύνονται να αναλάβουν μικρές εργασίες 2.500-3.000 λέξεων. Οι εργασίες θα βασίζονται στην παρουσίαση και ανάλυση δύο-τριών βασικών κειμένων της βιβλιογραφίας. Αποβλέπουν στην εξοικείωση των φοιτητών με τους τρόπους ανάγνωσης ενός ιστορικού κειμένου, τη διαπραγμάτευση ενός ιστορικού θέματος και τη συγγραφή μιας ιστορικής ανάλυσης. Η εργασία θα προσμετράται στην τελική βαθμολογία με έως και 3 βαθμούς, εφόσον η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις είναι τουλάχιστον πέντε (5).

- Επισκέψεις σε ιστορικά αρχεία/βιβλιοθήκες
- Προβολή ταινιών

ΙΝΕ 386 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΤΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΕΟΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ.

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Γενικές επισημάνσεις-Σκοπός του μαθήματος:

Το ότι οι γιορτές αποτελούν πια, δικαιωματικά, αντικείμενο της ιστορίας, το οφείλουμε στην παρακίνηση της λαογραφίας, της εθνολογίας και της ανθρωπολογίας. Η επαφή με αυτές τις επιστήμες έμαθε στον ιστορικό να ενδιαφέρεται για το όπλο που προσφέρει στην ανθρώπινη ύπαρξη η τελετουργικότητα, ακόμα κι όταν είναι ανώνυμη, ακόμα κι όταν δεν έχει σαφή κανονισμό ή συνειδητή συνοχή. Ταυτοχρόνως, η ψυχανάλυση μας διδάξε το ενδιαφέρον που μπορεί να έχει το φαινομενικά «ασήμαντο».

Αφετηρία του μαθήματος είναι η ευρεία ερευνητική παραγωγή ανθρωπολογικών και πολιτισμικών προσεγγίσεων γύρω από τις έννοιες και τις πρακτικές της «τελετουργίας», της «επιτέλεσης» και των «συμβόλων» οι οποίες εμπλούτισαν την ιστορική έρευνα των «εθνικών συμβόλων και επετείων» των νέων, δημόσιων «επινοημένων παραδόσεων»: οι τελευταίες, σύμφωνα με τον ιστορικό Eric Hobsbawm, συγκροτήθηκαν στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ου αιώνα. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα θεσμοθέτησης δημόσιων τελετών και εθνικών επετείων στην Βρετανία, την Γερμανία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, το Ισραήλ, την Ιταλία και την Ελλάδα του 19ου και του 20ου αιώνα, θα μελετηθούν διάφοροι δημόσιοι εορτασμοί ως πεδία συγκρότησης εθνικών ταυτοτήτων, κληρονομιάς, μνήμης και κοινής ιστορίας.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο το μάθημα διερευνά τις τελετουργίες και τη λαϊκή κουλτούρα παλαιότερων εποχών όπως π.χ. τις παραδοσιακές τελετουργικές συμπεριφορές της Γαλλικής και της Αγγλικής μοναρχίας (βλ. το πρωτοποριακό έργο του Marc Bloch, *Les rois thaumaturges*), τις δημόσιες τελετές στην Κέρκυρα κατά τη Βενετική κυριαρχία (βλ. τη μελέτη της Αλίκης Νικηφόρου, *Δημόσιες Τελετές στην Κέρκυρα κατά την περίοδο της Βενετικής Κυριαρχίας, 14ος – 18ος αιώνας*), ή τις γιορτές, τα πανηγύρια και τα καρναβάλια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης (όπως έχουν διερευνηθεί από τον Μιχαήλ Μπαχτίν στο περιφημο βιβλίο του *Ο Ραμπελαί και ο Κόσμος του. Για τη λαϊκή κουλτούρα του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης*).

Τρόπος εξέτασης:

Γραπτή εξέταση. Ερωτήσεις ανάπτυξης όπου απαιτείται από μεγάλα κεφάλαια να επιλεγούν τα σημαντικότερα. Μικρές ερωτήσεις εξειδικευμένων αλλά σημαντικών θεμάτων της Ιστορίας των Δημόσιων Τελετών και Επετείων με παράλληλη ανάλυση πρωτογενούς υλικού.

Σε ειδικές περιπτώσεις (π.χ. εξ αποστάσεως εξετάσεις λόγω πανδημίας) δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να συνθέσουν μια μεγάλη εργασία η οποία μπορεί να λειτουργήσει και ως απαλλακτική των εξετάσεων

ΙΝΕ 385 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΕΣ ΣΤΑ ΕΘΝΗ-ΚΡΑΤΗ (19ος – 20ός ΑΙΩΝΑΣ)

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Περίληψη:

Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη νεοελληνική ιστορία εξαρτάται εν πολλοίς από το πώς αντιλαμβανόμαστε την ιστορία των ομογενών επιχειρηματιών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της διασποράς. Από τον 18ο αιώνα έως το τέλος του 20ού, η οικονομική ισχύς των Ελλήνων της Διασποράς ήταν καθοριστική και για τις άλλες επιδράσεις τους στην νεότερη ελληνική κοινωνία – ιδεολογικές, πολιτισμικές, κοινωνικές και πολιτικές. Ιδιαίτερα σημαντικός ήταν ο ρόλος τους κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας: επί τέσσερεις, περίπου, αιώνες οι παροικίες της δυτικής και της κεντρικής Ευρώπης μετακένωναν στην Ελληνική Ανατολή τα στοιχεία εκείνα που αποτέλεσαν καταλύτες στην οικονομική ανάπτυξη και στο σταδιακό κοινωνικό της μετασχηματισμό. Οι πολιτικές, εξάλλου, πρωτοβουλίες των ομογενών συνέβαλαν αποφασιστικά στην τελική διαμόρφωση του ιδεολογικού πλαισίου μέσα στο οποίο προετοιμάστηκε ο απελευθερωτικός αγώνας των Ελλήνων. Αλλά και μετά τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και την ανάδειξή του σε αδιαμφισβήτητο εθνικό κέντρο, οι ελληνικές Κοινότητες του Εξωτερικού διατήρησαν ένα μέρος του προγενέστερου πολιτικού τους ρόλου, ο οποίος, μάλιστα, αναβαθμιζόταν κατά τις περιόδους των εθνικών κρίσεων του Ελληνικού Κράτους.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση και η ερμηνεία της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής δραστηριότητας των Ελλήνων ομογενών της Μεσογείου στην ιστορική μετάβαση από τις Αυτοκρατορίες (όπως η Οθωμανικής) στα Έθνη-Κράτη (όπως το Ελληνικό). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα μελετηθούν τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά μέσα που διέθεταν, οι στρατηγικές των δικτύων τους, ο «Εθνικός Κοσμοπολιτισμός» των φορέων τους καθώς και οι πολλαπλές ταυτότητες που διαμόρφωσαν οι Έλληνες της Διασποράς σε σχέση με τις χώρες υποδοχής τους.

Ο σκοπός του μαθήματος είναι διττός: επιχειρείται μέσα από το παράδειγμα της Ελληνικής Διασποράς πρώτον, να αναδειχθεί, ο ρόλος συγκεκριμένων ελίτ στη διαμόρφωση των Εθνών-Κρατών του 19ου αιώνα και δεύτερον, να διαγραφούν οι σύγχρονες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, μέσα στις οποίες

παράγεται το έργο της ιστορίας. Με άλλα λόγια, ο φοιτητής καλείται να εμβαθύνει, πρωτίστως, στην ερμηνεία των ιστορικών δομών, θεσμών και δρώντων υποκειμένων, σε σχέση με την ελληνική αλλά και την ευρύτερη οικονομικό-κοινωνική πραγματικότητα, αλλά και στην ερμηνεία της ιστοριογραφίας, δηλαδή «στην ιστορία της ιστορίας».

Τρόπος εξέτασης:

Γραπτή εξέταση. Ερωτήσεις ανάπτυξης

Σε ειδικές περιπτώσεις (π.χ. εξ αποστάσεως εξετάσεις λόγω πανδημίας) δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να συνθέσουν μια μεγάλη εργασία η οποία μπορεί να λειτουργήσει και ως απαλλακτική των εξετάσεων

ΙΝΕ 413 Η ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (ΤΕΛΗ 18^{ΟΥ} – 20^{ΟΣ} ΑΙ.)

(Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Περίληψη: Το μάθημα αναλύει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας κατά τους νεότερους χρόνους και εστιάζει την προσοχή του στην ανάλυση των μεταβαλλόμενων ή σταθερών δομών της πραγματικότητας στον Ηπειρωτικό χώρο. Ειδικότερα, καλύπτεται χρονικά η περίοδος από τα τέλη του 18ου αιώνα έως περίπου τα μέσα του 20ού αιώνα.

Αναλυτικότερα, στο μάθημα εξετάζονται, κατά θεματικό τρόπο, ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την πορεία του Ηπειρωτικού ελλητισμού, την κοινοτική οργάνωση, την λειτουργία των θεσμών καθώς και την διαμορφούμενη εσωτερική και εξωτερική πολιτική τόσο κατά την Οθωμανική περίοδο όσο και μετά την ένταξη της Ηπείρου στο σύγχρονο ελληνικό κράτος. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την καθοριστική παρουσία του Αλή Πασά στην Ήπειρο, τη συμβολή των Ηπειρωτών στον αγώνα της Ανεξαρτησίας και τις εσωτερικές εξελίξεις στο βιλαέτι των Ιωαννίνων.

Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με τις εκπαιδευτικές εξελίξεις, την πολιτιστική ζωή και τη λογοσύνη στην Ήπειρο στο πλαίσιο του Ελληνικού κράτους. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν την προσφυγική ή υπερπόντια μετανάστευση, τις σταθερές και τις μεταβολές στην οικονομία και την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ληστείας. Ακόμα, θα αναλυθεί η συμμετοχή και παρουσία των Ηπειρωτών κατά του Βαλκανικούς πολέμους, τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, την κατοχή και τις εμφύλιες συγκρούσεις.

Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχαιολογικό υλικό (βίντεο) για την περίοδο από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ, ενώ θα υπάρξουν επισκέψεις στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, στο Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γιανή, στο ιστορικό Αρχείο του Δήμου Ιωαννιτών και στο Κάστρο και το νησί των Ιωαννίνων.

Μαθησιακοί στόχοι: Στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για την τοπική ιστορία και τα ιστορικά δεδομένα τριών, περίπου αιώνων, στον Ηπειρωτικό χώρο. Ομοίως, να μυηθούν στην βασική για το θέμα βιβλιογραφία, στην κριτική προσέγγιση των πηγών (που παρουσιάζονται και αναλύονται κατά τις παραδόσεις) και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας. Το μάθημα περιλαμβάνει εξέταση στο θεωρητικό μέρος και προαιρετική εκπόνηση εργασίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος. Ενθαρρύνεται επίσης η εκπόνηση εργασίας η οποία, εφόσον κριθεί επαρκής μπορεί να βελτιώσει την τελική βαθμολογία κατά ένα ή δύο βαθμούς.

ΙΕΠ 464 Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

(Α. ΜΑΧΑΙΡΑ)

Περίληψη:

Ως το τέλος του 1941 η Ευρώπη από τα Πυρηνία μέχρι την καρδιά της ευρωπαϊκής Ρωσίας και από το Βόρειο Αιρωτήριο μέχρι την Κρήτη, με εξαίρεση τις ουδέτερες χώρες (Σουηδία, Ελβετία), είχε καταληφθεί από τους Γερμανούς. Στο μάθημα εξετάζουμε την πολιτική της Γερμανίας στην κατεχόμενη Ευρώπη, πολιτική που παρουσίαζε αξιοσημείωτη ανομοιομορφία, με σημαντικότερη διαφορά εκείνη της συμπεριφοράς των αρχών κατοχής μεταξύ δυτικής και ανατολικής Ευρώπης. Ξεκινούμε εξετάζοντας τα ασαφή σχέδια του Χίτλερ για τη «Νέα Ευρωπαϊκή Τάξη» που διαμορφώνονται σταδιακά από τη δεκαετία του 1930: περιοχές εποικισμού για τους γερμανούς αγρότες, περιοχές τροφοδοσίας της ηπείρου της οποίας τον οικονομικό έλεγχο θα έχει η Γερμανία, ζώνες που τιμητικά εντάσσονταν στο γερμανικό έθνος και προηγμένα κράτη της δυτικής Ευρώπης, που θα μπορούσαν υπό όρους να απολαμβάνουν κάποια μορφή ανεξαρτησία. Εξετάζουμε τους δρόμους μέσω των οποίων οι Γερμανοί διαπίστωσαν το «εβραϊκό πρόβλημα», τη σταδιακή εξέλιξη της πολιτικής τους προς την «τελική λύση» και την αντίσταση και τη διαμαρτυρία των ανθρώπων που ενεπλάκησαν στην πραγματοποίηση του σχεδίου εξολόθρευσης. Προσπαθούμε να χαρτογραφήσουμε τις μορφές αντίστασης που διαμορφώθηκαν στις κατεχόμενες χώρες: χειρονομίες απείθειας, προσωπικές

διαμαρτυρίες, δολιοφθορά, παράνομες οργανώσεις που δρούσαν στον αστικό χώρο, ανταρτοπόλεμος μικρής ή μεγαλύτερης κλίμακας και αντίστοιχα τους γερμανικούς μηχανισμούς καταστολής. Στο πλαίσιο αυτό προσεγγίζουμε τις σχέσεις μεταξύ των Συμμάχων, τα δίκτυα απόδρασης που διαμορφώνονται και τις διαδρομές των ευρωπαϊκών πληθυσμών εντός και εκτός Ευρώπης. Τέλος εξετάζουμε τις επιπτώσεις που είχε η νέα διαίρεση του Ψυχρού Πολέμου στην πρόσληψη των όρων «δωσιολογισμός» και «αντίσταση» στην κατεχομένη Ευρώπη.

ΙΕΠ 415 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ 19ος -20ος αι.

(Λ. ΦΛΙΓΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Το μάθημα εξετάζει το πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, και πολιτισμικό πλαίσιο της ανάγνωσης στην Ευρώπη από την Γαλλική Επανάσταση ως και τον 20 ο αι. Πώς από την εντατική μεγάλωφνη ανάγνωση ο Ευρωπαίος θα φτάσει στην ιδιωτική εσωτερική-σιωπηλή ανάγνωση; Πώς από την σχεδόν αποκλειστική μελέτη θρησκευτικών κειμένων θα οδηγηθούμε στην ποικιλομορφία αναγνωστικών αντικειμένων; Εξετάζονται οι αλλαγές των μέσων ανάγνωσης, η παραγωγή και η διακίνηση των κειμένων, ενώ γίνεται παράλληλη αναφορά στις δημόσιες βιβλιοθήκες. Έμφαση δίνεται στον «εκδημοκρατισμό» της ανάγνωσης μέσω των σχολικών εγχειριδίων, των λαϊκών βιβλιοθηκών, των επιφυλλίδων και της παραγωγής φθηνών βιβλίων σε βιομηχανική κλίμακα κατά τον 20 ο αι. Τέλος, μελετάται η συγκρότηση συλλογών από τους εκδοτικούς οίκους ανάλογα με τα είδη και τις νέες συνήθειες των αναγνωστών, η εκδοτική επανάσταση της Μπελ Επόκ, η διαμόρφωση ειδικότερου αναγνωστικού κοινού (γυναίκες, παιδιά, έφηβοι κλπ), η γένεση της μαζικής κουλτούρας και η επίδρασή της στις αναγνωστικές επιλογές της Δυτικής Ευρώπης ως τις αρχές του 20 ου αι. .

Μαθησιακοί στόχοι:

Η μελέτη της εξέλιξης των πολιτισμικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων της Δ.Ευρώπης μέσα από την ιστορία των αναγνωστικών συνηθειών. Η κατανόηση της σημασίας του βιβλίου και της ανάγνωσης στην διάδοση των πολιτικών και κοινωνικών ιδεών, στην διαμόρφωση μιας κουλτούρας έντυπης επικοινωνίας και στην συγκρότηση των κοινωνικών υποκειμένων στη νεότερη και σύγχρονη Ευρώπη.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

ΙΕΠ 460 Ο ΨΥΧΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, 1945-1990

(Λ. ΦΛΙΓΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Σε μια περίοδο που εκτείνεται από τα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οπότε τέθηκαν και οι βάσεις για την ψυχροπολεμική διαμάχη, μέχρι και την πτώση του τείχους του Βερολίνου, το μάθημα εξετάζει τους παράγοντες που διαμόρφωσαν τις διεθνείς εξελίξεις, επηρέασαν τα εσωτερικά πολιτικά πράγματα των δυτικών χωρών και επέδρασαν στην διαμόρφωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών πλαισίων των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Στην πρώτη ενότητα εξετάζονται οι απαρχές του διπολισμού, το αποκορύφωμα του αμερικανοσοβιετικού ανταγωνισμού μέχρι τον θάνατο του Στάλιν, τον πόλεμο της Κορέας, την σοβιετοποίηση της Αν.Ευρώπης και την αντικομμουνιστική υστερία στη Δύση. Η δεύτερη ενότητα ασχολείται με τις αλλαγές που προκάλεσε η αποσταλινοποίηση στην Αν.Ευρώπη, η πυρηνική απειλή αλλά και η ύφεση, η αποαποικοποίηση, τα επαναστατικά κινήματα χειραφέτησης του Τρίτου Κόσμου αλλά και οι πολιτικο-κοινωνικές αναζητήσεις της δεκαετίας του 1960 . Η τελευταία ενότητα εξετάζει την εκ νέου έξαρση του διπολικού ανταγωνισμού και τις περιφερειακές συνέπειές του, την αμφισβήτηση του παγκόσμιου συστήματος ασφαλείας, την οικονομική κρίση στη Δύση και την Ανατολή, την ρηγανική εποχή και την κούρσα των εξοπλισμών και τέλος την Περσετρόϊκα και την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και των λαϊκών δημοκρατιών. Στο μάθημα εκτός από τις πολιτικές και οικονομικές παραμέτρους που χαρακτηρίζουν την περίοδο, θα εξεταστεί η πνευματική παραγωγή που επηρέαστηκε από το ευρύτερο κλίμα, καθώς και η διαμόρφωση μιας ψυχροπολεμικής κουλτούρας, διάχυτης σε πολλά επίπεδα της καθημερινής ζωής των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μαθησιακοί στόχοι:

Η γνωριμία με τα βασικά χαρακτηριστικά της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου: την έναρξή του, την κορύφωσή του, τη λήξη του, τους βασικούς πρωταγωνιστές. Η κατανόηση της διαίρεσης του κόσμου σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα και η μελέτη των προπαγανδιστικών μηχανισμών, της συγκρότησης των διεθνών οργανισμών και της επίδρασης της παγκόσμιας πραγματικότητας στην διαμόρφωση της κουλτούρας της περιόδου. Η αξιοποίηση των πολυποικίλων και αντικρουόμενων πηγών στα πλαίσια της ιστορικής έρευνας και ερμηνείας.

Τρόπος εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις

ΙΕΠ 419 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Περίληψη:

Το μάθημα προσφέρει μία εισαγωγική επισκόπηση της ιστορίας του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού μέσω διπλής προσέγγισης: Αφενός βιογραφική με αναφορά στους σημαντικότερους εκπρόσωπους (όπως Descartes, Locke, Spinoza, Leibniz, Newton, Montesquieu, Rousseau, Voltaire, Wolff, Hume, Kant κ.α.) στα ιστορικά συμφραζόμενά τους. Αφετέρου αναλυτική με εξέταση κεντρικών προβληματισμών και αξόνων διαφωτιστικού στοχασμού με κεντρική αφετηρία την σχετική μονογραφία του Παναγιώτη Κονδύλη. Σκοπός είναι μία διαφοροποιημένη εικόνα του φαινομένου μέσω ανάδειξης των εσωτερικών αμφιταλαντεύσεων, σχετικοποίησης συμβατικών ταξινομήσεων και ανίχνευσης συνεπαγομένων τελεολογιών. Σε αυτό το πλαίσιο θα εξεταστούν επίσης αντίτυποι και προσλήψεις του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού στις νότιες και νοτιοανατολικές περιφέρειές του βάσει επιλεγμένων παραδειγμάτων (όπως Giannone, Genovesi, Beccaria, Jovellanos, Bošković, Obradović, Βούλγαρης, Ψαλίδας, Κοραής κ.α.).

ΙΕΠ 418 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ – ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΤΗΣ ΒΕΣΤΦΑΛΙΑΣ ΣΤΟΝ ΟΑΣΕ

(Ι. ΖΕΛΕΠΟΣ)

Περίληψη:

Το μάθημα προσφέρει μία ανασκόπηση, σε μορφή ιστορικής διαμήκους τομής, της εξέλιξης των διακρατικών σχέσεων στην Ευρώπη από τον 17ο αιώνα έως σήμερα. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκονται σχέδια και κατευθυντήριες ιδέες για την ανάπτυξη συστημάτων διεθνούς ισορροπίας, ασφαλείας και διαχείρισης κρίσεων, η διαμόρφωσή τους ενώπιον της εμφάνισης δημοκρατιών και ανθρωπιστικών αρχών καθολικής αξίωσης (όπως δικαιώματα του ανθρώπου, εθνική αυτοδιάθεση κλπ.), οι οποίοι θα συζητηθούν με κριτική αντιπαραβολή θεωρητικών στόχων και πολιτικής πραγματικότητας. Χρονική αφετηρία αποτελούν οι Συνθήκες της Βεσφαλίας 1648 και της Ουτρέχτης 1713. Κέντρο βάρους του μαθήματος αποτελεί ωστόσο ο 19ος και 20ός αιώνας. Σημεία αναφοράς: Βιέννη 1815, Βερολίνο 1878, Χάγη 1899/1907, Παρίσι 1919 και 1920, Λωζάννη 1923, Πότσδαμ 1945, Σαν Φρανσίσκο 1945, Ουάσιγκτον 1949, Βαρσοβία 1955, Ρώμη 1957, Ελσίνκι 1975 και 1995.

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023–24

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΑΠΡ	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
505	Το Αιγαίο και η Μεσόγειος κατά τη 2 ^η χιλιετία π.Χ.	Α. ΤΣΩΝΟΣ	Δ' (Υ) Αρχαιολογίας
579	Νησιωτικά κέντρα του Αιγαίου της 2ης χιλιετίας	Α. ΤΣΩΝΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
521	Η Παλαιολιθική περίοδος στην Ελλάδα	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	ΣΤ', Η' (Σ) (Επ. Υπ.)
522	Τεχνολογικά συστήματα της εποχής του λίθου	Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ	ΣΤ', Η' (Σ) (Επ. Υπ.)
520	Ανασκαφική-Αρχαιολογία Πεδίου στην Ήπειρο	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ Α.ΤΣΩΝΟΣ	Η' (Επ. Υπ.) Αρχαιολογίας
ΑΚΑ	ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
602	Κλασική Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Δ' (Υ) Αρχαιολογίας
686	Κεραμική – Αγγειογραφία (Γενική Επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
667	Ρωμαϊκή Τέχνη	Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
655	Θρησκεία - Λατρεία Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών Χρόνων	Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΑΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
701	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Β' (Υ)
706	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Δ' (Υ) Αρχαιολογίας
754	Βυζαντινά μνημεία της Ιταλίας	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
779	Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή Καππαδοκία	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
780	Νομισματική και Σφραγιστική του Βυζαντινού κράτους	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΙΝΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
804α	Εισαγωγή στη Θεωρία, την Ιστορία και τη Μέθοδο της Ιστορίας της Τέχνης. Επισκόπηση: από την Αναγέννηση στον 18ο αι.	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Β' (Υ)
843	Η Ιστορία των Ρεαλισμών στην Μοντέρνα Τέχνη – Από τα μέσα του 19ου αι. στον 21ο.	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
822	Μοντερνισμός και Μοντέρνα Ζωή (1855–1905)	Α. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΗ	Δ' (Υ) Αρχ. ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.) Ιστ.

832	Ιστορία των πρωτοποριών: μανιφέστα, κινήματα και καλλιτέχνες στις εικαστικές και εφαρμοσμένες τέχνες του α' μισού του 20 ^{ου}	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
839	Ιστορία των Μουσείων, των Εκθέσεων και των Συλλογών: Τέχνη και Αρχαιότητες στη Νεότερη Ευρώπη	Μ. ΚΑΡΑΛΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
850	Η γέννηση της φωτογραφίας και ο κόσμος της τέχνης στην αυγή του Μοντερνισμού: επιδράσεις, συμπορεύσεις και ανταλλαγές.	Μ. ΚΑΡΑΛΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΑΠΡ 505 ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ 2^η ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.

(Α. ΤΣΩΝΟΣ)

Στο μάθημα γίνεται επισκόπηση των πολιτισμών του Αιγαϊακού χώρου, με αναφορές στις σχέσεις με τους άλλους πολιτισμούς και στις ευρύτερες εξελίξεις στη Μεσόγειο κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. Εξετάζονται ζητήματα ιστορικής γεωγραφίας, πολιτιστικών δομών, γραφής, διοίκησης και εμπορίου, και αναλύεται η μορφή και η έκταση των επαφών μεταξύ των ανακτορικών πολιτισμών του Αιγαίου και του ευρύτερου χώρου της Κεντρικής και Ανατολικής Μεσογείου. Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Δυνατότητα προαιρετικής εργασίας και παρουσίασή της στο μάθημα. Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε θέσεις της μέσης και Ύστερης Εποχής του Χαλκού.

ΑΠΡ 579 ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΤΗΣ 2^{ης} ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ

(Α. ΤΣΩΝΟΣ)

Το μάθημα προσφέρεται σε φοιτητές που έχουν λάβει βασικές γνώσεις στους πολιτισμούς του Αιγαίου της Εποχής του Χαλκού και επιχειρεί τη γνωριμία τους με τα νησιά του Αιγαίου και τον πολιτισμό τους κατά την 3η και -κυρίως- κατά τη 2η χιλιετία π.Χ., οπότε και στα περισσότερα από αυτά αναπτύχθηκαν σημαντικά πρωτο-αστικά κέντρα. Με βασικά παραδείγματα το Παλαμάρι στη Σκύρο, την Κολώνα στην Αίγινα, την Αγία Ειρήνη στην Κέα, τη Φυλακωπή στη Μήλο, το Ακρωτήρι στη Θήρα και την Ιαλυσό στη Ρόδο, το μάθημα συζητεί έννοιες, όπως "νησιωτικότητα", "κυκλαδικό υπόβαθρο", "ανακτορικοί πολιτισμοί", "εκμινωισμός" και "εκμυκηναϊσμός" στους πολιτιστικούς ορίζοντες των νησιών, επιδιώκοντας την καλύτερη κατανόηση της σχέσης τους με την ηπειρωτική χώρα, την Κρήτη και την Ανατολική Μεσόγειο κατά τη Μέση και Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Το μάθημα αποτελεί την αφορμή οι φοιτητές να εμβαθύνουν στην ειδική βιβλιογραφία της Αιγαϊακής προϊστορίας. Προαιρετικά μπορούν να αναλάβουν και να συνθέσουν εργασίες επάνω σε πρωτότυπα θέματα και καιρία ερωτήματα της έρευνας. Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε νησιωτικές θέσεις της Εποχής του Χαλκού.

ΑΠΡ 521 Η ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Η φυσιογραφική ποικιλομορφία, η βιοποικιλότητα και τα μωσαϊκά περιβάλλοντα του ελλαδικού ηπειρωτικού και νησιωτικού χώρου καθιστούν την περιοχή 'φυσικό εργαστήριο' για την αξιολόγηση ερμηνευτικών μοντέλων σχετικά με το ρόλο της τοπογραφίας και του κλίματος στην προσαρμογή της ανθρώπινης συμπεριφοράς και τις στρατηγικές διαβίωσης των Παλαιολιθικών κυνηγών-τροφοσυλλεκτών. Το μάθημα παρουσιάζει μια συνθετική θεώρηση της Παλαιολιθικής περιόδου στον ελλαδικό χώρο, εξετάζοντας τις σημαντικότερες θέσεις και εντάσσοντας την αρχαιολογική μαρτυρία μέσα στα γεωμορφολογικά, παλαιοπεριβαλλοντικά, πολιτισμικά και κοινωνικο-οικονομικά συγκείμενα. Τα πρωτογενή αρχαιολογικά δεδομένα συναξιολογούνται στο ευρύτερο πλαίσιο της προβληματικής σχετικά με τις μετακινήσεις πληθυσμών και την πρώιμη κατοίκηση της Ευρώπης στην Κατώτερη Παλαιολιθική, τις πολιτισμικές αλλαγές της Μέσης Παλαιολιθικής μέχρι την εξαφάνιση των Νεάντερταλ, και την εξάπλωση των *Homo sapiens* στην Ανώτερη Παλαιολιθική. Το μάθημα εστιάζει κυρίως στα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει από τις ανασταφικές και εργαστηριακές έρευνες των τελευταίων 20-30 χρόνων, πολλές από τις οποίες συνέβαλαν στην επαναθεώρηση του ρόλου της ελλαδικής χερσονήσου στην ανθρωπογεωγραφία της ευρωπαϊκής ηπείρου κατά την Παλαιολιθική περίοδο.

Σεμιναρικό μάθημα με υποχρεωτικές παρουσιάσεις από τους φοιτητές επιλεγμένων θεμάτων σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα. Οι φοιτητές-τριες θα βρουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διδασκαλίας και εξέτασης, στις ιστοσελίδες των μαθημάτων στο ecourse.

ΑΠΡ 522 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ

(Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ)

Το ανθρώπινο είδος χαρακτηρίζεται από την ικανότητα να αναδημιουργεί και να προσαρμόζει τις συνθήκες της ζωής και της εξέλιξης του μέσω της χρήσης τεχνουργημάτων και μέσω της αλληλεπίδρασης του με τον υλικό κόσμο. Το μάθημα εξετάζει την εξέλιξη της τεχνολογίας από την πρώτη εμφάνιση εργαλείων στην Κατώτερη Παλαιολιθική, έως και τις τεχνολογικές αλλαγές που επέρχονται με την εμφάνιση της παραγωγικής οικονομίας κατά την νεολιθική περίοδο. Στο μάθημα

θα συζητηθούν οι εξής θεματικές ενότητες:

1) Η εμφάνιση της παραγωγής και χρήσης εργαλείων: χρήση εργαλείων από μη-ανθρώπινα πρωτεύοντα ("αρχαιολογία των πρωτευόντων") και από τους πρώτους ανθρώπους. 2) Το τεχνολογικό σύμπλεγμα Oldowan ("Mode 1") στην Αφρική και την Ευρασία. 3) Το Αχελαιο τεχνολογικό σύστημα: ορισμός, διάρκεια, προέλευση, χωροχρονική κατανομή, λειτουργικές ιδιότητες και εξελικτικές επιπτώσεις. 4) Η καθιέρωση των τεχνικών προετοιμασμένου πυρήνα και η εμφάνιση της πυροτεχνολογίας στη Μέση Παλαιολιθική. 5) Τεχνολογικές καινοτομίες στην Ανώτερη Παλαιολιθική: λιθοτεχνίες λεπίδων και η "σύνθετη βλητική τεχνολογία". 6) Τεχνολογικά συστήματα των μεσολιθικών πληθυσμών: οι μικρόλιθοι και οι αλλαγές στη θηρευτική/συλλεκτική τεχνολογία κατά το πρώιμο Ολόκαινο. 7) Η τεχνολογία της Νεολιθικής: γεωργία, μόνιμη εγκατάσταση και εξάπλωση των εργαλείων συγκομιδής. 8) Οργανική τεχνολογία: τα οστά και το ξύλο ως πρώτες ύλες στην Εποχή του Λίθου. 9) Πότε οι αλλαγές στην τεχνολογία "αξίζουν τον κόπο"; Εξετάζοντας το κόστος και τα οφέλη της κατασκευής εργαλείων από την σκοπιά της συμπεριφορικής οικολογίας (behavioral ecology). 10) Μαθαίνοντας την κατασκευή εργαλείων: σύγχρονες προσεγγίσεις για τη διδασκαλία και τη μάθηση δημιουργίας και χρήσης κατεργασμένου λίθου στην προϊστορία. 11) Η τεχνολογία των σύγχρονων κυνηγών-τροφοσυλλεκτών και τα ζητήματα γύρω από τη χρήση εθνογραφικών αναλόγων στην αρχαιολογία. 12) Τεχνολογική πολυπλοκότητα και καινοτομία στις πρώιμες ανθρώπινες κοινωνίες: πώς "μετράμε" την πολυπλοκότητα και πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε τον ρυθμό της καινοτομίας στο αρχαιολογικό αρχείο; 13) Πράγματα, αντικείμενα, τεχνουργήματα: θεωρητικές προσεγγίσεις της τεχνολογίας και της υλικότητας στην αρχαιολογία.\

Σεμιναρικό μάθημα με υποχρεωτικές παρουσιάσεις από τους φοιτητές επιλεγμένων θεμάτων σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα. Οι φοιτητές-τριες θα βρουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διδασκαλίας και εξέτασης, στις ιστοσελίδες των μαθημάτων στο ecourse

ΑΠΡ 520 ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΠΕΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ (Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ – Ε. ΤΟΥΡΛΟΥΚΗΣ-Α.ΤΣΩΝΟΣ)

Το μάθημα είναι επιλογής και απευθύνεται σε τεταρτοετείς φοιτητές κατεύθυνσης Αρχαιολογίας. Στόχος του μαθήματος είναι να μυήσει τους φοιτητές στη μεθοδολογία της ανασκαφής τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά, στο πεδίο, μέσω της συμμετοχής τους στις ανασκαφικές εργασίες στον αρχαιολογικό χώρο της Δουρούτης εντός της Πανεπιστημιούπολης, υπό τη διεύθυνση των διδασκόντων.

Η άσκηση στο πεδίο συνδυάζεται με σειρά παραδόσεων στο αμφιθέατρο, όπου θα συζητηθούν διεξοδικά τα στάδια από την σύλληψη ενός αρχαιολογικού ερωτήματος, το σχεδιασμό και υλοποίηση μιας αρχαιολογικής έρευνας (είτε πεδίου, είτε συστηματική/σωστική) έως και τη μελέτη και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της στο υπάρχον πλαίσιο νόμου και επιστημονικής δεοντολογίας. Οι παραδόσεις θα εστιάζουν στην επιφανειακή έρευνα, τις τεχνικές συστηματικής και σωστικής ανασκαφής, τις υποβρύχιες έρευνες, αλλά και στη χρήση νέων τεχνολογιών στις σύγχρονες έρευνες πεδίου. Γεωφυσικές, γεωτρητικές και γεωχημικές έρευνες, χρήση δορυφορικών συστημάτων, τηλεπισκόπηση και αεροφωτογράφιση, εκτεταμένη ή/και επισταμένη επιφανειακή έρευνα θα συζητηθούν πριν τη διδασκαλία της μεθοδολογίας που υιοθετείται στην ανασκαφική έρευνα ανάλογα με τον τύπο της ανασκαφής (χερσαία, υποβρύχια, σωστική, συστηματική, ανασκαφή σε σπήλαιο). Έμφαση θα δοθεί στις ανασκαφικές και άλλες αρχαιολογικές έρευνες στην Ήπειρο, με άξονα τις οποίες θα διδαχθούν οι κύριες προϊστορικές, κλασικές και ρωμαϊκές θέσεις (οικισμοί, ιερά, νεκροταφεία) στην περιοχή.

Στόχοι

Το μάθημα επιδιώκει να φέρει σε επαφή και να εξοικειώσει τους φοιτητές με τη μεθοδολογία και τις τεχνικές της ανασκαφής πεδίου τις οποίες και θα θέσουν σε εφαρμογή. Θα κατανοήσουν τη σημασία του αρχαιολογικού συγκειμένου ή συνάφειας (context) και αυτή της πρωτογενούς έρευνας στο πεδίο, ενώ θα αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις για το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την έρευνα αυτή.

Επιπλέον, θα διδαχθούν τη διαχείριση των ευρημάτων που προκύπτουν από την συστηματική ανασκαφή (συλλογή, αποθήκευση, καταγραφή, σχεδίαση, φωτογράφιση).

Τρόπος Εξέτασης

Η τελική βαθμολογία για το μάθημα λαμβάνει υπόψιν την επίδοση στη γραπτή εξέταση, αλλά και την απόδοση στο πεδίο κατά τη διάρκεια της ανασκαφής (1 εβδομάδα για κάθε φοιτητή).

Για την συμμετοχή στην ανασκαφή, μετά το τέλος των πρώτων πέντε παραδόσεων στο αμφιθέατρο, απαιτείται η επιτυχής απόδοση σε μια γραπτή πρόοδο-εργασία.

Απευθύνεται αποκλειστικά σε φοιτητές κατεύθυνσης αρχαιολογίας 8^{ου} εξαμήνου.

ΑΚΛ 602 ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η τέχνη και ο υλικός πολιτισμός της κλασικής περιόδου εν γένει. Ειδικότερα, εξετάζονται αντιπροσωπευτικά έργα αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, αγγειογραφίας, μεγάλης ζωγραφικής, πηλοπλαστικής και μεταλλοτεχνίας από το 480 ως το 336 π.Χ. Παράλληλα με τη μελέτη και το σχολιασμό των αρχαιολογικών καταλοίπων και των τεχνέργων της κλασικής περιόδου συνεξετάζονται κείμενα της αρχαίας ελληνικής και λατινικής γραμματείας σε μια προσπάθεια να αναζητηθούν πληροφορίες για τις ιστορικές, κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής.

Σκοποί

Στόχος του μαθήματος είναι, εκτός από την εξοικείωση με τα μνημεία της κλασικής περιόδου, οι φοιτητές του 4ου εξαμήνου Αρχαιολογικής κατεύθυνσης να ασκηθούν στη χρήση των αρχαιολογικών δεδομένων ως εργαλείων μελέτης της σύγχρονης κοινωνίας και να προσεγγίσουν θεωρητικά ζητήματα ερμηνείας του φαινομένου του κλασικού, μέσα από την παρουσίαση της βασικής και ειδικής βιβλιογραφίας.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Προβλέπεται εκπαιδευτική επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων όπως και τρίωρη εκπαιδευτική άσκηση στο Μουσείο Εκμαγείων.

ΑΚΛ 686 ΚΕΡΑΜΙΚΗ-ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Αντικείμενο μελέτης του μαθήματος αποτελούν τα προϊόντα της ελληνικής κεραμικής παραγωγής – κυρίως γραπτής– περίπου από τον 11^ο αιώνα π.Χ. μέχρι και την ελληνιστική περίοδο. Πρόκειται για μια από τις πιο συναρπαστικές και οικείες σε εμάς τέχνες της αρχαιότητας, παρόλο που η πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται είναι η πλέον κοινή και προσιτή. Η μελέτη των κεραμικών αγγείων προσφέρει στους αρχαιολόγους πολύτιμες πληροφορίες, επιτρέπει ακριβείς χρονολογήσεις, ενώ στα θέματα που επιλέγονται για τη διακόσμηση των αγγείων αποκαλύπτονται διαρκείς αναφορές στις άλλες μορφές τέχνης. Ειδικότερα, στις ενότητες του μαθήματος παρουσιάζονται τα προϊόντα των σημαντικότερων κέντρων κεραμικής, οι πειραματισμοί των κεραμέων, οι τεχνικές κατασκευής και όπτησης των αγγείων, το πλήθος των διαφορετικών σχημάτων και οι ποικίλες χρήσεις τους, ο τρόπος διακόσμησής τους και η εικονογραφία τους. Παράλληλα τίθενται θέματα όπως η ταύτιση των δημιουργών και η κοινωνική τους θέση, η χρήση των αγγείων στην καθημερινή ζωή και τη λατρεία και η εξάπλωσή τους μέσω του εμπορίου και πέρα από τα όρια του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Σκοποί

Το μάθημα επιδιώκει να εισάγει τους φοιτητές στην ιστορία και τα προβλήματα της έρευνας της κεραμικής/αγγειογραφίας και να καταστήσει αντιληπτή τη σημασία που έχει η μελέτη της κεραμικής για την αρχαιολογική έρευνα. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να διακρίνουν τα διαφορετικά ανά εποχή και γεωγραφική περιοχή σχήματα αγγείων, να αναγνωρίζουν τα επιμέρους θέματα που επιλέγουν για να τα διακοσμήσουν οι αρχαίοι αγγειογράφοι και να τα συνδέουν με την σύγχρονη ιστορική, κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Εκπαιδευτική επίσκεψη/άσκηση

Προβλέπεται μια εκπαιδευτική επίσκεψη στην Αθήνα όπως και μια τρίωρη εκπαιδευτική άσκηση στη διδακτική συλλογή του Μουσείου Εκμαγείων.

ΑΚΛ667 ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

(Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ)

Το μάθημα εξετάζει την εξέλιξη της ρωμαϊκής τέχνης κατά τη διάρκεια της ύστερης ρεπουμπλικανικής και της αυτοκρατορικής περιόδου στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο με κύρια έμφαση στην ιταλική και στον ελλαδικό χώρο. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τον ρωμαϊκό πολιτισμό μέσα από τις κυριότερες κατηγορίες της ρωμαϊκής τέχνης και η κατανόηση της λειτουργία τους σύμφωνα με το πολιτισμικό τους πλαίσιο. Η εξάπλωση της Ρώμης και η επαφή της με τον ελληνικό πολιτισμό οδήγησε στη διαμόρφωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ρωμαϊκής τέχνης.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα μπορούν να διακρίνουν τα στάδια εξέλιξης της ρωμαϊκής τέχνης και να ξεχωρίζουν τις διαφορές της Ρώμης από τις ρωμαϊκές επαρχίες, κυρίως αυτές του ελληνικού χώρου.

ΑΚΛ 655 ΘΡΗΣΚΕΙΑ – ΛΑΤΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(Κ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ)

Οι κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου είχαν ως φυσικό επακόλουθο την επαφή των Ελλήνων με τους λαούς της Ανατολής και οι συνθήκες αυτές ευνόησαν την ανάμειξη θρησκευτικών πεποιθήσεων αλλά και την εμφάνιση νέων λατρειών. Η εδραίωση της ρωμαϊκής κυριαρχίας στην Ανατολή μετά τον 2ο αι. π.Χ. οδήγησε με τη σειρά της σε έναν νέο θρησκευτικό συγκρητισμό που εξελίχθηκε κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής περιόδου. Στο μάθημα εξετάζονται η διαμόρφωση της ελληνικής θρησκείας και λατρείας στις ελληνιστικές και τις ρωμαϊκές πόλεις μέσα από την εξέταση ιερών χώρων και κτηρίων που σχετίζονται με θρησκευτικές τελετουργικές δραστηριότητες, μέσα από μνημεία τέχνης που σχετίζονται με την απεικόνιση του θείου και μέσα από τις τελετουργικές δραστηριότητες σύμφωνα με τα αρχαιολογικά τεκμήρια.

ΑΒΥ 701 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Το μάθημα αναλύει τους βασικούς σταθμούς εξέλιξης της βυζαντινής τέχνης στους περισσότερους από δέκα αιώνες της ύπαρξής της. Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα αναδειχθεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της κληρονομιάς του Βυζαντίου μέσα από αναφορές στις γραπτές πηγές, τις τεχνικές και τα υλικά των έργων. Εκτενή αναφορά θα γίνει στις ρωμαϊκές και ανατολικές απαρχές, στις επιρροές από τον αραβικό κόσμο και γενικότερα στα εξωγενή δάνεια που εμπλούτιζαν την βυζαντινή παράδοση κατά τη διάρκεια της ιστορίας της. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ανάλυση και παρουσίαση έργων-σταθμών της εκκλησιαστικής και κοσμικής τέχνης του Βυζαντίου από την παλαιοχριστιανική μέχρι και την παλαιολόγια περίοδο.

ΑΒΥ 706 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ

ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Στο μάθημα εξετάζεται η μνημειακή ζωγραφική κατά την Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή περίοδο. Μελετώνται οι τεχνικές, τα ανά εποχή εικονογραφικά προγράμματα, η εικονογραφία και η τενοτροπία των διαφόρων παραστάσεων/συνόλων. Αρχικά παρουσιάζονται σημαντικότερα ψηφιδωτά δάπεδα από το 319 μέχρι το 628. Ακολουθεί η παρουσίαση μοναδικών παραστάσεων ή συνόλων μνημειακής ζωγραφικής από την Παλαιοχριστιανική εποχή (θέματα, διαμόρφωση νέας εικονογραφίας και τεχνοτροπίας), την εποχή της Εικονομαχίας (ανεικονικές διακοσμήσεις κυρίως στην Ελλάδα και απλή αναφορά στην Καππαδοκία), τη Μεσοβυζαντινή περίοδο (διαμόρφωση του εικονογραφικού προγράμματος από το β' μισό του 9ου αι. κ.ε, τεχνοτροπικά ρεύματα) και την Παλαιολόγια περίοδο (καλλιτεχνικά ρεύματα, σχολές, "επώνυμοι καλλιτέχνες").

ΑΒΥ 754 ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Το μάθημα έχει ως στόχο να αναλύσει τις τύχες της βυζαντινής παρουσίας στην Ιταλία μέσα από τη μελέτη τόσο των πλούσιων υλικών καταλοίπων όσο και της πολιτισμικής της παράδοσης. Το κεντρικό θέμα των μαθημάτων θα αποτελούν μνημεία σε μεγάλες πόλεις όπως η Ρώμη, η Ραβέννα, η Βενετία και το Παλέρμο, καθώς και στις λιγότερο γνωστές περιοχές ακτινοβολίας του ιταλο-βυζαντινού πολιτισμού. Επίσης, προσοχή θα δοθεί και στις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές σχέσεις μεταξύ της ιταλικής χερσονήσου και του Βυζαντίου στα χρόνια από την οριστική εγκατάλειψη των τελευταίων Βυζαντινών εδαφών στην Ιταλία τον ενδέκατο αιώνα μέχρι τις αρχές του ευρωπαϊκού Ουμανισμού. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στις πρώτες συλλογές βυζαντινών έργων τέχνης που από το 15^ο αιώνα και έπειτα δημιουργήθηκαν στη Ρώμη και σε άλλα σημαντικά κέντρα.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά

Επισκέψεις

Προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στη Σικελία.

ΑΒΥ 779 ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΓΙΝ)

Μεταξύ του 3ου και 4ου αιώνα η Καππαδοκία - παλαιά ρωμαϊκή επαρχία με πρωτεύουσα την Καισάρεια - αποτέλεσε ένα σημαντικό κέντρο της πρώιμης χριστιανικής περιόδου. Παρόλο που δεν έχουν σωθεί ιστορικές και αρχαιολογικές πηγές για την περιοχή, στην Καππαδοκία διατηρούνται εκατοντάδες μεσαιωνικές εκκλησίες και παρεκκλήσια λαξευμένα στο βράχο κυρίως στην περίοδο του 10ου και 11ου αιώνα. Σε πολλές περιπτώσεις αυτά τα μνημεία διασώζουν σημαντικά στοιχεία του αρχικού τους ζωγραφικού διακόσμου και αποτελούν πολύτιμες μαρτυρίες για την εξέλιξη της βυζαντινής τέχνης της περιόδου. Σε αυτή τη μοναδική καλλιτεχνική κληρονομιά πρέπει να προστεθούν και σημαντικές αρχιτεκτονικές μαρτυρίες, όπως μοναστηριακά συμπλέγματα, οικισμοί και οχυρά. Θεματικές ενότητες των παραδόσεων θα αποτελέσουν η περιγραφή των μνημείων ανά περιοχή, με ιδιαίτερη προσοχή στις εκκλησίες στο Göreme και η παρουσίαση των κύριων ζωγραφικών συνόλων και εικονογραφικών θεμάτων.

Αν υπάρξουν οι προϋποθέσεις, θα οργανωθεί μια εκπαιδευτική εκδρομή στην Καππαδοκία.

ΑΒΥ 780 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Περιγραφή του μαθήματος

Παρουσίαση και περιγραφή βυζαντινών σφραγίδων, ιστορία της επιστήμης της Σφραγιστικής, οι συλλογές ανά τον κόσμο, η σφραγίδα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, ιδιαιτερότητες, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις και παραστάσεις, η γλώσσα των βυζαντινών σφραγίδων. Είδη σφραγίδων (μέταλλο και χρήση). Τα σύμβολα, ο συμβολισμός των παραστάσεων. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών.

Παρουσίαση και περιγραφή των νομισμάτων και ιστορία της (βυζαντινής) Νομισματικής, το νόμισμα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις, παραστάσεις και ο συμβολισμός τους, η γλώσσα των βυζαντινών νομισμάτων. Διακίνηση νομισμάτων και ο ρόλος τους στην οικονομία. Είδη νομισμάτων. Το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών των νομισμάτων.

Εξοικείωση με τη σφραγίδα και το νόμισμα ως αρχαιολογικού ευρήματος και πηγής της Βυζαντινής ιστορίας, ανάπτυξη δυνατοτήτων στην αναγνώριση, ταύτιση, χρονολόγηση, ερμηνεία των σφραγίδων και νομισμάτων, επεξεργασία σφραγιστικών και νομισματικών αρχαιολογικών ευρημάτων, ανάπτυξη δυνατοτήτων δημοσίευσης σφραγίδων και νομισμάτων

Τρόπος εξέτασης: Γραπτή εξέταση

ΙΝΤ 804α ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΣΤΟΝ 18^ο ΑΙ.

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η δημιουργία προϋποθέσεων για την έρευνα, την ερμηνεία και την ουσιαστική προσέγγιση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Εξετάζονται οι ορισμοί της τέχνης και η τεκμηρίωση του αντικείμενου της ιστορίας της τέχνης. Αναλύονται οι βασικές επαγγελματικές πρακτικές των ιστορικών της τέχνης και οι θεμελιώδεις έννοιες της ιστορίας της τέχνης. Παρουσιάζεται μία ιστοριογραφική αναδρομή στις καταβολές και τη γενεαλογία της ιστορίας της τέχνης ως επιστήμης – οι ιστορικές της σχέσεις με την αρχαιολογία, τις συλλογές σπάνιων και αξιοπερίεργων αντικειμένων, τις αρχαιολογικές ανασκαφές, την ειδημοσύνη, και κατόπιν την ιστορία με τη μοντέρνα της έννοια, τη φιλοσοφία και τις άλλες επιστήμες όπως ο χώρος οδεύει προς τη σχετική του αυτονόμηση στον 19 ο και 20 ο αι. Θα εξεταστούν επίσης αναλυτικά οι περίοδοι της ιστορίας της τέχνης και τα βασικά καλλιτεχνικά ρεύματα της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης από την Αναγέννηση μέχρι τον 18 ο αι. Τέλος θα παρουσιαστούν οι βασικές ιστορικές και σύγχρονες μέθοδοι που αναπτύχθηκαν και εφαρμόζονται στο χώρο της ανάλυσης της τέχνης – μορφολογία, εικονολογία, πολιτιστική και κοινωνική ιστορία, φεμινισμός, μετα-ποικιοκρατικά μοντέλα. Προβάλλονται φωτεινές διαφάνειες και χρησιμοποιούνται θεμελιώδη ιστορικά και θεωρητικά κείμενα.

Σκοποί

- να έλθουν οι φοιτητές σε επαφή με τα βασικά εργαλεία και την ορολογία της τρέχουσας ιστορίας της τέχνης ως επιστημονικού κλάδου
- να εξοικειωθούν με την υπάρχουσα πολλαπλότητα των προσεγγίσεων και των ερμηνειών κατά την επεξεργασία των εικόνων και των έργων τέχνης

- να γίνει κατανοητή η πολυδιάστατη οντότητα του έργου τέχνης ως υλικού αντικειμένου ως ιστορικού τεκμηρίου αλλά και ως παράγοντα διαμορφωτικού της ιστορίας Να παρουσιαστεί η ιδιαιτερότητα του κλάδου, και να αξιολογηθούν κριτικά τόσο οι διαφορές του με την παραδοσιακή ιστορία και την αρχαιολογία, όσο και οι σημερινές του συγκλίσεις με τις υπόλοιπες ιστορικές σπουδές Να δοθεί μία πρώτη ιστορική επισκόπηση της νεότερης ευρωπαϊκής τέχνης κατά τα πρώτα της βήματα μετά την Αναγέννηση
- να παρουσιαστεί η ιστορία του χώρου, οι διαφορετικές και ιστορικά συγκεκριμένες του μεταμορφώσεις ανάλογα με τις κοινωνικές προτεραιότητες των ομάδων που τον καλλιέργησαν
- να κατανοηθεί με βάση το παράδειγμα της ιστορίας της τέχνης η ιστορική σχετικότητα των επιστημονικών κλάδων, οι ριζικές τους αλλαγές ανά περίοδο και άρα οι ίδιοι οι κοινωνικοί και ιστορικοί μηχανισμοί συγκρότησης της γνώσης και των επιστημών
- να αξιολογηθεί η αλληλοσυμπληρωματικότητα αλλά και οι συγκρούσεις μεταξύ των διαφορετικών μεθόδων, προσεγγίσεων και ερμηνειών των έργων τέχνης, και
- να γίνει φανερός ο τρόπος με τον οποίο αντανακλούν τις προτεραιότητες και τις αλήθειες κάθε φορά της εκάστοτε ερμηνευτικής γωνίας

Τρόπος Εξέτασης: Το μάθημα εξετάζεται γραπτά

INT 843 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΡΕΑΛΙΣΜΩΝ ΣΤΗ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ – ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 19ου ΑΙ. ΣΤΟΝ 21ο

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Στο μάθημα αυτό θα παρουσιαστεί η πλούσια ιστορία της ρητορικής του πραγματικού στην τέχνη και την καλλιτεχνική κριτική και θεωρία την περίοδο της νεωτερικότητας. Η παρόρμηση για το πραγματικό και τα ασταμάτητα αιτήματα κοινού και καλλιτεχνών για περισσότερη πραγματικότητα στην τέχνη πήραν πολλές διαφορετικές σημασίες και ακόμη περισσότερες οπτικές μορφές. Αυτές οι εξελίξεις θα συσχετιστούν με μία σειρά από μεγάλες τομές και αναδιατάξεις στην κοινωνική και πολιτική οικονομία των αισθήσεων κατά τη μοντέρνα εποχή όπως παρουσιάζονται μέσα από κείμενα και έργα μεγάλων καλλιτεχνών και κριτικών της εποχής.

Θα εξεταστούν μία σειρά από εξελίξεις που καλύπτουν τη δίψα για προσομοιώσεις και την εκρηκτική ποικιλία ρεαλισμών που εμφανίζονται σε Ευρώπη και Αμερική στον κατεξοχήν αιώνα των εντυπώσεων της πραγματικότητας, τον 19ο αιώνα. Νέες οπτικές τεχνολογίες όπως η φωτογραφία και ο κινηματογράφος θα αναλυθούν διεξοδικά, όπως επίσης και κινήματα της πρωτοπορίας στον 20ο αι. (από τον ιμπρεσιονισμό μέχρι τον κυβισμό, τον σουρεαλισμό, και τον μεσοπολεμικό πολιτικό ρεαλισμό) αλλά και σύγχρονες εξελίξεις που σημαδεύονται καθημερινά από αυτές τις παραδόσεις – από την pop art, τον φωτορεαλισμό, την τέχνη της επιτέλεσης (performance) και την τέχνη της γης (land art), μέχρι τον Olafur Eliasson και τις περιβαλλοντικές του κατασκευές ή τις τεχνολογίες της εικονικής και της ενισχυμένης πραγματικότητας και τις πολλές τους καλλιτεχνικές χρήσεις. Φυσικά δεν θα λείπουν από τις περιηγήσεις μας οι μεγάλοι ήρωες της πραγματικοκρατίας και των νέων κριτικών της σημασιών τόσο στην πρωτοποριακή όσο και την πειραματική τέχνη του πρώτου και δεύτερου μισού του 20ου αιώνα αντίστοιχα.

INT 822 ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΖΩΗ (1855–1905)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την πυκνή σε ιστορικά και καλλιτεχνικά γεγονότα περίοδο του β' μισού του 19ου αιώνα, ως τις αρχές του 20ού. Οι τεχνολογικές εξελίξεις που συντελούν στη ραγδαία αλλαγή του τρόπου ζωής στη δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, η πορεία του μοντερνισμού ως συνειδητή, πια, επιλογή των καλλιτεχνών να αντιταχθούν στις επιλογές της ακαδημαϊκής τέχνης και η επίδραση των οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών στην τέχνη είναι ζητήματα που θα επιχειρηθεί να απαντηθούν στο πλαίσιο των μαθημάτων. Θα εξεταστούν κινήματα όπως ο ρεαλισμός, ο ιμπρεσιονισμός, τα μετεμπρεσιονιστικά ρεύματα, οι παράλληλες ανεξάρτητες καλλιτεχνικές τάσεις, στα εικαστικά, αλλά και στις εφαρμοσμένες τέχνες, τα οποία όχι μόνο σημάδεψαν την τέχνη της περιόδου, αλλά προετοίμασαν αναπόδραστα το έδαφος για την εμφάνιση των πρωτοποριών στο α' μισό του 20ού αιώνα.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 832 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΩΝ: ΜΑΝΙΦΕΣΤΑ, ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΣΤΙΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΤΟΥ Α΄ ΜΙΣΟΥ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Στο μάθημα θα συζητηθούν οι πρωτοπορίες στην τέχνη του πρώτου μισού του 20ού αιώνα: κυβισμός, αφηρημένη ζωγραφική, φουτουρισμός, ορφισμός, ντανταϊσμός, σουρεαλισμός, κονστρουκτιβισμός και άλλες τάσεις της ρωσικής και της σοβιετικής πρωτοπορίας, κριτικός ρεαλισμός στην Ευρώπη και την Αμερική, και σοσιαλιστικός ρεαλισμός στη Σοβιετική Ένωση. Θα εξεταστούν σε αντίστιξη οι ποικίλες αντιμοντερνιστικές εστρατείες και δραστηριότητες, στη ναζιστική Γερμανία και τις άλλες φασιστικές χώρες αλλά και η επιθυμία για «επιστροφή στην τάξη» σε δημοκρατικές χώρες όπως η Γαλλία στη διάρκεια του μεσοπολέμου. Το μάθημα θα συμπεριλαμβάνει εκτός από απεικονίσεις εικαστικών έργων και ένα ευρύ φάσμα υλικού από το θέατρο, τον χορό, τον κινηματογράφο, τη μουσική, την ποίηση, την αρχιτεκτονική, καλλιτεχνικές εκθέσεις, αφίσες, αθλητικές εκδηλώσεις, μακέτες και ουτοπικά σχέδια από τις πόλεις του μέλλοντος και του παρόντος. Παράλληλα με το μάθημα θα διοργανωθούν κινηματογραφικές προβολές ταινιών που θεωρούνται καλλιτεχνικά ορόσημα στην πολιτιστική ιστορία της εποχής. Οι προβολές θα συμπληρωθούν και από παράλληλες προβολές μίας επιλογής από πρόσφατες ταινίες που πραγματεύονται βιογραφίες καλλιτεχνών και άλλα θέματα από την ιστορία της τέχνης του 20ού αιώνα. Αν οι συνθήκες το επιτρέψουν θα επιδιωχθεί εκπαιδευτική εκδρομή στο Μομους-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη Θεσσαλονίκη, όπου φιλοξενείται η συλλογή Κωστάκη, εξαιρετικό δείγμα της λεγόμενης Ρωσικής Πρωτοπορίας ή/και στην Αθήνα, στη συλλογή μοντέρνας τέχνης του Ιδρύματος Βασιλή και Ελίζας Γουλανδρή.

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Θα απαιτηθεί η εκπόνηση εργασιών

INT839 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ: ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ

(Μ. ΚΑΡΑΛΗ)

Το μάθημα εξετάζει την ιστορική εξέλιξη των μουσείων, των εκθέσεων, των συλλογών και των θεσμών της τέχνης από τα Wunderkammer μέχρι τα πρώτα εθνικά Μουσεία της νεωτερικότητας και τα σύγχρονα Μουσεία τέχνης. Η προσοχή του μαθήματος εκτείνεται από τις πρώτες δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές αρχαίας και βυζαντινής τέχνης στην Ιταλία μέχρι το Γκραντ Τουρ, τις πολυτελείς ιδιωτικές συλλογές και τα μεγάλα και μικτά Μουσεία της νεωτερικότητας σε Ευρώπη (Λούβρο, Βρετανικό Μουσείο) και Ελλάδα (Αρχαιολογικό Μουσείο). Ο στόχος είναι να μελετηθούν οι ιδιαίτερες κάθε φορά πολιτικές και φιλοδοξίες που επενδύθηκαν στη συνάντηση μεταξύ αρχαιοτήτων, τέχνης (αρχαίας και νεότερης) και τέχνηρων σε μία διευρυμένη αντίληψη των όρων που περιλαμβάνει διάφορα καλλιτεχνικά μέσα όπως φωτογραφία και νέων συλλεκτικών και εκθεσιακών θεσμών. Το μάθημα επίσης θα μεταφέρει τον φοιτητή από τις απαρχές της οργάνωσης των καλλιτεχνικών συλλογών, των πινακοθηκών και των μουσείων νεότερης τέχνης και φωτογραφίας, στην ιστορία των Διεθνών Εκθέσεων και των γαλλικών Salons, της διοργάνωσης των πρώτων μονογραφικών εκθέσεων μέχρι τις σημερινές πρακτικές στην περιοδική διοργάνωση διεθνών εκθέσεων σύγχρονης τέχνης και επιμέλειας εκθέσεων. Θα εξεταστεί κριτικά η λειτουργία του μουσείου και των εκθέσεων ως διαμεσολαβητών στην πορεία για την καθιέρωση της μοντέρνας τέχνης, αλλά και σύγχρονων καλλιτεχνικών κινήσεων ή μεμονωμένων καλλιτεχνών. Στο σημείο αυτό θα αναδειχθούν επίσης ενδιαφέρουσες διασταυρώσεις ανάμεσα σε τρέχουσες εξελίξεις στις επιμελητικές πρακτικές που αφορούν τη σύγχρονη τέχνη αλλά και σε αντίστοιχες πρακτικές που σχετίζονται με αρχαιολογικά μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και τους θεσμούς στη διαχείριση της αρχαίας τέχνης και κληρονομιάς.

INT 850 Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΥΓΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ: ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ, ΣΥΜΠΟΡΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ

(Μ. ΚΑΡΑΛΗ)

Το μάθημα εξετάζει την ιστορική εξέλιξη του φωτογραφικού μέσου από τα πρώτα βήματα της εφεύρεσής του ως τα τέλη του 20ου αιώνα. Θα εξεταστεί το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εφευρέθηκε η φωτογραφία τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, οι αλλαγές που επέφερε στην αντίληψη για την απεικόνιση του ορατού κόσμου, η συμπίευσή της με τα εκάστοτε σύγχρονα εικαστικά κινήματα του 19ου και του 20 αιώνα, οι τεχνολογικές εξελίξεις στο φωτογραφικό μέσο που

σχετίζονται άμεσα με τις πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές, ο ρόλος της φωτογραφίας στην αποτύπωση των αρχαιολογικών δεδομένων, η αποδοχή ή όχι της φωτογραφίας ως καλλιτεχνικής έκφρασης, φωτογράφοι και εκθέσεις φωτογραφίας που σηματοδότησαν αλλαγές στον τρόπο υποδοχής του μέσου, η φωτογραφία ως μέσο προπαγάνδας, η σημασία της εκλαίτευσης του μέσου και οι αλλαγές που επέφερε η ψηφιακή επανάσταση. Σε κάθε ιστορική περίοδο θα εξετάζεται παράλληλα ο θεωρητικός και κριτικός λόγος που αναπτύχθηκε, ενώ θα συζητηθεί διεξοδικά η διαδεδομένη, ακόμα και σήμερα, αντίληψη για τον φωτογραφικό «αντικειμενικό» ρεαλισμό.

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2023–2024***

ΚΩΔ ΛΑΟ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
496	Έθνη, εθνοτικές ομάδες και ταυτότητες. Η περίπτωση των Βαλκανίων.	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
449	Πολιτισμός και οικονομία	Φ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
455	Υλικός Πολιτισμός	Γ. ΡΗΝΑ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
457	Πολιτιστική Διαχείριση	Γ. ΡΗΝΑ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)

*Οι διδάσκοντες του Τομέα Λαογραφίας, οι οποίοι προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία».

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΛΑΟ 496 ΕΘΝΗ, ΕΘΝΟΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Αρχικά γίνεται μια εννοιολογική προσέγγιση στους βασικούς όρους του τίτλου και του περιεχομένου του μαθήματος. Εξετάζονται οι όροι *έθνος*, *εθνοτική ομάδα*, «φυλή», *εθνος-κράτος*, *εθνική* και *εθνοτική ταυτότητα*, *εθνικισμός*, *εθνοτισμός*, *εθνισμός*, *εθνογένεση* με βάση την τρέχουσα και την επιστημονική τους χρήση και με επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας.

Σε μια δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι θεωρίες για το έθνος αναλυτικά και με βάση την ανθρωπολογική και γενικότερη βιβλιογραφία. Με αφετηρία τις δύο γνωστές και αντίθετες μεταξύ τους πολιτικές θεωρίες, την *ουσιακρατική* και τη *βουλησιαρχική*, εξηγούνται οι πολιτικές διαστάσεις του ζητήματος με συγκεκριμένες αναφορές σε παραδείγματα από τη σύγχρονη πολιτική ζωή και στη συνέχεια εξετάζονται με κριτικό τρόπο οι βασικές επιστημονικές θεωρίες στο χώρο των κοινωνικών επιστημών γύρω από το έθνος και τα συναφή με αυτό ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, εκτός από την *ουσιακρατική* και την *βουλησιαρχική*, παρουσιάζονται, με παραδείγματα και παραπομπές στη σχετική βιβλιογραφία, η *οικονομιστική*, η *πολιτισμική*, η *εκλεκτικιστική* και η *ολιστική* θεωρία.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα Βαλκάνια με σκοπό μια γενικότερη εισαγωγή στην ιστορία και την εθνογραφία αυτού του χώρου. Μέσα από μια ανθρωπογεωγραφική προσέγγιση εξετάζεται το ζήτημα της οριοθέτησης και της ενότητας του χώρου, η έννοια της *βαλκανικότητας* σε σχέση με τη γενικότερη συζήτηση περί κατασκευής της εικόνας των Βαλκανίων εκ μέρους της Δύσης και τα σχετικά ζητήματα εθνο-πολιτισμικής ταυτότητας των λαών που ανήκουν σ' αυτό το χώρο. Έτσι παρουσιάζονται ο τόπος και άνθρωποι του με ανθρωπογεωγραφικούς και ανθρωπολογικούς όρους και μέσα από μια ιστορική βεβαίως οπτική.

Σε ξεχωριστή ενότητα εξετάζεται η περίοδος της οθωμανικής κυριαρχίας στα Βαλκάνια, με έμφαση στο σύστημα των *μιλλέτ*, προκειμένου να κατανοήσουν οι φοιτητές τις δυσκολίες μετάβασης από αυτό το σύστημα στα νεωτερικά έθνη-κράτη. Με βάση ιστορικές μελέτες αλλά και κείμενα περιηγητών παρουσιάζεται η κατάσταση πριν από το έθνος με αναφορές στα εθνογραφικά δεδομένα της εποχής.

Η διαδικασία μετάβασης από την οθωμανική κυριαρχία στα έθνη-κράτη αποτελεί αντικείμενο μιας επόμενης ενότητας, στην οποία ως βασικός στόχος ορίζεται η κατανόηση εκ μέρους των φοιτητών των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών διαστάσεων αυτού του φαινομένου με άξονα την έννοια της νεωτερικότητας και της συναφούς με αυτή εθνικής ιδεολογίας και γενικότερα του εθνικού φαινομένου. Εδώ καταβάλλεται προσπάθεια να συνδεθούν οι θεωρίες για το έθνος και τον εθνικισμό με την ανάλυση και ερμηνεία των συγκεκριμένων διαδικασιών στο χώρο των Βαλκανίων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σχέση εθνοτικών και εθνικών ταυτοτήτων στο πλαίσιο συγκρότησης των εθνών κρατών και της χάραξης των συνόρων. Σε αυτό το πεδίο η συζήτηση άπτεται του θεωρητικού ζητήματος των *ορίων* ανάμεσα στις εθνοτικές ομάδες και τις ταυτότητες, σε σχέση με το ζητούμενο της εδαφικής οριοθέτησης των εθνών.

Στα επόμενα μαθήματα το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται σε ζητήματα συνόρων και ταυτοτήτων με βάση την περίπτωση της Ελλάδας και της σχέσης της με τα κράτη που συνορεύει. Έτσι, γίνονται αναφορές στη Θράκη και στα ζητήματα που αφορούν τις ελληνο-τουρκικές και ελληνο-βουλγαρικές σχέσεις, με έμφαση πάντοτε στα ζητήματα των εθνοτικών/εθνικών ταυτοτήτων, στη Μακεδονία και στα ανάλογα θέματα, και στην Ήπειρο, που τίθεται το ζήτημα των ελληνο-αλβανικών σχέσεων, με έμφαση στο «Βορειοηπειρωτικό» ζήτημα και το «ζήτημα των Τσάμηδων».

Στο πλαίσιο της παραπάνω ενότητας παρουσιάζονται και αναλύονται σχετικά κείμενα, τα οποία φωτίζουν όλα αυτά τα ζητήματα με έναν διαφορετικό τρόπο, καθώς γίνεται προσπάθεια τα κείμενα αυτά να προέρχονται από διάφορες πλευρές, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν, με βάση τις συγκριτικές προσεγγίσεις, με ποιον τρόπο χρησιμοποιούνται οι «πηγές», τα αρχεία κ.λπ και πώς συγκροτούνται οι διάφορες εθνικές αφηγήσεις. Όλο αυτό το θέμα συνδέεται με το ολόένα και περισσότερο αναπτυσσόμενο πεδίο της *αρχαϊκής εθνογραφίας*, με την οποία έμπρακτα εξοικειώνονται οι φοιτητές. Στο βαθμό που ο χρόνος το επιτρέπει, γίνεται και ανάλυση περιεχομένου διακηρύξεων ή άλλων προγραμματικών κειμένων επιμέρους εθνικών κινήματων στο χώρο της Βαλκανικής, στα οποία αποτυπώνονται τα τυπικά χαρακτηριστικά των εθνικών ιδεολογιών, όπως για παράδειγμα η συγκρότηση του γραμμικού εθνικού χρόνου με βάση την κοινή καταγωγή από έναν αρχαίο πρόγονο και η διεκδίκηση ενός ομοιογενούς εθνικού ζωτικού χώρου.

Στόχοι:

Να κατανοήσουν οι φοιτητές το εννοιολογικό περιεχόμενο και την αναλυτική χρησιμότητα των όρων *έθνος*, *εθνοτική ομάδα* και τα παράγωγά τους. Να προσεγγίσουν, με βάση τα παραπάνω εννοιολογικά και

αναλυτικά εργαλεία και με όρους ιστορικότητας, το ζήτημα της *βαλκανικότητας*. Να αντιληφθούν τη διαδικασία μετάβασης από την πολυ-εθνοτική οθωμανική αυτοκρατορία στα έθνη-κράτη. Να γνωρίσουν τα εθνογραφικά «δεδομένα» του χώρου και τις χρήσεις στο πλαίσιο των εθνικών κινήσεων. Να εξοικειωθούν με την ανθρωπολογική προσέγγιση και την εθνογραφική μέθοδο γενικά αλλά και ειδικότερα με την αρχαϊκή εθνογραφία. Να γνωρίσουν τόσο την ανθρωπολογική όσο και την ιστορική βιβλιογραφία, αλλά και τα περιγητικά κείμενα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε την κατάσταση στα Βαλκάνια κατά την περίοδο της μετάβασης από την αυτοκρατορία στο έθνος-κράτος.

Οι φοιτητές μπορούν να ειπουν προαιρετικές εργασίες και να τις παρουσιάσουν στο μάθημα. Αυτές λαμβάνονται σοβαρά υπόψη για την τελική αξιολόγησή τους. Η εξέταση είναι προφορική. Οι φοιτητές έχουν επίσης τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε αποστολή για άσκηση στην επιτόπια έρευνα.

ΛΑΟ 449 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ)

Περίληψη:

Οι θεματικές ενότητες του μαθήματος διαρθρώνονται ως εξής:

Η κληρονομιά της Λαογραφίας: προσεγγίσεις κοινωνικοοικονομικών σχηματισμών του προβιομηχανικού κόσμου και ο μετασχηματισμός του

Η οπτική της Ανθρωπολογίας: θεωρία της οικονομικής ανθρωπολογίας και εθνογραφικά παραδείγματα. Στο πλαίσιο αυτό θα γνωρίσουν σχετικές επιστημονικές θεωρίες, τους εκπροσώπους τους διαχρονικά καθώς και τη σχετική βιβλιογραφία

Σχέσεις παραγωγής και κοινωνική συγκρότηση: από την «παράδοση» στην νεωτερικότητα και κοινωνικές οικονομίες στη μικρή κλίμακα. Στο πλαίσιο αυτό θα γίνει αναφορά σε περιπτώσεις μελέτης της «αγροτικής κοινότητας» του προβιομηχανικού και νεότερου ελλαδικού χώρου: ζάτρουγκα, τσιφλίκι, τσελιγκάτο.

Στόχοι του μαθήματος:

Να γνωρίσουν οι φοιτητές τις πολυδιάστατες συναρτήσεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής ώστε να αποκτήσουν μια ευρύτερη αντίληψη του οικονομικού ως πολιτισμικό-ιστορικό φαινόμενο· ειδικότερα:

α. να εξοικειωθούν με το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου «οικονομία» μέσα από την λαογραφική-ανθρωπολογική του οπτική

β. να γνωρίσουν τον διάλογο μεταξύ της κλασικής οικονομίας και του ανθρωπολογικού λόγου καθώς και την κριτική που ασκήθηκε από τους ανθρωπολόγους στον οικονομικό νετερμινισμό.

γ. να γνωρίσουν οικονομικά συστήματα του προνεωτερικού κόσμου ευρύτερα και ειδικότερα του ελλαδικού χώρου. Η μετάβασή τους στον νεωτερικό κόσμο, ως υπόδειγμα ανάλυσης, θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τις διαδικασίες συγκρότησης και μετασχηματισμού των προβιομηχανικού κόσμου στον ιστορικό χρόνο

Τρόπος εξέτασης: Γραπτή ή προφορική εξέταση.

ΛΑΟ 455 ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

(Γ. ΡΗΝΑ)

Η επιστήμη της Λαογραφίας στην αρχική της φάση ενδιαφέρθηκε περισσότερο για τα "μνημεία του λόγου" για συγκεκριμένους ιστορικούς λόγους. Ο υλικός βίος και πολιτισμός αναδείχτηκε αργότερα ως ένα από τα βασικά αντικείμενά της. Σήμερα κατέχει κεντρική θέση στη θεματολογία της. Στον υλικό πολιτισμό εντάσσονται θέματα όπως το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, οι πρωτογενείς παραγωγικές δραστηριότητες, το οικιστικό πλαίσιο, η κατοικία, η βιοτεχνία, η διατροφή και η ενδυμασία. Σημειώνεται ότι αυτό το πεδίο αποτελεί και σημείο "συνάντησης" της Λαογραφίας με την Κοινωνική Ανθρωπολογία.

ΛΑΟ 457 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

(Γ. ΡΗΝΑ)

Το συγκεκριμένο αντικείμενο συγκροτήθηκε ως επιστημονικό πεδίο έρευνας και διδασκαλίας τις τελευταίες δεκαετίες σε διεπιστημονική βάση. Αναφέρεται σε γενικές γραμμές στη διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς, τόσο στην υλική όσο και την άυλη διάστασή της, πάντως ως ολότητας. Τα τελευταία χρόνια δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην "άυλη πολιτισμική κληρονομιά".

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2023–24
ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Όριο φοιτητών
ΝΕΦ 100	Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	Νέα Ελληνική Φιλολογία	Α. Σαμίου	Β' (Υ)
ΛΑΤ 100	Λατινικά: Ρωμαϊκή Βιογραφία	Λατινική Φιλολογία	Π. Αθανασόπουλος	Δ' (Υ)
ΑΡΧ 103	Ομήρου Ιλιάδα	Κλασική Φιλολογία	Χ. Αυγερινός	ΣΤ' (Υ)
ΜΕΦ 113	Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι: Το έργο του Αγαθία του Σχολαστικού	Βυζαντινή Φιλολογία	Α. Αλεξάκης	Δ' (Υ) Ιστορίας

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Α.Α	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Όριο φοιτητών
ΦΠΠ 175	Διδακτική της Γλώσσας: Το γλωσσικό μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας	Διδακτική	Γκαραβέλας Κ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 169	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Παιδαγωγικά	Ζάγκος Χ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 176	Ιστορία της Εκπαίδευσης II	Παιδαγωγικά	Νέγρη Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 182	Επιστήμες της Εκπαίδευσης II	Παιδαγωγικά	Νέγρη Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 180	Θεωρίες αγωγής και κοινωνικοποίησης	Παιδαγωγικά	Γούγα Γ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 106	Πολιτισμός και Εκπαίδευση: Σύμβολα και τελετουργίες στο σχολείο	Παιδαγωγικά	Γούγα Γ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 162	Παιδαγωγικά συμπεράσματα θεωριών κινήτρων	Παιδαγωγικά	Μίχου Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 183	Κοινωνιολογική θεωρία: Εκπαιδευτικές προεκτάσεις	Παιδαγωγικά	Ζάγκος Χ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 181	Εισαγωγή στην παιδαγωγική	Παιδαγωγικά	Γκαραβέλας Κ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΤΟΜΕΑΣ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΤΗΛ	E-MAIL
Αλεξανδρίδου Αλεξάνδρα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Κλασική Αρχαιολογία	05126	aalexandr@uoi.gr
Αναστασόπουλος Νικόλαος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05186	nanastas@uoi.gr
Βλαχόπουλος Ανδρέας	Αν. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Προϊστορική Αρχαιολογία	05107	agvlach@uoi.gr
Βλαχοπούλου Ελένη	ΕΔΙΠ	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης- Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας	05135	elvlachopoulou@uoi.gr
Γιρέμου Όλγα	Δ. Υπάλληλος		07441	ogremou@uoi.gr
Δασούλας Θεοφάνης	ΕΔΙΠ		05146	fdasoulas@uoi.gr
Ζελεπός Ιωάννης	Αναπλ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05165	
Ζάννης Άγγελος	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας/Επιγραφική	05174	azannis@uoi.gr
Καθάρη Κλεοπάτρα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/Κλασική Αρχαιολογία	05127	kkathariou@uoi.gr
Καρδαράς Γεώργιος	Αν. Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία		
Κοντογιώργη Αναστασία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Ιστορία της Τέχνης	05130	akontogiorgi@uoi.gr
Κουλακιώτης Ηλίας	Αν. Καθηγητής	Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Αρχαία Ελληνική Ιστορία	05279	koulakio@uoi.gr
Μανδουλαρά Άννα	Επ. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05242	amandyl@uoi.gr
Μαντάς Απόστολος	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05129	amantas@uoi.gr
Μαχαιρά Άννα	Αν. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05223	amahaira@uoi.gr
Μπαμπουίν Αντρέα	Λέκτορας	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05131	ababuin@uoi.gr
Μπέλλος Λάμπρος	ΕΤΕΠ		05124 07232	lmpellos@uoi.gr

Νιτσιάκος Βασίλειος	Καθηγητής	Λαογραφίας	05153	bnitsiak@uoi.gr
Παναγοπούλου Αγγελική	Λέκτορας	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05224	apanagop@uoi.gr
Παπαδήμα Αικατερίνη	Γραμματεία/ Προϊσταμένη		07231	krapadim@uoi.gr
Παπαστεφανάκη Λήδα	Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05137	lpapast@uoi.gr
Παπαχριστοφόρου Μαριλένα	Καθηγήτρια	Λαογραφία	05112	mpapach@uoi.gr
Σαραφιανός– Μπογιατζής Αριστείδης	Αναπλ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Ιστορία της Τέχνης	05240	asarafia@uoi.gr
Σταυράκος Χρήστος	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05148	chstavra@uoi.gr
Συγκέλλου Ευστρατία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05120	esynkellou@uoi.gr
Τζαμτζής Ιωάννης	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/Ρωμαϊκή Ιστορία	05123	itzamtzi@uoi.gr
Τουρλούκης Ευάγγελος	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης/ Προϊστορική Αρχαιολογία		vtourloukis@uoi.gr
Τσιαντής Κώστας	Δ. Υπάλληλος		07232	ktsiantis@uoi.gr
Φασούλας Νίκος	Δ. Υπάλληλος		07180	nfasoula@uoi.gr
Φατούρου Όλγα	Δ. Υπάλληλος	Λαογραφίας-Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων	05161	ofaturu@uoi.gr
Φλιτούρης Λάμπρος	Αναπλ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05104	lflitour@uoi.gr

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Λάμπρος Μπέλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
451 10 Πανεπιστημιούπολη, Δουρούτη,
Ιωάννινα